

ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Ιωάννα Σ. Κωτσοπούλου

Διπλωματούχος Χημικός Μηχανικός Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

**Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα
στη Διοίκηση των Επιχειρήσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

2002

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Στους γονείς μου

Σωτήρη και Χριστίνα

και τον αδελφό μου Ηλία

ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Ιωάννα Σ. Κωτσοπούλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αναφορά στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων, όπως αυτή λειτουργεί σύμφωνα με την συνήθη τραπεζική πρακτική.

Αρχικά γίνεται μία εισαγωγή στην έννοια του δανείου και κατόπιν ορίζεται το κοινοπρακτικό δάνειο, ως ειδικότερη μορφή δανείου, ενώ παράλληλα γίνεται μία ιστορική αναδρομή της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην έννοια της κοινοπραξίας, ως μορφής συνεργασίας στον επιχειρηματικό χώρο, παρουσιάζοντας εκτενώς τις μορφές εμφάνισης της κοινοπραξίας και τους λόγους σύστασής της.

Κατόπιν παρουσιάζεται η κοινοπραξία τραπεζών, η οποία συστήνεται με σκοπό τη χορήγηση δανείου. Γίνεται διάκριση των ρόλων των συμμετεχουσών τραπεζών και ιδιαίτερη ανάλυση του ρόλου της Διαχειρίστριας Τράπεζας, ενώ παραθέτονται βασικοί όροι που χρησιμοποιούνται. Επίσης περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία υλοποίησης ενός κοινοπρακτικού δανείου, με διάκριση των τριών διαφορετικών φάσεων της. Επιπλέον παρουσιάζονται τα έγγραφα της κοινοπραξίας και περιγράφονται διάφορες μορφές κοινοπρακτικών πιστοδοτήσεων.

Στη συνέχεια εξετάζεται το περιεχόμενο της σύμβασης ενός κοινοπρακτικού δανείου, με επιδίωξη την αναφορά στους πιο σημαντικούς όρους της, την ταξινόμησή τους σε βασικές ενότητες και την επισήμανση συνήθων όρων, που πιθανόν διαφέρουν από τους όρους μίας απλής πιστοδότησης. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε έρευνα σε αριθμό συμβάσεων κοινοπρακτικών δανείων, αγγλικού και ελληνικού δικαίου, της Διεύθυνσης Ναυτιλιακών Εργασιών της Εθνικής Τράπεζας.

Κατόπιν εξετάζονται ειδικότερα θέματα, όπως του καθορισμού του περιθωρίου επιτοκίου και των μεθόδων μεταβίβασης δανείου, με ανάλυση των τριών διαφορετικών μεθόδων μεταβίβασης, ήτοι της ανανέωσης, της εκχώρησης και της συμμετοχής.

Επίσης γίνεται μία επισκόπηση της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων, με βάση στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Συμπερασματικά προκύπτουν τα πλεονεκτήματα αυτής της μορφής τραπεζικού δανεισμού, τόσο για τους πελάτες, όσο για τις τράπεζες. Παράλληλα επιχειρείται μία διερεύνηση των αδυναμιών του, με σκοπό να εξετασθεί η δυνατότητα εξέλιξής του σε μία πιο ευέλικτη μορφή, η οποία θα εξακολουθήσει να είναι βιώσιμη στο μέλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα	
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	I	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ	II	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	III	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	1
	1.1 Το δάνειο – Γενικά	1
	1.2 Η σύμβαση δανείου	1
	1.3 Το κοινοπρακτικό δάνειο – Ορισμός – Ιστορική εξέλιξη	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	2 Η ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ	9
	2.1 Γενικά	9
	2.2 Μορφές εμφάνισης της κοινοπραξίας	11
	2.3 Λόγοι σύστασης κοινοπραξίας	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3 Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ	17
	3.1 Γενικά	17
	3.2 Συμμετέχουσες τράπεζες	18
	3.3 Ρόλος της Διαχειρίστριας Τράπεζας	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	23
	4.1 Η εντολή	23
	4.1.1 Η φάση πριν από τη λήψη της εντολής	24
	4.1.2 Η φάση μετά τη λήψη της εντολής	27
	4.1.3 Η φάση μετά την κατάρτιση της σύμβασης δανείου	30
	4.2 Έγγραφα της κοινοπραξίας	32
	4.2.1 Τηλετυπική πρόσκληση (offering telex)	32
	4.2.2 Πληροφοριακό μνημόνιο (information memorandum)	33
	4.2.3 Δανειακή σύμβαση	34
	4.2.4 Συμβάσεις με τις οποίες παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	5 ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ	39

	5.1	Γενικά	39
	5.1.1	Δάνειο ορισμένης διάρκειας (Term loan)	39
	5.1.2	Ανακυκλούμενο όριο (Revolving credit facility)	41
	5.1.3	Πιστωτική γραμμή (Stand-by facility)	41
	5.1.4	Εγγυητική επιστολή (Stand-by letter of credit)	42
	5.1.5	Υβριδικές συναλλαγές	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	6	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	44
	6.1	Ποσό δανείου – Ανάλυση του δανείου	45
	6.1.1	Ποσό – Σκοπός του δανείου	45
	6.1.2	Συμμετοχή των τραπεζών στη χορήγηση του δανείου	46
	6.1.3	Ανάλυση του δανείου – Λογαριασμός παρακολούθησης	48
	6.2	Προϋποθέσεις χορήγησης του δανείου - Εξασφαλίσεις	52
	6.3	Τιμολόγηση	54
	6.3.1	Προμήθειες	54
	6.3.2	Επιτόκιο - Τόκος – Περίοδοι εκτοκισμού – Επέλευση δυσμενών συνθηκών στη διατραπεζική αγορά	56
	6.4	Αποπληρωμή - Προπληρωμή - Καταβολές	61
	6.4.1	Αποπληρωμή του δανείου	61
	6.4.2	Πρόωρη εξόφληση του δανείου	62
	6.4.3	Φόροι - Έξοδα - Αποζημιώσεις	64
	6.4.4	Καταβολές εκ μέρους του δανειζόμενου – Τρόπος καταβολής	65
	6.5	Δηλώσεις – Υποχρεώσεις δανειζόμενου	67
	6.6	Υπερμερία δανειζόμενου – Καταγγελία της σύμβασης δανείου	74
	6.7	Εκχώρηση	79
	6.8	Σχέσεις τραπεζών - Διορισμός – Εξουσίες και καθήκοντα Διαχειρίστριας Τράπεζας	81
	6.8.1	Υποχρεώσεις των λοιπών κοινοπρακτουσών τραπεζών	82
	6.8.2	Υποχρεώσεις – δικαιώματα της Διαχειρίστριας Τράπεζας	83
	6.9	Λοιποί όροι	88
	6.9.1	Λοιπές συμφωνίες	88
	6.9.2	Επικοινωνία - Ειδοποιήσεις – Διορισμός αντίκλητου	92
	6.9.3	Πληροφορίες	93
	6.9.4	Εφαρμοστέο δίκαιο – Δικαιοδοσία	94
	6.9.5	Γενικοί όροι των συναλλαγών	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	7	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	98
	7.1	Καθορισμός του περιθωρίου επιτοκίου	98
	7.2	Διανομή δανείων	100
	7.2.1	Ανανέωση (Novation)	100
	7.2.2	Εκχώρηση (Assignment)	102
	7.2.3	Συμμετοχή (Participation)	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	8	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	108
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	9	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	112
	9.1	Πλεονεκτήματα των κοινοπρακτικών δανείων	112
	9.2	Το μέλλον της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων	114
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ			120
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ			123

Επιθυμώ να εκφράσω ιδιαίτερες ευχαριστίες στην καθηγήτρια κα Πηνελόπη Αγαλλοπούλου για την επίβλεψη, τις εποικοδομητικές της παρατηρήσεις και γενικά τη συμπαράστασή της σε όλες τις φάσεις της εκπόνησης της εργασίας.

Ευχαριστώ επίσης την κα Κατερίνα Τσουρούτη για τη βοήθειά της και τον χρόνο που μου αφιέρωσε.

Θερμές ευχαριστίες στον διευθυντή μου, κ. Αλέξανδρο Τουρκολιά, Γενικό Διευθυντή Διεύθυνσης Ναυτιλιακών Εργασιών της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, που έπαιξε σημαντικό ρόλο με τις παραινέσεις του στη συνέχιση των σπουδών μου. Πολύτιμη βοήθεια μου προσέφερε, υλικά και ηθικά, η προϊσταμένη μου κα Μαρία Μωραΐτου, Προϊσταμένη Τμήματος Κοινοπρακτικών Δανείων της Διεύθυνσης Ναυτιλιακών Εργασιών.

Επίσης τις συνεργάτιδες μου, δικηγόρους του Ειδικού Γραφείου Δικαστικού του Ναυτιλιακού Καταστήματος της Ε.Τ.Ε., κ.κ. Κατερίνα Θεοφανοπούλου και Τίνα Παπαθανασίου, για τη συνδρομή τους με την παροχή νομικών συμβουλών και πολύτιμου υλικού.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

		Σελίδα
		α
ΠΙΝΑΚΑΣ 1	Κοινοπρακτικά δάνεια στην Ελλάδα – Έτη 1983 -2002	124
ΠΙΝΑΚΑΣ 2	Volume of Syndicated Lending by Currency	151
ΠΙΝΑΚΑΣ 3	Top Arrangers of Syndicated Loans (Western Europe)	152
ΠΙΝΑΚΑΣ 4	Top Arrangers of Syndicated Loans (North America)	153
ΠΙΝΑΚΑΣ 5	Top 50 Arrangers of Latin American market loans	154
ΠΙΝΑΚΑΣ 6	Top Arrangers of Syndicated Loans (Africa/Middle East)	156
ΠΙΝΑΚΑΣ 7	Top 50 Arrangers of Asiamarket loans	157
ΠΙΝΑΚΑΣ 8	Top Arrangers of Syndicated Loans (Financial - Global)	159
ΠΙΝΑΚΑΣ 9	Top Arrangers of Syndicated Loans (Corporate - Global)	160
ΠΙΝΑΚΑΣ 10	Top Arrangers of Syndicated Loans (M&A - Global)	161
ΠΙΝΑΚΑΣ 11	Top Arrangers of Syndicated Loans (Telecoms - Global)	162
ΠΙΝΑΚΑΣ 12	Top Arrangers of Syndicated Loans (Sovereigns - Global)	163
ΠΙΝΑΚΑΣ 13	Worldwide Corporate Lending by Sector	164
ΠΙΝΑΚΑΣ 14	European Investment Grade Lending by Sector	164
ΠΙΝΑΚΑΣ 15	US/Canada Volumes by Use of Proceeds	165
ΠΙΝΑΚΑΣ 16	Worldwide Regional Volume	166
ΠΙΝΑΚΑΣ 17	Western Europe Volume	166
ΠΙΝΑΚΑΣ 18	US/Canada/Western Europe Country Volumes (excluding Refinancings)	167
ΠΙΝΑΚΑΣ 19	US/Canada/Western Europe Country Volumes (Refinancings only)	168

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

		Σελίδα
ΣΧΗΜΑ 1	Ανανέωση	101
ΣΧΗΜΑ 2	Νόμιμη εκχώρηση	102
ΣΧΗΜΑ 3	Funded sub-participation	104
ΣΧΗΜΑ 4	Non-funded sub-participation	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

1.1 Το δάνειο - Γενικά

Δάνειο είναι η σύμβαση που έχει ως αντικείμενο τη μεταβίβαση της κυριότητας χρημάτων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων με ή χωρίς αντάλλαγμα από τον ένα συμβαλλόμενο (δανειστή) στον άλλο (οφειλέτη), ο τελευταίος δε υποχρεούται να επιστρέψει άλλα πράγματα της αυτής ποσότητας και ποιότητας μετά τη λήξη της σύμβασης (άρθρο 806 ΑΚ).

Το τραπεζικό ειδικά δάνειο είναι πάντα χρηματικό και έντοκο, χορηγείται δηλαδή με αντάλλαγμα τους τόκους.

1.2 Η σύμβαση δανείου

Συνήθως γίνεται διάκριση μεταξύ «πράγματι» καταρτιζόμενης σύμβασης δανείου- στην οποία ανταποκρίνεται ο παραπάνω ορισμός του νόμου- και συναινετικού δανείου, που συνίσταται στην υπόσχεση απλώς περί μεταβιβάσεως του δανείσματος στον οφειλέτη.

Η σύμβαση δανείου καταρτίζεται άτυπα, ανήκει δε στην κατηγορία των διαρκών συμβάσεων. Όταν συμφωνείται έντοκο, αποτελεί αμφοτεροβαρή σύμβαση.

Το δάνειο είναι έντοκο, εφόσον υπάρχει ειδική συμφωνία για την οφειλή τόκων. Η συμφωνία αυτή σε όλα τα τραπεζικά δάνεια θεωρείται δεδομένη (σιωπηρά καταρτισμένη), εξαιτίας της κερδοσκοπικής τραπεζικής δραστηριότητας. Χρειάζεται όμως προσδιορισμός του ποσού των τόκων ή του επιτοκίου, διαφορετικά θα πρόκειται για συμβατικό κενό, το οποίο θα συμπληρώνεται με βάση την κείμενη νομοθεσία και τα συναλλακτικά ήθη. Αν δεν είναι δυνατή η πλήρωσή του με συμπληρωματική ερμηνεία, η σύμβαση θα θεωρείται μη καταρτισθείσα και μεταξύ των μερών θα γεννιούνται αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, οι τόκοι καταβάλλονται κατά το χρόνο που καθορίστηκε στη σύμβαση, αλλιώς ετησίως (ΑΚ 295 §2). Η υπαίτια καθυστέρηση καταβολής των τόκων (υπερημερία), παρέχει δικαίωμα καταγγελίας του δανείου.

Η τράπεζα με βάση συναινετική δανειακή σύμβαση υποχρεούται να μεταβιβάσει την κυριότητα των χρημάτων στο δανειολήπτη, ο οποίος αποκτά αντίστοιχη απαίτηση για εκπλήρωση κατά της τράπεζας, την οποία μπορεί ασφαλώς να εκχωρήσει σε τρίτους, εφόσον με την εκχώρηση εξυπηρετείται ο σκοπός του δανείου, που συνήθως συμφωνείται μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Σε διαφορετική περίπτωση θα συνάγεται σιωπηρή συμφωνία περί ανεκχωρήτου της απαιτήσεως με τις συνέπειες της ΑΚ 466.¹

Τέτοια όμως απαίτηση δεν μπορεί να ασκήσει ο πελάτης της τράπεζας και η τράπεζα μπορεί να αρνηθεί την εκπλήρωση της υποσχέσεώς της (σε συναινετικό δάνειο ή προσύμφωνο δανείου), όταν ο πελάτης κατέστη αφερέγγυος μετά την υπόσχεση ή ήταν μεν αφερέγγυος, όταν δόθηκε η υπόσχεση, αλλά η τράπεζα το αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητά της (άρθρο 809 ΑΚ).

Κατά μία άποψη το παραπάνω δικαίωμα της τράπεζας ασκείται με ένσταση που συνεπάγεται την αναβολή της καταδίκης της σε καταβολή, μέχρις ότου αρθεί η αφερέγγυότητα του πελάτη της.² Κατ' άλλην άποψη, η άρνηση εκπλήρωσης της υποσχέσεως του δανείου εκ μέρους της τράπεζας αποτελεί υπαναχώρηση.³ Η τελευταία αυτή άποψη φαίνεται να ανταποκρίνεται πληρέστερα στην οικονομική και τραπεζική πραγματικότητα και την κατάσταση συμφερόντων των μερών.

Η λήξη της σύμβασης δανείου επέρχεται, όταν συντρέξουν οι γενικοί λόγοι λήξεως κάθε σύμβασης (π.χ. πάροδος προθεσμίας, αντίθετος συμφωνία, σύγχυση κλπ.) και ειδικά όταν πρόκειται για έντοκο δάνειο αορίστου χρόνου, με καταγγελία του ενός ή του άλλου μέρους και μετά την πάροδο μηνός από της καταγγελίας.

Μετά τη λήξη του δανείου ο οφειλέτης υποχρεούται να επιστρέψει το ποσό που δανείστηκε και να καταβάλει τους οφειλόμενους τόκους. Αν καταστεί υπερήμερος, υποχρεούται να καταβάλει στην τράπεζα μόνο τόκους υπερημερίας ή τους

συμβατικούς, αν αυτοί είναι υψηλότεροι, όχι όμως και να αποκαταστήσει οποιαδήποτε θετική ζημία της τράπεζας. Μάλιστα αντίθετη συμφωνία θα είναι άκυρη.

Στις τραπεζικές συναλλαγές - χωρίς πάντως ιδιαίτερη νομική σημασία – γίνεται διάκριση μεταξύ:

- «δανείων τακτής λήξεως», όταν έχει συμφωνηθεί ορισμένη διάρκεια του δανείου μετά την πάροδο της οποίας το ποσό που δανείστηκε επιστρέφεται ολόκληρο στην τράπεζα,
- «χρεολυτικών δανείων», όταν το ποσό που δανείστηκε συμφωνείται επιστρεπτέο σε δόσεις, ενώ οι τόκοι προκαταβάλλονται ή καταβάλλονται κατά το χρόνο πληρωμής κάθε δόσεως υπολογιζόμενοι για το διαρρέυσαντα χρόνο ή η καταβολή τους μετατίθεται σε μεταγενέστερο των δόσεων χρόνο, και
- «τοκοχρεολυτικών δανείων», όταν κεφάλαιο και τόκοι συνυπολογίζονται εξ αρχής σε ενιαίο ποσό, που διαιρείται σε επιστρεφόμενες, ισόποσες κατά κανόνα, τοκοχρεολυτικές δόσεις.

Εξάλλου η προσπάθεια ελέγχου και κατευθύνσεως της πιστωτικής λειτουργίας στους στόχους της εκάστοτε κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής δημιούργησε προς διευκόλυνσή της ιδιαίτερες κατηγορίες δανείων ανάλογα με τον προορισμό τους, όπως στεγαστικά, καταναλωτικά, βιοτεχνικά, ναυτιλιακά κλπ., που δεν παρουσιάζουν ασφαλώς διαφορές ως προς τη νομική φύση τους, παρά μόνο ως προς τους όρους

συνάψεως και επιστροφής τους. Κάποια νομική ιδιαιτερότητα εμφανίζουν τα λεγόμενα καταναλωτικά δάνεια, εξαιτίας της ανάγκης προστασίας των καταναλωτών-οφειλετών.

1.3 Το κοινοπρακτικό δάνειο – Ορισμός – Ιστορική εξέλιξη

Κοινοπρακτικό λέγεται το δάνειο στο οποίο το κεφάλαιο χορηγείται στον δανειοδοτούμενο από μία ομάδα τραπεζών. Σε μία κοινοπρακτική πιστοδότηση δύο ή περισσότερες τράπεζες (η κοινοπραξία) συμβάλλονται με έναν δανειζόμενο να του παρέχουν, συνήθως σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, μία πιστοδότηση κάτω από κοινούς όρους και συνθήκες που υπαγορεύονται από ένα (ή πολλά) έγγραφα.

Τα κοινοπρακτικά δάνεια κατά κανόνα χορηγούνται στην αγορά ευρωνομισμάτων. Με τον όρο αγορά ευρωνομισμάτων δηλώνεται η χρηματαγορά νομισμάτων έξω από τη χώρα κυκλοφορίας τους. Ένα δάνειο 10 εκατομμυρίων δολλαρίων, για παράδειγμα, είναι δάνειο ευρωδολλαρίου εάν η συναλλαγή πραγματοποιείται οπουδήποτε στον κόσμο, εκτός από τις Η.Π.Α. Καταχρηστικά ο όρος αγορά ευρωδολλαρίων χρησιμοποιείται για όλα τα νομίσματα εκτός της χώρας κυκλοφορίας τους. Όμως για την ακρίβεια ο όρος ευρωδολλάριο αναφέρεται στο μερίδιο της αγοράς αυτής που αφορά τις καταθέσεις σε δολλάρια, ενώ αντίστοιχα για τα άλλα νομίσματα οι σωστοί όροι είναι ευρω-γιεν, ευρω-ελβετικό φράγκο κλπ.⁴

Το πρώτο κοινοπρακτικό δάνειο ευρώδολλαρίου εμφανίσθηκε το 1968 και αφορούσε χορήγηση που οργανώθηκε από την Bankers Trust προς την κυβέρνηση της Αυστρίας.⁵ Μ' αυτό τον τρόπο κατέστη δυνατό για μία κυβέρνηση⁶ ή μία πολυεθνική εταιρία να δανεισθεί εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια από μία ομάδα τραπεζών, οι οποίες ήταν ανάδοχοι του δανείου, δηλαδή αναλάμβαναν πλήρως τον κίνδυνο για ολόκληρο το ποσό του, και πωλούσαν κατόπιν τμήματά του σε μικρότερες τράπεζες.

Η αγορά ευρώδολλαρίων άνθισε μετά τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 που δημιούργησαν μία υπεραφθονία καταθέσεων σε πετροδολάρια, τα οποία χρειάστηκε να ανακυκλωθούν ως κοινοπρακτικά δάνεια στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.⁷ Η τιμή του πετρελαίου τετραπλασιάσθηκε μέσα σε μια μικρή χρονική περίοδο και τα έσοδα αυτά δεν ήταν δυνατό να απορροφηθούν στις τοπικές αγορές των πετρελαιοπαραγωγών κρατών. Οι διεθνείς τράπεζες, ως αποδέκτες των πετροδολλαρίων, εκμεταλλεύθηκαν τις ευκαιρίες δανεισμού που τους παρουσιάσθηκαν, κυρίως σε χώρες-εισαγωγείς πετρελαίου, αναλαμβάνοντας έτσι ένα διαμεσολαβητικό ρόλο.

Με τη διεθνή πιστωτική κρίση του 1982 στάθηκε αδύνατο για μια σειρά αναπτυσσόμενων χωρών που είχαν συνάψει μεγάλα δάνεια να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Ως αποτέλεσμα ανεστάλη η πραγματοποίηση άλλων δανείων και η αγορά των κοινοπρακτικών δανείων παρέμεινε υποτονική για ένα διάστημα. Παράλληλα η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε περισσότερο, εξαιτίας της εμφάνισης νέων

πολύπλοκων χρηματοδοτικών εργαλείων, που ανταγωνίζονταν τα τραπεζικά δάνεια, όπως για παράδειγμα με την ανάπτυξη της αγοράς ευρωομολογίων, όπως ονομάζεται η διεθνής κεφαλαιαγορά στην οποία διακινούνται μακροπρόθεσμες ομολογίες, που δεν υπόκεινται στις περί χρεωγράφων διατάξεις οποιασδήποτε χώρας και αποτιμώνται σε κάποιο από τα ισχυρά νομίσματα.⁸

Κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '80 οι επενδυτές άρχισαν να αποκτούν και πάλι εμπιστοσύνη στις διεθνείς αγορές και τις τράπεζες και εμφανίσθηκαν μεγάλες επιχειρήσεις, κυρίως του ιδιωτικού τομέα, πρόθυμες να συνάψουν κοινοπρακτικά δάνεια. Ο λόγος που τις έκανε να αναζητούν τέτοια μεγάλα ποσά ήταν η επιθυμία τους να χρηματοδοτήσουν την αγορά άλλων μεγάλων επιχειρήσεων ή να επαναχρηματοδοτήσουν τα χρέη τους που είχαν προκύψει από προηγούμενες εξαγορές επιχειρήσεων.⁹

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 και συγκεκριμένα έως τα μέσα του 1993 απασχόλησε πολύ τις τράπεζες το θέμα της επάρκειας κεφαλαίων και η συμμόρφωση στους όρους της συνθήκης για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων της Επιτροπής της Βασιλείας.¹⁰ Οι τράπεζες που πληρούσαν τους όρους αυτούς στράφηκαν σε αναζήτηση ευκαιριών για δανεισμό. Τα χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής είναι η πιο ανταγωνιστική τιμολόγηση, καθώς και η δημιουργία εξειδικευμένων μονάδων κοινοπρακτικών δανείων σε πολλές τράπεζες με σκοπό την επιτυχημένη επέκταση στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1^{ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Σπύρου Δ. Ψυχομάνη, «Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, 8^η έκδοση, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 240-242.
2. Π. Φίλιος, «Ενοχικόν Δίκαιον - Ειδικόν μέρος», 1977, σελ. 161.
3. Βουζίκας Ε., «Ερμηνεία Αστικού Κώδικος», άρθρο 809, αρ. 50 επ.
4. Arvind K. Jain, «International financial markets and institutions», Εκδόσεις Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 1996, σελ. 120.
5. Maximo V. Eng, Francis A. Lees, Laurence J. Mauer, «Global Finance», Εκδόσεις Addison-Wesley Educational Publishers, Inc., Second Edition, 1998, σελ. 150.
6. David S. Kidwell, Richard L. Peterson, «Financial Institutions, Markets and Money», Εκδόσεις The Dryden Press, Fourth Edition, 1990, σελ. 657-658.
7. Σταύρου Θωμαδάκη - Μανώλη Ξανθάκη, «Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1990, σελ. 187.
8. Arvind K. Jain, ό.π. σελ. 126.
9. Π. Αλεξάκη - Π. Πετράκη, «Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα κάτω από τις εσωτερικές, τις κοινοτικές και τις άλλες διεθνείς εξελίξεις», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990, σελ. 144.
10. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

2.1 Γενικά

Η κοινοπραξία στην πράξη είναι συνήθως μια απλή συνεργασία επιχειρηματιών, που διατηρούν την οικονομική και νομική αυτοτέλειά τους, αλλά συνεργάζονται γιατί έτσι επιτυγχάνουν ορισμένα πλεονεκτήματα. Η οικονομική και κοινωνική σημασία της κοινοπραξίας είναι μεγάλη και εμφανίζεται συχνά σε συναλλαγές στον ελληνικό, αλλά και στο διεθνή οικονομικό χώρο.

Η κοινοπραξία δεν αποτελεί ιδιαίτερο τύπο εταιρίας, που προβλέπεται και ρυθμίζεται από την ελληνική νομοθεσία, αλλά είναι δυνατό είναι να αποτελεί από απλή σύμβαση (άρθρο 361 ΑΚ) ή κοινωνία δικαιώματος (άρθρο 785 ΑΚ), ή εταιρία του αστικού δικαίου (άρθρο 741 ΑΚ), ή ακόμη και του εμπορικού δικαίου.¹ Η κοινοπραξία δηλαδή δεν αποκτά πάντοτε νομική προσωπικότητα.

Θα μπορούσε κανείς να διακρίνει δύο κατηγορίες κοινοπραξιών με κριτήριο τη μορφή της κοινοπρακτικής δραστηριότητας: Πρώτον, τις κοινοπραξίες οργανωτικού και διοικητικού χαρακτήρα («γνήσιες κοινοπραξίες»), των οποίων η αποστολή συνίσταται

αποκλειστικά στο συντονισμό της δράσης των μελών τους, και δεύτερον τις κοινοπραξίες-φορείς εμπορικής επιχείρησης («μη γνήσιες κοινοπραξίες»).^2

Όταν πρόκειται για ένωση προσώπων, που συστήθηκε με σύμβαση προς επιδίωξη κοινού, αλλά παροδικού σκοπού, τότε γίνεται λόγος για εταιρία ευκαιρίας. Στην καθημερινή πρακτική, πρόσωπα που θα ήθελαν να διέπεται η εταιρία που θα συστήσουν από το δίκαιο της ομόρρυθμης εταιρίας, πολλές φορές καταλήγουν να συστήσουν κοινοπραξία, γιατί έτσι αποφεύγουν πολλά έξοδα.

Άλλοτε πάλι οι συμβαλλόμενοι προσδιορίζουν ως κοινοπραξία την εταιρία που συνέστησαν, γιατί η εταιρική σύμβαση δεν έχει σαφές περιεχόμενο, ώστε να εμπίπτει σε έναν από τους εταιρικούς τύπους που προβλέπει ο νόμος. Η συγκεκριμένη τακτική προφανώς έχει την πρόθεση καταστρατήγησης των διατάξεων του νόμου.

Μπορεί ακόμη, με τη σύσταση κοινοπραξίας να αποβλέπουν οι συμβαλλόμενοι στην αποφυγή του μεταξύ τους ανταγωνισμού (π.χ. κοινοπραξία εταιριών πετρελαιοειδών).

Κοινοπραξίες ιδρύονται πολλές φορές όταν το ένα από τα μέλη δεν έχει μόνο του τα νόμιμα προσόντα για την ανάληψη και εκτέλεση ενός έργου, π.χ. όταν πρόκειται για δημόσια εργολαβία ή για να χρησιμοποιηθεί το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ενός από τους συνεταιίρους. Επίσης όταν υπάρχουν μεγάλα τεχνικά έργα, όπως το έργο κατασκευής της γέφυρας Ρίου - Αντιρρίου, που επειδή είναι αδύνατο να εκτελεστούν από

μεμονωμένους επιχειρηματίες, συνίσταται κοινοπραξία, γιατί η ανάληψη του επιχειρηματικού κινδύνου από έναν εργολάβο θα ήταν ασύμφορη και δυσβάστακτη. Από αυτή την καθιερωμένη στις συναλλαγές αντίληψη για την κοινοπραξία προκύπτει ένα πρώτο, μη νομικό, τυπολογικό χαρακτηριστικό της κοινοπραξίας (τουλάχιστον εκείνης της κατασκευής τεχνικών έργων): τα κοινοπρακτούντα μέλη είναι συνήθως ήδη φορείς επιχείρησης. Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό που προκύπτει από το σκοπό της κοινοπραξίας ως ευκαιριακής σύμπραξης για την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου, είναι η μη απώλεια τόσο της νομικής, όσο και της οικονομικής αυτοτέλειας των μελών, τα οποία μπορούν και κατά κανόνα αναπτύσσουν παράλληλη δραστηριότητα και εκτός κοινοπραξίας στον ίδιο ή και σε άλλους τομείς.³

2.2 Μορφές εμφάνισης της κοινοπραξίας

Ο όρος κοινοπραξία αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, δημιούργημα της συναλλακτικής ζωής, της οποίας εγγενές χαρακτηριστικό είναι η αδιάκοπη αναζήτηση νέων μορφών συνεργασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω ορισμένες περιπτώσεις όπου σχηματίζονται κοινοπρακτικές συμπράξεις:⁴

- Συμμετοχή σε διαγωνισμούς προς ανάληψη εκτέλεσης, καθώς και εκτέλεση τεχνικών δημοσίων έργων, ή συμμετοχή σε διαγωνισμούς με αντικείμενο την κατάρτιση κάποιας άλλης σύμβασης.

- Αγορά ακινήτου ή/και ανέγερση οικοδομής.
- Εκμετάλλευση μέσων μεταφοράς, όπως λεωφορείων, ιπτάμενων δελφινιών κ.λ.π. ή εγκαταστάσεων.
- Συμφωνίες μεταξύ μετόχων για την άσκηση του δικαιώματος ψήφου.
- Συμφωνίες επιχειρήσεων (κυρίως τραπεζών) για την απόκτηση και τη διοίκηση συμμετοχών σε μία εταιρία.
- Consortia, όπως χαρακτηρίζονται οι εταιρίες ευκαιρίας που συστάθηκαν για την τέλεση πράξεων οικονομικού περιεχομένου. Για παράδειγμα αναφέρονται οι συμπράξεις αναδόχων για τη διάθεση νέων μετοχών ή ομολογιών ή οι συμπράξεις μεταξύ τραπεζών με σκοπό την πραγματοποίηση μιας τραπεζικής συναλλαγής, π.χ. τη χορήγηση δανείου.
- Καρτελικές συμπράξεις επιχειρήσεων για τον περιορισμό ή αποκλεισμό του μεταξύ τους ανταγωνισμού.

Σε όλες τις περιπτώσεις απαραίτητο στοιχείο για την ύπαρξη κοινοπραξίας είναι ο κοινός περιορισμένος σκοπός και η ανάληψη υποχρέωσης προώθησης του κοινού σκοπού από τα μέλη.

2.3 Λόγοι σύστασης κοινοπραξίας

Το ερώτημα ως προς τα κίνητρα που οδηγούν σε μία κοινοπρακτική συνεργασία μπορεί να τεθεί σε δύο επίπεδα:

Κατ' αρχάς τίθεται το ερώτημα γιατί τα μέλη προτιμούν την εταιρική συνεργασία, με τη νομικά άχρωμη μορφή της κοινοπραξίας, αντί της ατομικής εμφάνισης και δράσης. Το ερώτημα αυτό βέβαια αφορά στη σημασία των εταιριών και στα κίνητρα σύστασής τους για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Η ιδιομορφία ως προς την κοινοπραξία έγκειται στο γεγονός ότι τα μέλη της είναι συνήθως νομικά πρόσωπα, τα οποία έξακολουθούν να ασκούν, και μετά τη σύσταση της κοινοπραξίας, ιδιαίτερη επιχειρηματική δραστηριότητα. Όπως προκύπτει και από τις μορφές εμφάνισης κοινοπραξίας, που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι ιδιαίτεροι λόγοι που οδηγούν σε κοινοπρακτική σύμβαση είναι οι εξής:⁴

α) Από κοινού ανάληψη του κινδύνου.

β) Αποτελεσματικότερος συντονισμός της δραστηριότητας των μελών.

γ) Πραγματοποίηση έργων, που ξεπερνούν από πλευράς μεγέθους, πόρων ή εξειδίκευσης τις δυνατότητες κάθε μέλους ή εξαντλούν τις δυνατότητες αυτές, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας εξάρτησης από τον αντισυμβαλλόμενο.

δ) Επίτευξη ευνοϊκότερων συμβατικών όρων, καθώς η ύπαρξη περισσότερων μελών προσφέρει μεγαλύτερη σιγουριά στον κύριο του έργου και ως εκ τούτου τα μέλη μπορούν να διαπραγματεύονται μαζί του από ευνοϊκότερη θέση. Δεν αποκλείεται μάλιστα να υπάρχει και σχετική επιθυμία του κυρίου του έργου να συμβληθεί με κοινοπραξία, με δεδομένη την μεγαλύτερη ασφάλεια, τόσο από οικονομική, όσο και από τεχνική σκοπιά, που παρέχει η κοινοπραξία για την περάτωση ενός έργου.

ε) Έλλειψη των απαραίτητων νόμιμων προσόντων από κάποιο μέλος για την από αυτό μεμονωμένη ανάληψη και εκτέλεση ενός έργου.

στ) Περιορισμός ή αποκλεισμός του ανταγωνισμού.

Ένα δεύτερο ερώτημα που τίθεται, αφορά στα κίνητρα για τον χαρακτηρισμό από τα συμβαλλόμενα μέρη της εταιρικής σχέσης ως κοινοπραξίας. Όπως ήδη έχει αναφερθεί η κοινοπραξία δεν αναγνωρίζεται από το δίκαιο ως ξεχωριστός εταιρικός τύπος. Εν όψει της αρχής του κλειστού αριθμού των εμπορικών εταιριών θα πρέπει να ενταχθεί σε έναν από τους υπάρχοντες εταιρικούς τύπους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται από πλευράς τήρησης των απαραίτητων τυπολογικών χαρακτηριστικών αυτού του εταιρικού τύπου. Οι λόγοι που τα μέρη αποφεύγουν τον ακριβή από πλευράς εταιρικού δικαίου νομικό χαρακτηρισμό της συνεργασίας τους, καταφεύγοντας στο «νεφελώδη» όρο κοινοπραξία, διακρίνονται σε:

α) Οικονομικούς, όπως η αποφυγή εξόδων, που συνδέονται με την ίδρυση των γνωστών εταιρικών τύπων, π.χ. καταβολή δικαιωμάτων στο Ταμείο Συντάξεως Νομικών και στο Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων, έξοδα δημοσιεύσεων του καταστατικού κ.α.

β) Νομικούς, όταν τα μέλη εξαιτίας του μη σαφούς ή και μη εντάξιμου σε κάποιον εταιρικό τύπο περιεχομένου του καταστατικού, προσπαθούν να καταστρατηγήσουν τις διατάξεις του εταιρικού δικαίου ή να αποφύγουν συγκεκριμένες έννομες συνέπειες.

γ) Ψυχολογικούς, εξαιτίας του κύρους που απολαμβάνουν στις συναλλαγές οι κοινοπραξίες, λόγω του μεγέθους των εκτελούμενων από αυτές έργων, και το οποίο κύρος αρκετές φορές προσπαθούν να εκμεταλλευθούν οι συμβαλλόμενοι. Είναι γεγονός ότι ο όρος κοινοπραξία ηχεί πολύ καλύτερα για μια εταιρία που πρόκειται να αναλάβει ένα μεγάλο τεχνικό έργο, απ' ό,τι ο χαρακτηρισμός της π.χ. ως Ο.Ε. Ουσιαστικά πάντως μία Ο.Ε. είναι πιο φερέγγυος από την κοινοπραξία, της οποίας το νομικό καθεστώς δεν είναι ξεκάθαρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2^{ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Ελίζας Δ. Αλεξανδρίδου, «Δίκαιο εμπορικών εταιριών, Τεύχος α', Προσωπικές εταιρίες», επανέκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 143.
2. Νικολάου Ρόκα, «Το δίκαιο των προσωπικών εταιριών», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ. 863.
3. Ελίζας Δ. Αλεξανδρίδου, ό.π. σελ. 144.
4. Νικολάου Ρόκα, ό.π. σελ. 868-870.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

3.1 Γενικά

Η κοινοπραξία στον τραπεζικό τομέα απαντάται ως πρόσκαιρη χρηματοδοτική συνεργασία μίας ομάδας δύο ή περισσότερων τραπεζών και αποτελεί το βασικό εργαλείο των τραπεζών για την κάλυψη των αναγκών των πελατών τους για μεγάλες χρηματοδοτήσεις.¹ Με την κοινοπραξία οι τράπεζες βρίσκουν τον τρόπο να προσφέρουν στον πελάτη ακέραια την υπηρεσία, που ανεξάρτητα από το μέγεθος του ποσού θα ήταν αδύνατο να αναληφθεί από ένα τραπεζικό ίδρυμα.

Ο σχηματισμός της χρηματοδοτικής κοινοπραξίας μπορεί να αναληφθεί είτε από μια τράπεζα είτε από έναν χρηματοδοτικό οίκο. Κάθε τράπεζα που συμμετέχει στην κοινοπραξία παρέχει εκείνο το ποσό του κεφαλαίου για το οποίο έχει δεσμευθεί. Καθεμία από τις συμμετέχουσες τράπεζες μπορεί επίσης να πουλήσει το τμήμα του δανείου που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της σε άλλη τράπεζα.² Σημειώνεται επίσης ότι, εκτός από τράπεζες, στην κοινοπραξία μπορεί να κληθούν να συμμετάσχουν και μη τραπεζικές οντότητες.

Είναι πολύ σημαντικό, η τράπεζα που αναλαμβάνει το σχηματισμό της χρηματοδοτικής κοινοπραξίας, να έχει την ικανότητα να εξασφαλίζει τη συμμετοχή των άλλων

πιστωτικών ιδρυμάτων και να εκτελεί την κατάλληλη προεργασία για τη σύσταση της κοινοπραξίας του δανείου και τη διαπραγμάτευση των οικονομικών όρων του.³

3.2 Συμμετέχουσες τράπεζες

Οι τράπεζες-μέλη της κοινοπραξίας μπορούν να χωριστούν σε ορισμένες κατηγορίες, ανάλογα με το ρόλο που παίζουν.⁴

(i) **Χρηματοδοτικός ηγέτης (Lead Manager ή Arranger).** Είναι η τράπεζα που είναι υπεύθυνη για τις διαπραγματεύσεις του δανείου με τον πελάτη και την οργάνωση της κοινοπραξίας.

(ii) **Λοιποί ηγέτες (Managers ή Co-Arrangers).** Είναι η τράπεζες που μαζί με τον lead manager οργανώνουν τις κοινοπρακτούσες τράπεζες και εγγυώνται πλήρως ή μερικώς τη χορήγηση του ποσού του δανείου.

(iii) **Συμμετέχουσες τράπεζες (Participants).** Αυτές συνήθως είναι μικρότερες τράπεζες, που δεν διαθέτουν το μέγεθος και την πείρα που απαιτείται για να αναλάβουν κάποιο από τους παραπάνω ρόλους. Αγοράζουν ένα μερίδιο, δηλ. μια συμμετοχή στο δάνειο και έτσι αναλαμβάνουν μόνο τον κίνδυνο του ποσού της συμμετοχής τους.

(iv) **Διαχειρίστρια Τράπεζα (Agent)**. Είναι η τράπεζα που διεκπεραιώνει τις μηχανικές εργασίες που έχουν σχέση με την παρακολούθηση του δανείου (εκταμιεύσεις, εισπράξεις ποσών κλπ.). Στην αγορά κοινοπρακτικών δανείων στις Η.Π.Α. συνηθίζεται ο χρηματοδοτικός ηγέτης να αναλαμβάνει και το ρόλο της Διαχειρίστριας Τράπεζας. Στη διεθνή αγορά όμως ο ρόλος αυτός ανατίθεται αρκετές φορές σε άλλη τράπεζα.

3.3 Ρόλος της Διαχειρίστριας Τράπεζας

Όπως προαναφέρθηκε, έργο της Διαχειρίστριας Τράπεζας είναι ο συντονισμός των διαδικασιών της συναλλαγής και η επίβλεψη της πραγματοποίησής της. Σε ορισμένες αγορές ο ρόλος της Διαχειρίστριας Τράπεζας έχει διαφορετικό περιεχόμενο. Στις Η.Π.Α. ο ρόλος αυτός περιορίζεται σε τυπικές λειτουργίες, ενώ στη Μεγάλη Βρετανία είναι δυνατό να απαιτείται από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα να εξετάζει τα στοιχεία που δημιουργούν τις προϋποθέσεις αναλήψεως του δανείου, να παίρνει μέτρα προστασίας των τραπεζών σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης του δανειολήπτη και να εκτελεί και άλλες, κατά την κρίση της, αρμοδιότητες.

Στα συνηθισμένα καθήκοντα της Διαχειρίστριας Τράπεζας είναι η λογιστική παρακολούθηση του δανείου και οι έγκαιρες σχετικές γνωστοποιήσεις προς τις κοινοπρακτούσες τράπεζες και τον πελάτη. Η τράπεζα αυτή ορίζεται να φροντίζει για τις

εκταμιεύσεις του δανείου, συγκεντρώνοντας τα ποσά που αντιστοιχούν στη συμμετοχή καθεμίας από τις τράπεζες που συμμετέχουν στην κοινοπραξία και αποδίδοντάς τα στον πελάτη. Επίσης συλλέγει για λογαριασμό της κοινοπραξίας τους οφειλόμενους τόκους και τις δόσεις κεφαλαίου και φροντίζει για τη διανομή τους στις τράπεζες που συμμετέχουν στην κοινοπραξία. Στο ρόλο της Διαχειρίστριας Τράπεζας ανήκει και η διαρκής παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής θέσης του πελάτη και η τακτική σύνταξη σχετικών αναφορών – εκθέσεων, οι οποίες παρουσιάζονται στις κοινοπρακτούσες τράπεζες. Αυτά ισχύουν ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των εμπορικών δανειοληπτών, στις οποίες η δυνατότητα πληροφόρησης των συμμετεχουσών τραπεζών μπορεί να είναι περιορισμένη. Από πρακτική άποψη, η ποιότητα εργασίας μιας τράπεζας, στο ρόλο της Διαχειρίστριας Τράπεζας, επιδρά σημαντικά στη μελλοντική δυνατότητά της για πώληση παρόμοιων υπηρεσιών.

Στις συμβάσεις των κοινοπρακτικών δανείων περιέχονται αρκετά άρθρα που αφορούν στη Διαχειρίστρια, στα οποία περιλαμβάνονται οι ευθύνες και οι αρμοδιότητές της, οι αμοιβές της, κλπ. Πολλές φορές μάλιστα, παράλληλα με τη σύμβαση δανείου, συνομολογείται ιδιαίτερη σύμβαση μεταξύ της Διαχειρίστριας και των υπολοίπων κοινοπρακτουςών τραπεζών, που ρυθμίζει ρητά τις ευθύνες και τις αρμοδιότητες που συνεπάγεται ο ρόλος της Διαχειρίστριας Τράπεζας (Agency Agreement). Πέρα όμως από τις συμβατικές διατάξεις, υπάρχει περίπτωση να θεωρηθεί η Διαχειρίστρια Τράπεζα υπεύθυνη για παράλειψη παροχής, προς τις συμμετέχουσες τράπεζες, πληροφοριών που σχετίζονται με τον πελάτη και τις οποίες η Διαχειρίστρια Τράπεζα

γνώριζε ή θα έπρεπε να γνωρίζει. Επίσης η Διαχειρίστρια Τράπεζα μπορεί να θεωρηθεί ότι διέπραξε παράβαση εντολής, στην περίπτωση που ενήργησε κατά τρόπο ο οποίος θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των συμμετεχουσών τραπεζών. Ακόμη και στην περίπτωση που οι ευθύνες της Διαχειρίστριας Τράπεζας έχουν ορισθεί συμβατικώς, η τράπεζα αυτή δεν θα πρέπει να αγνοεί οποιαδήποτε πληροφορία αφορά τον πελάτη, εξετάζοντας παράλληλα με τους νομικούς συμβούλους της αν θα πρέπει να κάνει τις κατάλληλες γνωστοποιήσεις.⁵

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3^{ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, «Principles of Corporate Finance», Εκδόσεις McGraw-Hill Inc., 1991, σελ. 807.
2. Frank Fabozzi – Franco Modigliani, «Capital Markets, Institutions and Instruments», Εκδόσεις Prentice Hall Inc., Second Edition, 1996, σελ. 547.
3. Yoon S. Park - Jack Zwick, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, σελ. 129.
4. M.K. Lewis, K.T. Davis, «Domestic & International Banking», Εκδόσεις Philip Allan, 1987, σελ. 349-350.
5. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 134.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

4.1 Η εντολή

Καθοριστική για τη διαδικασία υλοποίησης ενός κοινοπρακτικού δανείου είναι η έννοια της «εντολής» (mandate), την οποία λαμβάνει μία τράπεζα από τον πελάτη και αποκτά τη, για λογαριασμό του πελάτη, αποκλειστική αρμοδιότητα να έρθει σε επαφή με άλλα πιστωτικά ιδρύματα για την κάλυψη συγκεκριμένου ποσού κεφαλαίων.

Ο κύκλος υλοποίησης ενός κοινοπρακτικού δανείου, όπως διαμορφώνεται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, διακρίνεται σε τρεις βασικές φάσεις. Η πρώτη είναι η φάση πριν από τη λήψη της εντολής (pre-mandate phase), η δεύτερη η φάση μετά τη λήψη της εντολής (post-mandate phase) και η τρίτη και τελευταία είναι η φάση μετά την υπογραφή της σύμβασης δανείου (post-signing phase).

4.1.1 Η φάση πριν από τη λήψη της εντολής

Στη φάση πριν από τη λήψη της εντολής συζητούνται και οριστικοποιούνται οι λεπτομέρειες της προτεινόμενης συναλλαγής. Το διάστημα που διαρκεί σπανίως είναι βραχύτερο του ενός μήνα και μπορεί να φθάσει και τον ένα χρόνο.

Το πρώτο στάδιο στην οργάνωση ενός κοινοπρακτικού δανείου προϋποθέτει ότι η τράπεζα που είναι υποψήφια για το ρόλο του χρηματοδοτικού ηγέτη προβαίνει σε προσφορά χρηματοδότησης προς τον πελάτη, γνωστοποιώντας γραπτώς τους δικούς της προτεινόμενους όρους και δεσμεύσεις. Επιθυμητό για την τράπεζα είναι να πετύχει τη λήψη της άνευ περιορισμών εντολής, η οποία της δίνει τη μοναδική εξουσιοδότηση να οργανώσει τη συναλλαγή στην αγορά, να συγκεντρώσει την ομάδα τραπεζών που θα καλύψει με τις συμμετοχές της το ποσό του κοινοπρακτικού δανείου (underwriting group) και να διανείμει ρόλους.

Η ευκαιρία ή η ανάγκη για δανεισμό συνήθως προκύπτει μετά από προσεκτική ανάλυση των αναγκών του πελάτη. Αυτό ισχύει κυρίως όταν πρόκειται για δάνεια σε κράτη και επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα, όπου τα σχέδια για χρηματοδότηση συζητούνται ανοικτά και δημοσίως. Αντίθετα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις συνήθως ξεκινούν σχετικές συζητήσεις με τις τράπεζες με τις οποίες έχουν άμεση συνεργασία.

Τα βασικά σημεία της συναλλαγής που πρέπει να εξετασθούν από τον υποψήφιο χρηματοδοτικό ηγέτη σε αρχικό στάδιο αφορούν στα εξής:

- Ποσό του δανείου,
- Σκοπό,
- Λήξη,
- Πιθανό σενάριο εκταμίευσης,
- Τιμολόγηση,
- Ειδικούς όρους,
- Ανταγωνισμό με άλλες τράπεζες,
- Πιθανά σχέδια για άντληση κεφαλαίων από άλλες αγορές,
- Παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την ανάθεση της εντολής από το δανειζόμενο ή να εμποδίσουν την επιτυχή ολοκλήρωση της συναλλαγής, δεκτικότητα του δανειζόμενου σε νέες ιδέες χρηματοδότησης.

Εκτός από την περίπτωση που ένας τραπεζίτης γνωρίζει εκ των προτέρων τις ανάγκες δανεισμού του πελάτη, η πιο πιθανή πορεία που ακολουθείται είναι ότι ο δανειζόμενος γνωστοποιεί σε ορισμένες τράπεζες την επιθυμία του να λάβει προσφορές χρηματοδότησης. Υπάρχουν τρεις συνήθεις μέθοδοι: η επιλεγμένη λήψη προσφορών από τράπεζες συνεργασίας, η επιλεγμένη λήψη προσφορών από τράπεζες με ιδιαίτερη γνώση και εμπειρία και η ανοικτή λήψη προσφορών.¹

Οι τράπεζες μπορούν να προβούν σε μία προσφορά χρηματοδότησης οργανωμένες σε διάφορα σχήματα, δηλαδή είτε μόνες, είτε συμμετέχοντας σε μία ομάδα που προβαίνει σε από κοινού προσφορά (bidding group). Η συγκρότηση μίας τέτοιας ομάδας τραπεζών μπορεί να συνεπάγεται μία ενδεχόμενη κατάτμηση της προμήθειας, αλλά αυξάνει την πιθανότητα να υλοποιηθεί η σχετική εντολή. Η εναλλακτική αυτή επιλογή είναι λιγότερο συχνή, δεδομένου ότι συχνά αντιμετωπίζονται προβλήματα συνεννόησης και διαφωνίες στην κατανομή ρόλων, στον χειρισμό των σχέσεων με τους πελάτες και στη διανομή των προμηθειών. Παρ' όλα αυτά, ο σχηματισμός μίας ομάδας τραπεζών που προβαίνει σε από κοινού προσφορά είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην περίπτωση που ο δανειζόμενος επιζητεί μία προσφορά για δάνειο για ποσό που είναι πολύ υψηλό, για να το αναλάβει μόνη της οποιαδήποτε από τις τράπεζες, και με εγγύηση για τη χορήγησή του.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η τράπεζα που λαμβάνει την εντολή ως χρηματοδοτικός ηγέτης δεν εγγυάται για την τελική χορήγηση του δανείου, αλλά μόνο ότι θα καταβάλλει κάθε προσπάθεια (on a best efforts basis) για τη δημιουργία ενός χρηματοδοτικού ομίλου.

Σε περιόδους όμως που η αγορά είναι ήρεμη, παρατηρείται η τάση να εγγυάται ο χρηματοδοτικός ηγέτης τη χορήγηση του δανείου με συγκεκριμένους όρους, έστω και αν δεν μπορέσει να εξασφαλίσει άλλες συμμετοχές (fully underwritten loans). Σε πιο δύσκολες αγορές, όπου ο κίνδυνος είναι πολύ μεγαλύτερος και τα περιθώρια κέρδους

μικρότερα, υπάρχει πολύ μικρότερη πιθανότητα πράξεων, στις οποίες κάποιοι μεγάλοι χρηματοδοτικοί ηγέτες θα δέχονταν να αναλάβουν μόνοι τους ολόκληρο το δάνειο.²

Κανονικά η «εντολή» θα πρέπει να δίνεται εγγράφως, κατά προτίμηση με δεσμευτική επιστολή υπογεγραμμένη από το δανειολήπτη. Δεν υφίσταται βεβαίως σχετική νομική δέσμευση, αλλά κάτι τέτοιο επιβάλλεται για λόγους σκοπιμότητας και ασφάλειας των συναλλαγών.

Αξίζει να αναφερθεί επίσης ότι, μολονότι ορισμένες τράπεζες δοκίμασαν κατά καιρούς να σχηματίσουν μια πλήρη κοινοπραξία χωρίς σχετική εντολή, η ενέργεια αυτή είναι πολύ επικίνδυνη, ακόμη και αν γίνεται με πλήρη διαφάνεια. Οι συμμετέχουσες τράπεζες θα έβλεπαν με δυσαρέσκεια μία τράπεζα που δεν θα μπορούσε να φέρει σε πέρας τη συναλλαγή, αφού δεν θα είχε τη σχετική συγκατάθεση του πελάτη, και ο ίδιος ο πελάτης μάλλον θα έβλεπε με δυσαρέσκεια μια τέτοια πρωτοβουλία.

4.1.2 Η φάση μετά τη λήψη της εντολής

Αφού μία τράπεζα καταφέρει να εξασφαλίσει την εντολή εκ μέρους του πελάτη, αναλαμβάνοντας το ρόλο του χρηματοδοτικού ηγέτη, αποφασίζει για το ποιες τράπεζες θα καλέσει ως συνηγέτιδες ή ως συμμετέχουσες του δανείου.³ Εάν ο χρηματοδοτικός ηγέτης του δανείου παραμείνει ένας, τότε θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για όλες τις

εργασίες που έχουν σχέση με την πώληση του κοινοπρακτικού δανείου και την προσχώρηση και άλλων τραπεζών στην κοινοπραξία. Εάν οι χρηματοδοτικοί ηγέτες είναι περισσότεροι τότε, πρώτα από όλα, κατανέμουν ρόλους μεταξύ τους.

Υπάρχουν πολλοί συνδυασμοί που μπορούν να γίνουν για την προσέγγιση της αγοράς και τον καταμερισμό του ποσού του δανείου. Κάθε δάνειο έχει τις δικές του ιδιομορφίες, ανάλογα με τις απαιτήσεις του πελάτη και του δανειοδότη και τις συνθήκες της αγοράς.

Το πρώτο βήμα που γίνεται από το χρηματοδοτικό ηγέτη είναι η προετοιμασία του πληροφοριακού πακέτου που θα διατεθεί στις πιθανές συμμετέχουσες τράπεζες. Η εν λόγω εργασία περιλαμβάνει τη σύνταξη της τηλετυπικής πρόσκλησης (offering telex) και του πληροφοριακού μνημονίου (information memorandum) (βλ. σελ. 32). Παράλληλα ο χρηματοδοτικός ηγέτης αναθέτει στους νομικούς του συμβούλους την προετοιμασία ενός προσχεδίου της δανειακής σύμβασης.

Η επαφή με τις άλλες τράπεζες γίνεται συνήθως πρώτα τηλεφωνικά και στη συνέχεια με τηλετυπική πρόσκληση και πληροφοριακό μνημόνιο. Στα μεγαλύτερα κοινοπρακτικά δάνεια, όπου μπορεί να υπάρξει επαφή μέχρι και με 400 τράπεζες, συνηθίζεται να αποστέλλεται πρώτα η τηλετυπική πρόσκληση, και στη συνέχεια, εφόσον οι απαντήσεις είναι κατά κάποιο τρόπο θετικές, γίνονται οι τηλεφωνικές επαφές και αποστέλλεται το πληροφοριακό μνημόνιο. Η διαδικασία αυτή λειτουργεί αποτελεσματικά και έτσι συγκροτείται συνήθως με επιτυχία η χρηματοδοτική κοινοπραξία. Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως, που η προσχώρηση άλλων τραπεζών στην κοινοπραξία

παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία, η πώληση μεριδίων του δανείου θα απαιτήσει προσωπικές επισκέψεις στους πιθανούς χρηματοδότες.⁴

Συνήθης πρακτική για τους χρηματοδοτικούς ηγέτες είναι, πριν θέσουν στη διάθεση των πιθανών συμμετεχουσών τραπεζών το πληροφοριακό μνημόνιο, να λαμβάνουν υπογεγραμμένη από αυτές «επιστολή εχεμύθειας» (letter of confidentiality), με την οποία υπόσχονται να διαφυλάξουν το απόρρητο των πληροφοριών, και να μην προβούν σε οποιαδήποτε αποκάλυψη, χωρίς τη συναίνεση του χρηματοδοτικού ηγέτη.⁵

Ο σκοπός μίας τέτοιας επιστολής είναι να εμποδίσει τη διασπορά πληροφοριών ευαίσθητου χαρακτήρα στην αγορά, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει ζημία στον δανειζόμενο.

Από νομικής πλευράς, είναι σημαντικό ο χρηματοδοτικός ηγέτης να μην εμφανίζεται ποτέ ως πωλητής του δανείου. Θα πρέπει μόνο να παρουσιάζει τους όρους και τις προϋποθέσεις του δανείου, καθώς και τις σχετικές πληροφορίες για το δανειολήπτη, αλλά να αφήνει τη διενέργεια της έρευνας πίστωσης και την τελική απόφαση στον πιθανό χρηματοδότη. Έχει μεγάλη σημασία να προτρέπει ο πιθανός χρηματοδότης στην έρευνα αυτή, ώστε η τελική του απόφαση να μη βασίζεται αποκλειστικά στη γνώμη του χρηματοδοτικού ηγέτη.

Όσο διαρκεί η διαπραγμάτευση του κοινοπρακτικού δανείου, ο χρηματοδοτικός ηγέτης απαντά στα ερωτήματα που του γίνονται σε σχέση με το δάνειο, τα οποία προκύπτουν

από την τηλετυπική πρόσκληση, από το μνημόνιο ή από τα έντυπα του δανείου. Επίσης θα πρέπει να προσπαθεί να παρέχει όσες πληροφορίες του ζητούνται από τους ενδιαφερόμενους χρηματοδότες.

Όταν μία τράπεζα αποφασίσει να συμμετάσχει στο δάνειο, επιβεβαιώνει γραπτώς στο χρηματοδοτικό ηγέτη την πρόθεσή της και το ποσό με το οποίο επιθυμεί να συμμετάσχει. Όταν οι προσφορές από τις τράπεζες καλύψουν το συνολικό ποσό του δανείου, ο χρηματοδοτικός ηγέτης αποφασίζει το τελικό ποσό της συμμετοχής για κάθε τράπεζα. Στη συνέχεια διαβιβάζεται σε όλες τις τράπεζες το πρώτο σχέδιο της δανειακής σύμβασης και των συμβάσεων με τις οποίες παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες, προκειμένου να σχολιασθούν και συμφωνηθούν.

Συνήθως ο χρηματοδοτικός ηγέτης κρατά ένα αρχείο όπου καταγράφονται όλες οι τράπεζες με τις οποίες έγιναν οι σχετικές επαφές, καθώς και οι απαντήσεις που λαμβάνονται. Καθορίζεται η προθεσμία μέσα στην οποία θα πρέπει να έχουν ληφθεί οι απαντήσεις, αλλά και το χρονικό όριο μέσα στο οποίο θα πρέπει να έχει χορηγηθεί το συγκεκριμένο δάνειο.

4.1.3 Η φάση μετά την κατάρτιση της σύμβασης δανείου

Μετά τη συμφωνία των τραπεζών και του πελάτη επί της σύμβασης δανείου και των λοιπών συμβάσεων με τις οποίες συνομολογούνται οι ασφάλειες του δανείου, η επόμενη φάση αρχίζει με την κατάρτιση των εν λόγω συμβάσεων, η οποία γίνεται από

το δανειοδοτούμενο, τον εγγυητή, τους δανειοδότες και τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, συνήθως με τρόπο τελετουργικό, στην έδρα της ηγούμενης τράπεζας.

Με την κατάρτιση της σύμβασης πραγματοποιείται η νομική δέσμευση μεταξύ του δανειολήπτη, του εγγυητή και των δανειοδοτών. Δεν αποκλείεται ωστόσο ευθύνη τους από τις διαπραγματεύσεις. Τα στελέχη των τραπεζών υπογράφουν είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω πληρεξουσίου. Η τελετή της υπογραφής αντιπροσωπεύει το αποκορύφωμα της προσπάθειας της κοινοπραξίας, ενώ καταβάλλεται και προσπάθεια για τη μεγαλύτερη δυνατή δημοσιότητα του όλου εγχειρήματος, αφού ζητείται η κάλυψη από τον τύπο και μερικές φορές από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, για λόγους προώθησης των δημοσίων σχέσεων, τόσο του δανειοδοτούμενου, όσο και των τραπεζών.⁶

Η διαφημιστική αναγγελία τύπου “tombstone”, που εμφανίζεται στη συνέχεια στον οικονομικό και πολιτικό τύπο, αποτελεί απλά μια καταχώρηση ενός τετελεσμένου γεγονότος, με παράθεση βασικών στοιχείων όπως το όνομα του δανειολήπτη, το ποσό του δανείου, τα ονόματα των ηγετών και συνηγετών του δανείου και των συμμετεχόντων, με σειρά σπουδαιότητας και ποσοστού συμμετοχής.⁷

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι χρηματοδοτικοί ηγέτες συχνά προσπαθούν να εξασφαλίσουν, μέσω των εντύπων, τη δημοσιότητα του δανείου, ακόμη και πριν αυτό παρουσιαστεί στην αγορά, για να κινήσουν το ενδιαφέρον των τραπεζών. Την ίδια

δημοσιότητα δίνουν και κατά την περίοδο που βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες για κοινοπραξία, ώστε να διατηρηθεί το ενδιαφέρον που έχει προκληθεί.

4.2 Έγγραφα της κοινοπραξίας

Η νομοθεσία δεν επιβάλλει την τήρηση εγγράφου τύπου για τη σύναψη δανείου, περιλαμβανομένου και του κοινοπρακτικού. Στην πράξη όμως συνήθως καταρτίζεται εγγράφως η σύμβαση δανείου, προκειμένου να υπάρχουν ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία σε περίπτωση επίλυσης τυχόν διαφορών σε δικαστήριο.

Στη συνήθη τραπεζική πρακτική, η υλοποίηση ενός κοινοπρακτικού δανείου περιλαμβάνει και ορισμένα άλλα έγγραφα, τα οποία αναφέρονται παρακάτω.

4.2.1 Τηλετυπική πρόσκληση (offering telex)

Η τηλετυπική πρόσκληση, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρεται απλά ως Περίληψη Βασικών Όρων Χρηματοδότησης (Summary of Terms) και διαβιβάζεται ταχυδρομικώς, παρέχει στους μελλοντικούς χρηματοδότες τις βασικές πληροφορίες για το δάνειο και γίνεται από τον ηγέτη του δανείου για λογαριασμό του πελάτη. Σε αυτή αναφέρονται εν συντομία το όνομα του δανειζόμενου, των εγγυητών, το ποσό και η λήξη του δανείου, το επιτόκιο, το χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής, ο τρόπος

εκταμίευσης του δανείου, οι εισπρακτέες προμήθειες, ο σκοπός του δανείου και κάθε άλλη σχετική πληροφορία για το δάνειο. Αποτελεί δηλαδή μία άμεση πρόσκληση για αποδοχή ή απόρριψη εκ μέρους των πιθανών χρηματοδοτριών τραπεζών. Με βάση τις πληροφορίες της τηλετυπικής πρόσκλησης, οι τράπεζες συνήθως, είτε την απορρίπτουν αμέσως, είτε θα ζητήσουν περισσότερες πληροφορίες, τις οποίες βρίσκουν στο πληροφοριακό μνημόνιο.

4.2.2 Πληροφοριακό μνημόνιο (information memorandum)

Πληροφοριακό μνημόνιο είναι το έντυπο φυλλάδιο που περιέχει πρόσθετες πληροφορίες για το δάνειο και τον δανειολήπτη. Η έκτασή του μπορεί να φτάσει μέχρι και τις 100 σελίδες, με στοιχεία που αφορούν τους βασικούς όρους και προϋποθέσεις, όπως αυτά προκύπτουν και από την τηλετυπική πρόσκληση. Περιέχει επιπλέον το ιστορικό του πελάτη, καθώς και λεπτομερές πληροφοριακό υλικό για τις δραστηριότητές του και τη διοικητική δομή του, λεπτομερείς χρηματοοικονομικές αναλύσεις για τον πελάτη και τους εγγυητές, ανάλυση αγοράς, προβλέψεις χρηματοροής, έκθεση και στατιστικά στοιχεία για τη χώρα προορισμού (εάν πρόκειται για κρατικό δάνειο), κλπ. Οι οικονομικές και άλλες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο μνημόνιο μπορεί να βασίζονται σε στοιχεία του πελάτη ή κρατικών οργάνων ή σε έρευνες έγκυρων συμβουλευτικών οίκων, αλλά πρέπει να αναφέρεται πάντα με σαφήνεια η πηγή τους.

Είναι σημαντικό να αναγράφεται στην αρχή του μνημονίου, ακόμη και πάνω στο εξώφυλλό του, η ρητή παραίτηση του χρηματοδοτικού ηγέτη από κάθε ευθύνη. Το πληροφοριακό μνημόνιο έχει αποτελέσει αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ των τραπεζών-ηγετών και των συμμετεχουσών τραπεζών αναφορικά με τις ευθύνες των πρώτων προς τις δεύτερες. Γι' αυτό και είναι αναγκαία η παραπάνω ρητή παραίτηση, καθώς και η σαφής παρουσίαση των συγκεκριμένων πηγών από τις οποίες προήλθαν οι πληροφορίες του μνημονίου.

4.2.3 Δανειακή σύμβαση

Δανειακή σύμβαση είναι το συμβόλαιο μεταξύ του δανειοδοτούμενου πελάτη, των δανειοδοτών και της Διαχειρίστριας Τράπεζας. Οι εγγυητές μπορεί να συμβληθούν στη σύμβαση δανείου ως εκ τρίτη, ή να υπογράψουν ξεχωριστή σύμβαση εγγύησης. Η σύμβαση δανείου είναι πολυσέλιδο έγγραφο, το οποίο περιέχει βασικές πληροφορίες, όπως: όνομα δανειοδοτούμενου, εγγυητών, δανειοδοτών, Διαχειρίστριας Τράπεζας, ποσό και λήξη του δανείου, επιτόκιο, λεπτομέρειες για τις εκταμιεύσεις και την αποπληρωμή, περιγραφή των εξασφαλίσεων του δανείου, εκπροσωπήσεις και εγγυήσεις δανειοδοτούμενου και δανειοδοτών, περιστατικά αθέτησης υποχρεώσεων, κλπ.

4.2.4 Συμβάσεις με τις οποίες παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες

Κάθε πιστοδότηση είναι συνυφασμένη με τον κίνδυνο της μη είσπραξης του ποσού της πίστωσης και των τόκων του. Από τον κίνδυνο αυτό, να πάψει δηλαδή τις πληρωμές ο οφειλέτης ή να βρεθεί σε αδυναμία πληρωμής, επιδιώκει να εξασφαλιστεί ο δανειστής, εξαρτώντας τη χορήγηση της πίστωσης από την παροχή κατάλληλων και ικανών ασφαλειών. Έτσι παράλληλα με τη σύμβαση δανείου συνομολογούνται μεταξύ του δανειοδοτούμενου πελάτη και των δανειοδοτών, όλες εκείνες οι απαραίτητες συμβάσεις με τις οποίες ο δανειοδοτούμενος παραχωρεί τις συμφωνημένες ασφάλειες του δανείου.

Ειδικότερα:

Προσωπικές ασφάλειες: Μία περίπτωση είναι να ζητήσει ο πιστοδότης και ένα δεύτερο οφειλέτη, ο οποίος ως συνοφειλέτης ή ως εγγυητής θα ευθύνεται με την περιουσία του για την εξόφληση του χρέους. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για προσωπική ασφάλεια. Ωστόσο με την προσθήκη ενός ακόμη οφειλέτη η κατάσταση βελτιώνεται υπέρ του δανειστή μόνο ποσοτικά, όχι αναγκαστικά και ποιοτικά, αφού εναποθέτει πια τις ελπίδες του στην αξιοπιστία και στην οικονομική επιφάνεια δύο μερών. Όμως ο δανειστής εξακολουθεί να είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο, είτε να προλάβουν οι άλλοι δανειστές να κατάσχουν την περιουσία των δύο αυτών προσώπων, και έτσι ο ίδιος να μην πάρει τίποτα (αρχή της πρόληψης), είτε να αναγγελθούν και άλλοι δανειστές στην

αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύδει αυτός, και έτσι να ικανοποιηθεί μόνο μερικά (αρχή της σύμμετρης ικανοποίησης). Ακόμη η παροχή προσωπικής ασφάλειας συνδέεται με το μειονέκτημα ότι είναι συνήθως δύσκολη η ανεύρεση προσώπου, το οποίο θα δεχθεί να αναλάβει ευθύνη για ξένη οφειλή είτε ως εγγυητής είτε ως συνοφειλέτης.

Εμπράγματα ασφάλειες: Μεγαλύτερη πρακτική σπουδαιότητα έχει η εμπράγματη ασφάλεια. Σ' αυτήν η εξασφάλιση του πιστοδότη συνίσταται στο ότι αποκτά εμπράγματο δικαίωμα πάνω σε ορισμένο πράγμα (κινητό ή ακίνητο) του οφειλέτη ή τρίτου, το οποίο μπορεί, αν ο οφειλέτης δεν εξοφλήσει το χρέος, να το εκποιήσει αναγκαστικά και να ικανοποιηθεί προνομιακά από το προϊόν της αναγκαστικής εκποίησης (πλειστηρίασμα).

Η εμπράγματη ασφάλεια σε σχέση με την προσωπική πλεονεκτεί στο ότι τα δικαιώματα εμπράγματης ασφάλειας δεν θίγονται σε περίπτωση διάθεσης του βεβαρημένου πράγματος, αλλά εξακολουθούν να βαρύνουν το πράγμα, και άρα δεσμεύουν όσους αποκτούν μεταγενέστερα πάνω σ' αυτό κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα.

Επίσης, τόσο στην πτώχευση του οφειλέτη, όσο και στην περίπτωση αναγκαστικής κατάσχεσης και πλειστηριασμού του βεβαρημένου πράγματος, ο εμπραγμάτως ασφαλισμένος δανειστής έχει απέναντι στους ενοχικούς δανειστές που τυχόν αναγγέλθηκαν δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης από το πλειστηρίασμα.⁸ Κατ' εξαίρεση, ορισμένες ενοχικές απαιτήσεις τις οποίες ο νόμος θεωρεί προνομιακές, όπως

π.χ. απαιτήσεις εργαζομένων κατά του εργοδότη τους για τους μισθούς τους, προηγούνται του ενεχύρου ή της υποθήκης. Άλλες πάλι απαιτήσεις, όπως π.χ. των δικηγόρων από αμοιβές, προηγούνται του ενεχύρου ή της υποθήκης σε περιορισμένη έκταση.

Σημειώνεται ότι η σύσταση ή συνομολόγηση μιας εξασφάλισης για την παρασχεθείσα πίστωση αποτελεί βοηθητική ή παρεπόμενη σύμβαση, η οποία προϋποθέτει την κύρια, δηλαδή την παροχή της πίστωσης. Για όσο χρονικό διάστημα η πίστωση εξελίσσεται ομαλά, η παρεπόμενη συμφωνία παραμένει αδρανής στο παρασκήνιο και μπορεί να λήξει εκεί, χωρίς να αναδυθεί ποτέ στο προσκήνιο. Εάν όμως η πίστωση εξελιχθεί ανώμαλα, δηλ. ο πιστούχος δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του, τότε ο δανειστής ανατρέχει στην παρεπόμενη εξασφαλιστική σχέση. Η διεκπεραίωση αυτής της παρεπόμενης σχέσης παίρνει τότε τη θέση της ανώμαλα εξελιχθείσας κύριας (πιστωτικής) σχέσης.⁹

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 151-155.
2. Yoon S. Park - Jack Zwick, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, σελ. 130.
3. Maximo V. Eng, Francis A. Lees, Laurence J. Mauer, «Global Finance», Εκδόσεις Addison-Wesley Educational Publishers, Inc., Second Edition, 1998, σελ. 151.
4. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 137-138.
5. Tony Rhodes, ό.π. σελ. 172.
6. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 139.
7. Tony Rhodes, ό.π. σελ. 198.
8. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Εμπράγματο δίκαιο II», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Ανατύπωση 1995, Αθήνα, σελ. 116-117.
9. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Η εξασφάλιση των πιστώσεων», Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2001, σελ. 12-13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

5.1 Γενικά

Στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων διατίθεται μια σειρά διαφοροποιημένων προϊόντων που αναπτύχθηκαν με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών. Συνοπτικά αναφέρονται παρακάτω οι πιο συχνά εμφανιζόμενες μορφές πιστοδοτήσεων στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων, οι οποίες αποτελούν συνήθεις τύπους τραπεζικών πιστοδοτήσεων που είναι δυνατόν να χορηγηθούν επίσης από μία και μόνο τράπεζα.

Οι πιο συνηθισμένες μορφές κοινοπρακτικών πιστοδοτήσεων που κυριαρχούν κατά κανόνα στην αγορά είναι το δάνειο ορισμένης διάρκειας (term loan) και το μειούμενο ανακυκλούμενο όριο (revolving credit facility).

5.1.1 Δάνειο ορισμένης διάρκειας (Term loan)

Δάνειο ορισμένης διάρκειας είναι ένα δάνειο συγκεκριμένου ποσού το οποίο διαρκεί ορισμένο χρόνο. Διακρίνεται σε δύο τύπους με βάση τον τρόπο αποπληρωμής:

- Χρεολυτικό δάνειο (Amortising term loan): είναι τυπικά δομημένο ώστε να απομειώνεται με βάση ένα προαποφασισμένο διάγραμμα αποπληρωμής. Σε κάποιες δανειακές συμβάσεις παρέχεται περίοδος χάριτος (grace period) ενός ή και δύο ετών, δηλαδή η αποπληρωμή του κεφαλαίου του δανείου ξεκινά μετά την πάροδο αυτού του χρονικού διαστήματος. Επίσης σε πολλά κοινοπρακτικά δάνεια συνηθίζεται η πληρωμή μίας κατά πολύ μεγαλύτερης δόσης κεφαλαίου κατά τη λήξη του δανείου (balloon payment).¹

- Δάνειο που αποπληρώνεται εφάπαξ (Bullet loan): ο δανειολήπτης δεν πληρώνει καθόλου δόσεις κεφαλαίου, παρά μόνο τόκους, μέχρι την ημερομηνία λήξης του δανείου, οπότε και εξοφλεί όλο το κεφάλαιο με μία εφάπαξ καταβολή.² Γενικά η μορφή αυτή δανείου παρέχει ένα τύπο δόμησης δανείου που συναντάται σπανιότερα. Χρησιμοποιείται από τις τράπεζες όταν οι δραστηριότητες του πελάτη εξασφαλίζουν την πιθανότητα ή τη βεβαιότητα ότι, κάποια χρονική στιγμή στο μέλλον, οι χρηματοροές του ομίλου του δανειζόμενου θα μπορέσουν να αποπληρώσουν το δάνειο, π.χ. με είσοδο στο χρηματιστήριο, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, ελευθέρωση πιθανών δεσμευμένων κεφαλαίων του πελάτη, αναχρηματοδότηση από άλλη τράπεζα.

5.1.2 Ανακυκλούμενο όριο (Revolving credit facility)

Το ανακυκλούμενο όριο είναι επίσης διαθέσιμο για ένα συγκεκριμένο ποσό και για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αλλά, αντίθετα από το δάνειο ορισμένης διάρκειας, προσφέρει στον δανειζόμενο τη δυνατότητα να αναλάβει, αποπληρώσει και αναλάβει ξανά όλο ή μέρος του δανείου, κατά την ευχέρειά του. Η τελική αποπληρωμή του υπολοίπου των οφειλών γίνεται το αργότερο κατά την ημερομηνία λήξης της πίστωσης, αν και σε αρκετές συναλλαγές συνηθίζεται η σταδιακή μείωση του ποσού της πίστωσης κατά τακτά χρονικά διαστήματα (μειούμενο ανακυκλούμενο όριο).³

5.1.3 Πιστωτική γραμμή (Stand-by facility)

Είναι μια παραλλαγή του ανακυκλούμενου ορίου, με τη διαφορά ότι εξαρχής αναμένεται ότι ο δανειζόμενος δεν θα αναλάβει το ποσό για χρηματοδότηση, αλλά θα το κρατήσει σε “εφεδρεία”, αφού ταυτόχρονα προχωρά σε εναλλακτικές κινήσεις για να διασφαλίσει τη χρηματοδότηση μέσω άλλων εργαλείων, όπως δικαιόγραφα (βραχυπρόθεσμο ομόλογο επιχείρησης διάρκειας ορισμένων μηνών), μεσοπρόθεσμα ομόλογα κλπ. Εάν όμως η αγορά αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων καταρρεύσει ή σταματήσει να υπάρχει, ο πελάτης μπορεί να κάνει χρήση της πιστωτικής γραμμής.³

5.1.4 Εγγυητική επιστολή (Stand-by letter of credit)

Διακρίνεται από την πιστωτική γραμμή, ως προς το ότι οι τράπεζες που την εκδίδουν βελτιώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο του πελάτη σε σχέση με τρίτους. Κατ' αυτό τον τρόπο ο πελάτης μπορεί να έχει πρόσβαση σε πηγές κεφαλαίων, οι οποίες δεν θα ήταν διαθέσιμες υπό κανονικές συνθήκες. Αποτελεί αρκετά συνηθισμένο εργαλείο σε μορφές χρηματοδότησης όπως η χρηματοδότηση μεγάλων έργων (project financing). Για παράδειγμα, ένας χρηματοδότης μπορεί να παρέχει κεφάλαια κατά τη φάση πριν από την παράδοση ενός μεγάλου έργου, μόνο εάν το ρίσκο ολοκλήρωσης του έργου αναληφθεί από μία κοινοπραξία αποδεκτριών τραπεζών με την έκδοση μίας εγγυητικής επιστολής.³

5.1.5 Υβριδικές συναλλαγές

Υβριδικές συναλλαγές είναι εκείνες οι οποίες συνδυάζουν τη χρηματοδότηση με τη μορφή ενός κοινοπρακτικού δανείου μαζί με κάποια παράγωγα προϊόντα, όπως συμφωνίες ανταλλαγής (interest rate ή basis swaps, currency swaps), δικαιώματα (options), caps, κλπ., με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του χρηματοδοτούμενου.³

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Anthony Angelini, Maximo Eng & Francis A. Lees, «International lending, risk & the Euromarkets», Εκδόσεις Lowe and Brydone Printers Ltd, 1979, σελ. 88-89.
2. Frank Fabozzi, Franco Modigliani, Michael Ferri, «Foundations of Financial Markets and Institutions», Εκδόσεις Prentice-Hall, Inc., Second Edition, 1998, σελ. 396.
3. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 17-19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Κατά την κατάρτιση της σύμβασης συμβαλλόμενοι είναι οι εξής:

1. Οι τραπεζικές εταιρίες, που στη συνέχεια θα αποκαλούνται χάριν συντομίας από κοινού “οι τράπεζες”, αναφέροντας τα φυσικά πρόσωπα που εκπροσωπούν κάθε μία από αυτές,

2. Ο δανειζόμενος, που στη συνέχεια θα αποκαλείται “ο δανειζόμενος”, αναφέροντας την επωνυμία, την έδρα του και τα φυσικά πρόσωπα που τον εκπροσωπούν. Σε περίπτωση που οι δανειζόμενοι είναι δύο ή περισσότεροι, αναφέρεται ότι αυτοί συμβάλλονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ευθυνόμενοι.

Το μεγαλύτερο μέρος της σύμβασης ενός κοινοπρακτικού δανείου δεν διαφέρει συνήθως στη φιλοσοφία του από μία συνηθισμένη δανειακή σύμβαση. Ωστόσο ορισμένοι όροι της σύμβασης ενός κοινοπρακτικού δανείου παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όπως, για παράδειγμα, ο σχετικός με τη δέσμευση των τραπεζών για τη χορήγηση του δανείου και ο όρος που ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των τραπεζών.

Η σύμβαση ενός κοινοπρακτικού δανείου χωρίζεται σε άρθρα τα οποία καλύπτουν, σε γενικές γραμμές, τις παρακάτω βασικές ενότητες. Στη συνέχεια αναλύεται διεξοδικά το περιεχόμενο κάθε άρθρου της σύμβασης ξεχωριστά.

6.1 Ποσό δανείου – Ανάλυση του δανείου

6.1.1 Ποσό – Σκοπός του δανείου

Στο άρθρο αυτό συμφωνείται η χορήγηση από τις τράπεζες στον δανειζόμενο δανείου μέχρι ορισμένου ποσού. Το ποσό του κοινοπρακτικού δανείου που προτείνεται μετά τη συνεννόηση πελάτη και χρηματοδοτικού ηγέτη, αξιολογείται πιστωτικά σύμφωνα με την ιδιαίτερη πολιτική κάθε τράπεζας και γίνεται αποδεκτό ή όχι.

Καθορίζεται η Διαχειρίστρια Τράπεζα, υπό τη διαχείριση της οποίας θα τελεί η συνομολογούμενη χρηματοδότηση και το κατάστημα αυτής μέσω του οποίου θα ενεργεί, και συμφωνείται ότι θα ενεργεί τόσο για δικό της λογαριασμό όσο και για λογαριασμό των συμμετεχουσών τραπεζών, όπως περιγράφεται παρακάτω (αποκαλούμενης, όταν ενεργεί με την ιδιότητα αυτή “η Διαχειρίστρια Τράπεζα”).

Επιπλέον ορίζεται ο σκοπός του δανείου, π.χ. αν αποτελεί χορήγηση για την κάλυψη κόστους αγοράς παγίου στοιχείου ή αναχρηματοδότηση κλπ. Στην πρώτη περίπτωση για παράδειγμα αναφέρεται το ποσοστό της χρηματοδότησης, το τίμημα αγοράς του

παγίου και περιγράφεται το πάγιο. Το αποδεκτό ποσοστό χρηματοδότησης διαφέρει επίσης ανάλογα με τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στον οποίο ανήκει η επιχείρηση. Προστίθεται ρήτρα που προβλέπει ότι, σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο, η δαπάνη για την ολοκλήρωση της αγοράς του παγίου στοιχείου αυξηθεί, ο δανειζόμενος υποχρεούται να καλύψει την εν λόγω αύξηση με δικά του διαθέσιμα και οι τράπεζες δεν αναλαμβάνουν ουδεμία υποχρέωση αύξησης του ποσού του δανείου. Επίσης ο δανειζόμενος υπόσχεται και αναλαμβάνει την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει το δάνειο αποκλειστικά για τον σκοπό που χορηγείται.

Η Διαχειρίστρια Τράπεζα και/ή κάθε μία εκ των τραπεζών δεν αναλαμβάνουν καμία υποχρέωση απέναντι στις άλλες τράπεζες να ελέγξουν την πραγματική διάθεση από τον δανειζόμενο του προϊόντος του δανείου.

6.1.2 Συμμετοχή των τραπεζών στη χορήγηση του δανείου

Στο άρθρο αυτό ορίζονται τα συγκεκριμένα ποσά με τα οποία συμμετέχει κάθε μία από τις συμβαλλόμενες τράπεζες στη χορήγηση του δανείου και αναφέρεται το ποσοστό της συμμετοχής κάθε τράπεζας επί του συνόλου του δανείου.

Συνομολογείται ότι οι υποχρεώσεις κάθε τράπεζας που απορρέουν από τη σύμβαση θα είναι διαιρετές και θα αποτελούν ανεξάρτητα χρέη αυτών και κατά συνέπεια η

παράλειψη οποιασδήποτε τράπεζας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της από τη σύμβαση: α) δεν θα επηρεάζει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τις υποχρεώσεις του δανειζομένου, βάσει της σύμβασης, προς οποιοδήποτε άλλο συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση, β) δεν θ' απαλλάσσει τις άλλες τράπεζες από τις δικές τους ευθύνες και υποχρεώσεις προς τον δανειζόμενο και γ) δεν θα δημιουργεί ευθύνη ή υποχρέωση των άλλων τραπεζών, εξαιτίας της παράλειψης της τράπεζας αυτής να εκτελεί τις υποχρεώσεις της βάσει της σύμβασης.

Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η δέσμευση χορηγήσεως δεν είναι ομαδική, αλλά ατομική του κάθε συμμετοχού-δανειοδότη και ότι οι αναλήψεις των ποσών του δανείου γίνονται κατ' αναλογία συμμετοχής του κάθε δανειοδότη. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει κάποιος κίνδυνος να μη λάβει ο δανειοδοτούμενος ολόκληρο το ποσό και ακόμα ότι ο χρηματοδοτικός ηγέτης του δανείου πρέπει να επιλέγει μόνο τις τράπεζες που είναι ικανές να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, ειδικά στις περιπτώσεις που οι εκταμιεύσεις έναντι του δανείου πρόκειται να λάβουν χώρα μέσα σε μία μεγάλη χρονική περίοδο. Μολονότι δεν υπάρχει νομική υποχρέωση για τον χρηματοδοτικό ηγέτη να καλύψει τα ποσά στα οποία δεν ανταποκρίθηκαν ορισμένοι συμμετοχοί-δανειοδότες, ωστόσο η πίεση που θα του ασκηθεί είναι μεγάλη.¹

6.1.3 Ανάλυση του δανείου – Λογαριασμός παρακολούθησης

Βάσει του άρθρου αυτού καθορίζεται ο τρόπος που γίνονται οι εκταμιεύσεις του δανείου, αλλά και η λογιστική παρακολούθησή του μέσω της καταχώρησης σε λογαριασμούς:

1. Ορίζεται ο τρόπος που θα γίνει η χορήγηση του δανείου από τις τράπεζες, δηλ. είτε το σύνολο του δανείου εφάπαξ, είτε τμηματικώς με εκταμιεύσεις ορισμένου ποσού, και προσδιορίζεται ο χρόνος που θα πραγματοποιηθεί η εκταμίευση των εν λόγω ποσών.

Συνήθης όρος που περιλαμβάνεται εδώ είναι ο όρος ελλείψεως ευρώδολλαρίων (Eurodollar Unavailability Clause), ο οποίος προβλέπει ότι η κοινοπραξία διατηρεί το δικαίωμα, σε περίπτωση μη ευρέσεως δολλαρίων στη διατραπεζική αγορά, να χορηγήσει το δάνειο σε οποιοδήποτε άλλο νόμισμα της επιλογής της. Οι όροι αυτοί είναι μάλλον τυποποιημένοι, ωστόσο θα πρέπει να διατυπώνονται προσεκτικά στις περιπτώσεις κοινοπρακτικών δανείων, όπου οι δανειοδότες είναι πολλοί και κατά πάσα πιθανότητα από διαφορετικές χώρες και αγορές.

Επίσης, μολονότι το πιο συνηθισμένο νόμισμα είναι το δολλάριο Αμερικής, μπορεί να δοθεί η δυνατότητα στο δανειολήπτη να αναλάβει το δάνειο σε άλλο ή άλλα νομίσματα που έχουν συμφωνηθεί. Σε μια τέτοια περίπτωση πρέπει να γίνεται προσεκτική επιλογή των συμμετεχουσών τραπεζών, προκειμένου να εξασφαλισθεί η πρόσβαση στα διάφορα νομίσματα, πράγμα όμως που δυσχεραίνει την κοινοπραξία και δημιουργεί μεγαλύτερο διαχειριστικό κόστος.²

2. Για την ανάληψη ποσού εκ του δανείου απαιτείται σχετική έγγραφη ειδοποίηση (drawdown notice) εκ μέρους του δανειζομένου προς τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, ορισμένο χρονικό διάστημα πριν από την επικείμενη ανάληψη. Το περιεχόμενο της εν λόγω ειδοποίησης πρέπει να έχει ήδη συμφωνηθεί και το σχετικό κείμενο επισυνάπτεται στη σύμβαση δανείου. Ευθύς ως περιέλθει η σχετική ειδοποίηση στη Διαχειρίστρια Τράπεζα, είναι ανέκκλητη και δεσμεύει το δανειζόμενο να αναλάβει το ποσό του δανείου, το οποίο εκάστοτε αιτούται, κατά την ημερομηνία που αναφέρεται σ' αυτή.

3. Οι τράπεζες υποχρεούνται να καταβάλουν το αιτούμενο ποσό, ανάλογα με τη συμμετοχή κάθε μιας στο ποσό του δανείου, εφόσον, κατά την εύλογη κρίση της Διαχειρίστριας Τράπεζας συντρέχουν οι προβλεπόμενες στη σύμβαση προϋποθέσεις, δεν έχει λάβει χώρα παράβαση οιαδήποτε όρου της σύμβασης και ο δανειζόμενος έχει προσκομίσει όλες τις απαραίτητες βεβαιώσεις που αποδεικνύουν τη συνδρομή των θετικών και/ή την ανυπαρξία των αρνητικών προϋποθέσεων χορήγησης του δανείου.

4. Για την ανάληψη κάθε ποσού εκ του δανείου συντάσσεται πράξη ανάληψης ή ένταλμα πληρωμής. Από καθένα από τα εν λόγω έγγραφα και μόνον αποδεικνύεται η χορήγηση του δανείου.

5. Το δάνειο που χορηγείται από τις τράπεζες στον δανειζόμενο, οι τόκοι που λογίζονται, οι τυχόν τόκοι υπερημερίας, τα έξοδα, καθώς και κάθε άλλο ποσό που οφείλεται, σύμφωνα με τη σύμβαση και τα λοιπά έγγραφα, δυνάμει των οποίων θα

παραχωρηθούν εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες (όλα τα παραπάνω ποσά στο εξής περιγράφονται από κοινού ή χωριστά για συντομία η “οφειλή”), όπως και οι καταβολές από το δανειζόμενο ή οποιονδήποτε άλλο υπόχρεο, χρεώνονται και πιστώνονται, αντιστοίχως, σε έναν ή περισσότερους λογαριασμούς (κατά την κρίση κάθε τράπεζας), που τηρούνται επ’ ονόματι του δανειζομένου, σε κάθε τράπεζα, σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική της.

6. Επιπλέον, η Διαχειρίστρια Τράπεζα τηρεί έναν ή περισσότερους λογαριασμούς παρακολούθησης, σύμφωνα με την πρακτική της, στον οποίο καταχωρούνται: α) το συνολικό ποσό της εκάστοτε χορήγησης εκ του δανείου και το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε τράπεζα, ανάλογα με τη συμμετοχή της, β) συνολικά κάθε ποσό κεφαλαίου, τόκων, εξόδων προμηθείας και γενικά κάθε ποσό που οφείλεται από το δανειζόμενο στις τράπεζες και το ποσό, που αναλογεί σε κάθε τράπεζα και γ) κάθε ποσό που καταβλήθηκε από το δανειζόμενο στις τράπεζες και/ή στη Διαχειρίστρια Τράπεζα.

7. Κατά την περίοδο εντός της οποίας ολοκληρώνεται η ανάληψη του ποσού του δανείου, ο δανειζόμενος δικαιούται να καταγγείλει τη σύμβαση, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

α) Ο δανειζόμενος θα ειδοποιήσει εγγράφως τη Διαχειρίστρια Τράπεζα για την ανωτέρω πρόθεσή του μέσα σε συμφωνημένο χρονικό διάστημα πριν από την ημερομηνία της καταγγελίας.

β) Δεν θα έχει ήδη υποβληθεί αίτημα εκ μέρους του δανειζομένου για χορήγηση ποσού εκ του μη αναληφθέντος δανείου.

γ) Ο δανειζόμενος θα εξοφλήσει το μέρος του δανείου που έχει ήδη αναλάβει πλέον τόκων, προμηθειών και εξόδων, κατά τους όρους της σύμβασης.

Εφόσον δεν πληρωθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, η καταγγελία δεν παράγει ένομα αποτελέσματα και η σύμβαση και οι όροι της ισχύουν σε όλη τους την έκταση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μέλη της κοινοπραξίας προτιμούν οι αναλήψεις του δανείου να είναι λίγες και μεγάλες, για να απλοποιούνται οι διαδικασίες και να μειώνεται το διαχειριστικό κόστος. Για ευκολία των δανειστών θα πρέπει τα αναλαμβανόμενα ποσά να είναι στρογγυλοποιημένα και συνήθως όχι μικρότερα από το ποσό των 100.000 δολλαρίων. Εννοείται ότι ο δανειζόμενος θα προτιμούσε μικρότερες αναλήψεις, ώστε να μη δανείζεται πρόωρα μέρος του δανείου, ενώ και οι δανειοδότες, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα προτιμούσαν το ίδιο, για να αποφύγουν τον κίνδυνο διοχέτευσης των χορηγούμενων κεφαλαίων σε άλλους σκοπούς. Από καιρό σε καιρό, ο ηγέτης της κοινοπραξίας ή ο κυριότερος συμμετέχων δανειοδότης μπορεί να δίνει ενδιάμεσες προκαταβολές για να καλύπτονται τυχόν κενά διαστήματα μεταξύ των αναλήψεων.

Με βάση τα παραπάνω, συνήθως παρέχεται στον πελάτη αρκετή ευελιξία ως προς τη δυνατότητά του να αναλάβει το ποσό του κοινοπρακτικού δανείου. Σε πολλά δάνεια

επιτρέπονται οι εκταμιεύσεις μέσα σε μία ολόκληρη χρονική περίοδο, διάρκειας ακόμη και ενός έτους ή περισσότερο από την κατάρτιση της σύμβασης δανείου.³

6.2 Προϋποθέσεις χορήγησης του δανείου - Εξασφαλίσεις

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για τη χορήγηση του δανείου. Προκειμένου ο δανειζόμενος να αναλάβει ποσό εκ του δανείου, πρέπει να έχουν παρασχεθεί όλες οι εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες και να έχουν προσκομισθεί όλα τα απαραίτητα, κατά την εύλογη κρίση της Διαχειρίστριας Τράπεζας, πιστοποιητικά / δικαιολογητικά.

Οι συνήθεις όροι προβλέπουν ότι ο δανειζόμενος υποχρεούται πριν ή ταυτόχρονα με τη χορήγηση τμήματος του δανείου:

α) Να προσκομίσει στη Διαχειρίστρια Τράπεζα τα νομιμοποιητικά έγγραφα των εταιριών που παρέχουν τις εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες και γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του περί της νομίμου εκπροσώπησης αυτού, της νομίμου λήψεως των εξασφαλίσεων και περί οιοδήποτε νομικού ζητήματος που έχει σχέση με την σύμβαση δανείου και τις συμβάσεις δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες.

β) Να έχει παράσχει υπέρ των τραπεζών τις συμφωνηθείσες προτιμώμενες υποθήκες ή προσημειώσεις.

γ) Να έχει εκχωρήσει, με εκχώρηση κατά την ίδια τάξη με την αντίστοιχη υποθήκη, τις απαιτήσεις από τυχόν ασφαλιστήρια συμβόλαια των υπεγγύων ακινήτων.

Ρητά συμφωνείται ότι, η χορήγηση ποσού εκ του δανείου, χωρίς να έχουν υποβληθεί στη Διαχειρίστρια Τράπεζα όλα τα παραπάνω έγγραφα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως παραίτηση των τραπεζών του δικαιώματος να ζητήσουν σε μεταγενέστερο χρόνο την υποβολή των σχετικών εγγράφων από το δανειζόμενο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο δανειζόμενος υποχρεούται να υποβάλει τα ελλείποντα έγγραφα σε πρώτη ζήτηση της Διαχειρίστριας Τράπεζας.

Περαιτέρω, η υποχρέωση των τραπεζών να χορηγήσουν ποσό εκ του δανείου τελεί υπό την προϋπόθεση ότι, από την ημερομηνία υποβολής από τον δανειζόμενο του αιτήματος για τη χορήγηση της χρηματοδότησης, δεν έχει σημειωθεί ουσιαστική δυσμενής μεταβολή στην οικονομική κατάσταση και επιχειρηματική λειτουργία του δανειζόμενου και των, κατά την υπογραφή της σύμβασης, αμοιβαίων με αυτόν οικονομικών και επιχειρηματικών συμφερόντων εταιριών, που να επηρεάζει τη συμμόρφωσή τους προς τους όρους και τις προϋποθέσεις της σύμβασης ή την εκπλήρωση των σχετικών με αυτήν υποχρεώσεων, πράγμα το οποίο ο δανειζόμενος δηλώνει υπεύθυνα και κατά την εκταμίευση ποσού εκ του δανείου.

6.3 Τιμολόγηση

6.3.1 Προμήθειες

Το άρθρο αυτό ορίζει τα είδη των προμηθειών και τα σχετικά ποσά που υποχρεούται να καταβάλλει ο δανειζόμενος στη Διαχειρίστρια Τράπεζα για λογαριασμό των τραπεζών, καθώς και ποιες από τις συμμετέχουσες τράπεζες δικαιούνται κάθε προμήθεια και πότε αυτές είναι πληρωτές.

Στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων αναπτύχθηκε μια αρκετά περίτεχνη δομή αμοιβών και προμηθειών. Οι προμήθειες απέκτησαν αρκετά μεγάλη σημασία από το 1974 και ο ρόλος τους από τότε επεκτείνεται συνέχεια. Για τις κοινοπρακτούσες τράπεζες αποτελούν μία ελκυστική πηγή κέρδους, αφού συνήθως εισπράττονται με την έναρξη του δανείου.

Επιπλέον μπορεί να αποτελέσουν εναλλακτική πηγή εσόδων σε δάνεια όπου για λόγους προσέλκυσης του πελάτη εισπράττεται χαμηλό περιθώριο επιτοκίου. Δεδομένου ότι οι προμήθειες επηρεάζουν το συνολικό κόστος μιας πιστοδότησης, καθιστούν δύσκολη τη σύγκριση της τιμολόγησης δύο διαφορετικών δανείων.

Οι προμήθειες και αμοιβές που σχετίζονται με τα κοινοπρακτικά δάνεια διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: τις προμήθειες που παρακρατούνται εφ' άπαξ κατά την αρχική καταβολή του δανείου και τις προμήθειες που υπολογίζονται σε ετήσια βάση.⁴

A. Εφάπαξ προμήθειες (Front-end fees):

- Προμήθεια οργάνωσης (Arrangement fee): Πρόκειται για την αμοιβή που καταβάλλεται από τον δανειολήπτη στον χρηματοδοτικό ηγέτη. Εάν υπάρχουν περισσότεροι ηγέτες τότε μοιράζονται μεταξύ τους το ποσό. Η πληρωμή της γίνεται εφάπαξ, συνήθως κατά την υπογραφή της σύμβασης δανείου ή με την πρώτη ανάληψη.
- Προμήθεια συμμετοχής (Participation fee): Προμήθεια η οποία κατανέμεται σε κάθε συμμετέχουσα τράπεζα αναλογικά με το ποσοστό συμμετοχής της στο κοινοπρακτικό δάνειο. Είναι καταβλητέα κατά την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης δανείου ή εκταμίευσης.

B. Ετήσιες προμήθειες (Annual fees):

- Προμήθεια αδρανείας (Commitment or non-utilization fee): Υπολογίζεται ως ένα ποσοστό επί του διαθέσιμου αλλά μη εκταμιευθέντος ποσού του δανείου και αντιπροσωπεύει το κόστος κεφαλαίου των δανειστών. Συνήθως κυμαίνεται στο 50% του περιθωρίου επιτοκίου, σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, αλλά γενικά είναι

διαπραγματευόμενο ανάλογα με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συναλλαγής και τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

- Προμήθεια διαχείρισεως (Agency fee): Πρόκειται για την αμοιβή που καταβάλλεται χωριστά στην τράπεζα που προσέφερε τις υπηρεσίες της ως Διαχειρίστρια Τράπεζα. Καλύπτει το κόστος διαχείρισης του δανείου, για όλη την περίοδο της διάρκειάς του και πιθανό να αφήνει και κάποιο κέρδος. Το ποσό της αμοιβής αυτής αυτής φθάνει και το 0,10 % του ποσού του δανείου, εκτός αν πρόκειται για πολύ μεγάλο δάνειο, οπότε το ποσό της προμήθειας είναι πιθανό να είναι κάπως μικρότερο.⁴

Στη σύμβαση δανείου αναφέρεται ρητά ότι ο δανειζόμενος δεν δικαιούται σε επιστροφή του ποσού των προμηθειών, ακόμη και αν δεν χορηγηθεί το δάνειο, για οποιονδήποτε λόγο.

6.3.2 Επιτόκιο - Τόκος – Περίοδοι εκτοκισμού – Επέλευση δυσμενών συνθηκών στη διατραπεζική αγορά

Στο εν λόγω άρθρο εντάσσονται οι όροι που έχουν σχέση με τον υπολογισμό των τόκων, την καταβολή τους και το επιτόκιο. Για λόγους κατανόησης των διατάξεων αναλύονται παρακάτω ορισμένοι τραπεζικοί όροι που απαντώνται σε ένα κοινοπρακτικό δάνειο.

Το επιτόκιο σε ένα κοινοπρακτικό δάνειο είναι συνήθως κυμαινόμενο (floating rate), που σημαίνει ότι το επιτόκιο του δανείου βασίζεται σε κάποιο επιτόκιο αναφοράς. Το επιτόκιο του δανείου επαναπροσδιορίζεται περιοδικά ως το άθροισμα: (i) του επιτοκίου αναφοράς (base ή reference rate) και (ii) ένα προαποφασισμένου περιθωρίου επιτοκίου (margin ή spread).⁵

A. Επιτόκιο αναφοράς

Στα δάνεια ευρώδολαρίων το επιτόκιο αναφοράς είναι συνήθως το LIBOR, το προσφερόμενο επιτόκιο στη διατραπεζική αγορά του Λονδίνου (London Interbank Offered Rate).⁶ Αντί να χρησιμοποιείται το LIBOR μιας μόνο τράπεζας, συνηθίζεται η χρησιμοποίηση ενός μέσου όρου των LIBOR που προσφέρονται από δύο, τρεις ή περισσότερες «τράπεζες αναφοράς». Οι τράπεζες αναφοράς είναι συνήθως και οι κυριότεροι συμμετοχοί του κοινοπρακτικού δανείου. Πρόκειται κατά κανόνα για μεγάλες τράπεζες, οι οποίες έχουν το καλύτερο κόστος κεφαλαίων.

Πάντως επιτόκιο αναφοράς θα μπορούσε αντί του LIBOR να είναι και το prime rate, δηλαδή το επιτόκιο που χρεώνει μία τράπεζα στους πελάτες της με την μεγαλύτερη πιστοληπτική ικανότητα, ή το επιτόκιο που έχουν τα πιστοποιητικά κατάθεσης προθεσμίας (certificates of deposits)³.

Οι τιμές του LIBOR προσφέρονται για χρονικά διαστήματα 3,6,9 ή 12 μηνών ή άλλης περιόδου και αναπροσαρμόζονται καθημερινά, είναι δε διαθέσιμες μέσω Telerate. Στον

δανειζόμενο δίνεται η ευχέρεια να επιλέγει LIBOR για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα σύμφωνα με τη σύμβαση δανείου. Η περίοδος LIBOR που επιλέγεται ορίζει και την περίοδο εκτοκισμού του δανείου, στη λήξη της οποίας είναι πληρωτέος ο τόκος. Στη λήξη κάθε περιόδου εκτοκισμού το επιτόκιο του δανείου αναπροσαρμόζεται, σύμφωνα με τις αλλαγές του επιτοκίου αναφοράς.

Οι τράπεζες, προκειμένου να αποφύγουν τον κίνδυνο από διακυμάνσεις των επιτοκίων, δανείζονται στη διατραπεζική αγορά τα απαιτούμενα κεφάλαια για περίοδο που έχει την ίδια ημερομηνία λήξης με την περίοδο εκτοκισμού του κοινοπρακτικού δανείου.⁷

B. Περιθώριο επιτοκίου (margin)

Το περιθώριο επιτοκίου του δανείου μπορεί να είναι σταθερό για όλη τη διάρκεια του δανείου, ή να μεταβάλλεται μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος ή εφόσον εκπληρωθούν κάποιοι οικονομικοί όροι. Επίσης αρκετά συχνά καθορίζεται αυξημένο περιθώριο επιτοκίου για το ποσό του balloon. Το περιθώριο επιτοκίου συμφωνείται μεταξύ του δανειζόμενου και της τράπεζας που ενεργεί για λογαριασμό των κοινοπρακτουςών τραπεζών. Τα ακριβή του επίπεδα εξαρτώνται από τις συνθήκες στην τραπεζική αγορά, την πιστοληπτική και διαπραγματευτική ικανότητα του δανειζόμενου και την πολυπλοκότητα της συναλλαγής.

Το περιεχόμενο του εν λόγω άρθρου συνήθως έχει ως εξής:

1. Εισάγει τους όρους “Δείκτης Αναφοράς Επιτοκίου” (νοείται το επιτόκιο αναφοράς) και “περίοδος εκτοκισμού” (νοείται κάθε περίοδος υπολογισμού τόκου, την τελευταία ημέρα της οποίας πρέπει να καταβάλλεται το σχετικό ποσό τόκου).
2. Καθορίζει ότι ο δανειζόμενος υποχρεούται να καταβάλει στις Τράπεζες τόκο υπολογιζόμενο τοκαριθμικώς, που υπολογίζεται επί του εκάστοτε ανεξοφλήτου ποσού του δανείου.
3. Καθορίζει το περιθώριο επιτοκίου, το χρόνο καταβολής των τόκων και το χρόνο υπολογισμού των τόκων, ο οποίος συνήθως είναι δύο εργάσιμες ημέρες πριν από την έναρξη εκάστης των περιόδων εκτοκισμού.
4. Ο δανειζόμενος οφείλει να γνωστοποιεί εγγράφως στη Διαχειρίστρια Τράπεζα σε προκαθορισμένο χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη κάθε περιόδου εκτοκισμού τίνος χρονικού διαστήματος (δηλαδή τριμήνου ή εξαμήνου ή δωδεκαμήνου ή άλλου χρονικού διαστήματος) το Δείκτη Αναφοράς Επιτοκίου επιλέγει να ισχύσει για την επόμενη περίοδο εκτοκισμού.
5. Σε περίπτωση που ο δανειζόμενος δεν έχει εμπρόθεσμα εγγράφως γνωστοποιήσει την ως άνω επιλογή του στη Διαχειρίστρια Τράπεζα, η Διαχειρίστρια Τράπεζα δικαιούται αυτοδικαίως, να προβαίνει στον υπολογισμό τόκων για την επόμενη περίοδο εκτοκισμού με βάση το Δείκτη Αναφοράς Επιτοκίου εξαμήνου.

6. Αν οι περιστάσεις στη Διαπραπειακή Αγορά Ευρωδολλαρίων του Λονδίνου εμποδίσουν τον προσδιορισμό του Δείκτη Αναφοράς Επιτοκίου, η Διαχειρίστρια Τράπεζα οφείλει να γνωστοποιήσει τούτο εγγράφως στον δανειζόμενο. Στη συνέχεια, οι τράπεζες και ο δανειζόμενος διαπραγματεύονται, όπως απαιτεί η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, προκειμένου να καταλήξουν εντός προσυμφωνημένου διαστήματος (από την ημερομηνία της έγγραφης ειδοποίησης της Διαχειρίστριας Τράπεζας προς τον δανειζόμενο) σε μία αμοιβαία αποδεκτή εναλλακτική λύση για τον καθορισμό νέου Δείκτη Αναφοράς Επιτοκίου. Αν η προαναφερθείσα συμφωνία επιτευχθεί, αυτή θα ισχύει όσο χρόνο οι ανωτέρω δυσμενείς συνθήκες εξακολουθούν να υφίστανται και πριν από την εφαρμογή οποιασδήποτε τέτοιας συμφωνίας, ο δανειζόμενος υποχρεούται να υπογράψει όλες εκείνες τις τροποποιήσεις και/ή πρόσθετες πράξεις και/ή οποιαδήποτε άλλα έγγραφα που οι τράπεζες κρίνουν σκόπιμα, προς εξασφάλισή τους. Σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνίας, ο δανειζόμενος υποχρεούται αφενός σε άμεση (ή μέσα στην προθεσμία που οι τράπεζες θα τάξουν) εξόφληση του δανείου, πλέον τόκων, προμηθειών, εξόδων και λοιπών επιβαρύνσεων και αφετέρου σε καταβολή αποζημιώσεως για κάθε κόστος, στο οποίο τυχόν έχουν υποβληθεί οι τράπεζες για τη διατήρηση του δανείου, κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων.

7. Σε περίπτωση υπερημερίας, ο δανειζόμενος οφείλει, χωρίς όχληση, για όλα τα ληξιπρόθεσμα εκ κεφαλαίου και τόκων ποσά, τόκο υπερημερίας από την ημέρα κατά την οποία τα ποσά αυτά θα έπρεπε να καταβληθούν, μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής πληρωμής τους. Εδώ συνομολογείται κατά πόσες εκατοστιαίες μονάδες

πάνω από το Δείκτη Αναφοράς Επιτοκίου θα είναι το επιτόκιο υπερημερίας και ορίζεται πότε λογίζονται και καταβάλλονται οι τόκοι υπερημερίας.

8. Οι τόκοι, συμβατικοί και υπερημερίας, υπολογίζονται με βάση έτος 360 ημερών και τον πραγματικό αριθμό των ημερών που έχουν παρέλθει.

6.4 Αποπληρωμή - Προπληρωμή - Καταβολές

6.4.1 Αποπληρωμή του δανείου

Βάσει του άρθρου αυτού καθορίζεται πώς και πότε ο δανειζόμενος θα εξοφλήσει το δάνειο, δηλαδή το ποσό κάθε δόσης, ο αριθμός των δόσεων και πότε αυτές είναι καταβλητέες.

Η ημερομηνία λήξης του δανείου (final maturity date) είναι η ημερομηνία που, υπό κανονικές συνθήκες, λήγει η σύμβαση μεταξύ των μερών. Είναι σημείο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στον δανειζόμενο και το χρηματοδοτικό ηγέτη, δεδομένου ότι ο πελάτης είναι πιθανό να ζητά δάνειο μεγαλύτερης διάρκειας από αυτή που υπαγορεύουν οι ανάγκες των τραπεζών και οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

Σε περίπτωση μη ανάληψης από τον δανειζόμενο ολόκληρου του ποσού του δανείου, συνομολογείται ότι οι δόσεις και η εφάπαξ καταβολή θα μειωθούν κατ' αναλογία.

Στο άρθρο αυτό συνήθως παρέχεται η ευχέρεια στο δανειολήπτη να μετατρέψει το υπόλοιπο του δανείου σε κάποιο άλλο νόμισμα, επιλέγοντας οποιοδήποτε από τα προκαθορισμένα «εναλλακτικά νομίσματα» επιθυμεί, κατά το τέλος οποιασδήποτε έντοκης περιόδου, οπότε η αποπληρωμή του δανείου γίνεται στο νόμισμα στο οποίο είναι εκάστοτε εκπεφρασμένο το δάνειο. Τα συνηθέστερα εναλλακτικά νομίσματα, πέραν του Δολλαρίου Αμερικής, είναι το Ευρώ, το γιεν Ιαπωνίας, η λίρα Αγγλίας και το Ελβετικό φράγκο. Η σχετική ρήτρα ονομάζεται ρήτρα «εναλλαγής νομισμάτων» (multi-currency clause).

6.4.2 Πρόωρη εξόφληση του δανείου

Το εν λόγω άρθρο παρέχει το δικαίωμα για εκουσία πρόωρη εξόφληση του δανείου και συγκεκριμένα:

1. Ο δανειζόμενος δικαιούται, καθ' οποιαδήποτε ημερομηνία πληρωμής τόκων του δανείου, να καταβάλει στις τράπεζες μέρος ή το σύνολο του μη ληξιπροθέσμου κεφαλαίου του δανείου μαζί με τους αναλογούντες τόκους, έξοδα και λοιπές επιβαρύνσεις, με τις εξής προϋποθέσεις:

α) Ο δανειζόμενος οφείλει να ειδοποιήσει εγγράφως τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, για την παραπάνω πρόθεσή του, εντός συμφωνημένου χρονικού διαστήματος πριν από την ημερομηνία της αιτούμενης προπληρωμής.

β) Η ειδοποίηση αυτή ισχύει μόνο επί τη λήψει της από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, δεσμεύει αμετάκλητα τον δανειζόμενο και υποχρεώνει αυτόν να καταβάλλει, κατά την αιτούμενη ημερομηνία, το αναφερόμενο ποσό.

γ) Κάθε προπληρωμή ανέρχεται τουλάχιστον σε ένα υποχρεωτικό ελάχιστο ποσό.

2. Σε περίπτωση που γίνει οποιαδήποτε προπληρωμή, ο δανειζόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση της ταυτόχρονης κάλυψης οποιασδήποτε επιβάρυνσης των τραπεζών λόγω της πρόωρης καταβολής, όπως ενδεικτικά της απορρέουσας από τυχόν διαφορά επιτοκίου, η οποία μπορεί να προκύψει από την επανατοποθέτηση στη Διατραπεζική Αγορά του ποσού του δανείου, σε περίπτωση που η πρόωρη εξόφληση του δανείου, για οποιονδήποτε λόγο, δεν συμπίπτει με ημερομηνία λήξης περιόδου εκτοκισμού.

3. Ρητά συμφωνείται ότι ποσά που κατεβλήθησαν πρόωρα από τον δανειζόμενο δεν θα διατίθενται προς επαναδανεισμό του.

6.4.3 Φόροι - Έξοδα - Αποζημιώσεις

Σχετικά με την πληρωμή των φόρων, εξόδων και αποζημιώσεων που σχετίζονται με το δάνειο ορίζονται τα εξής:

1. α) Φόροι (εκτός του φόρου εισοδήματος των Τραπεζών), τέλη χαρτοσήμου και λοιπά τέλη, εισφορές, δικαιώματα ή οιασδήποτε άλλης φύσεως επιβαρύνσεις υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, επιβαλλόμενες επί του κεφαλαίου, των τόκων και προμηθειών του δανείου βαρύνουν τον δανειζόμενο, στον οποίο και επιρρίπτονται.

β) Έξοδα πάσης φύσεως, όπως δικαστικά έξοδα, έξοδα σύστασης και εγγραφής υποθήκης, εγγραφής προσημειώσεως υποθήκης, ανεξαρτήτως της τροπής ή μη αυτής σε υποθήκη και εξαλείψεως τούτων, ασφαλίσεων, κατασχέσεων, αναγγελιών και εν γένει αναγκαστικής εκτέλεσεως, συμβολαιογραφικά δικαιώματα, καθώς και οποιαδήποτε άλλα έξοδα που έγιναν από την κάθε τράπεζα και/ή τη Διαχειρίστρια Τράπεζα σε εκτέλεση της σύμβασης βαρύνουν τον δανειζόμενο.

2. Οι τράπεζες αν τυχόν καταβάλουν δια της Διαχειρίστριας Τράπεζας, ή μόνες τους, καίτοι δεν υποχρεούνται, οποιαδήποτε έξοδα, θα χρεώνουν γι' αυτά τον δανειζόμενο με τόκο μέχρι να αποδωθούν σ' αυτές μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας τα εν λόγω καταβληθέντα ποσά.

3. Ο δανειζόμενος οφείλει να αποζημιώνει τις τράπεζες, μετά από σχετική όχληση της Διαχειρίστριας Τράπεζας και χωρίς αυτό να επηρεάζει οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα των τραπεζών, για οποιαδήποτε ζημία την οποία οι τράπεζες (μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας) θα βεβαιώσουν ότι υπέστησαν, συνεπεία: α) οποιασδήποτε προπληρωμής (πρόωρης εξόφλησης) του δανείου ή μέρους αυτού ή β) μη πραγματοποίησης της ανάληψης του δανείου ή μέρους αυτού, για οποιονδήποτε λόγο, μετά από την υποβολή από τον δανειζόμενο της σχετικής έγγραφης ειδοποίησης περί ανάληψης του ποσού του δανείου.

Η αποζημίωση θα περιλαμβάνει ενδεικτικά οποιαδήποτε απώλεια ή ζημία που υπέστησαν ή στην οποία υπεβλήθησαν οι τράπεζες για τη διατήρηση του δανείου ή μέρους αυτού, καθώς και για κάθε απαίτηση τρίτων που θα προβληθεί εναντίον τους από νόμο ή κανονισμό ή υπουργική απόφαση ή άλλη πράξη ή δικαστική απόφαση, είτε πριν είτε μετά από την αποπληρωμή της οφειλής, σε σχέση με τη σύμβαση ή/και τα έγγραφα δυνάμει των οποίων θα παραχωρηθούν εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες.

6.4.4 Καταβολές εκ μέρους του δανειζόμενου – Τρόπος καταβολής

Το άρθρο αυτό ρυθμίζει τον τρόπο που γίνονται οι πληρωμές εκ μέρους του δανειζόμενου και περιλαμβάνει ενδεικτικά τα παρακάτω:

1. Εκτός αντιθέτου ρητής συμφωνίας, όλες οι εκ μέρους του δανειζομένου καταβολές, θα γίνονται σε εργάσιμη ημέρα αποκλειστικά και μόνο σε συγκεκριμένο κατάστημα της Διαχειρίστριας Τράπεζας. Η Διαχειρίστρια Τράπεζα έχει δικαίωμα να αλλάξει τον τόπο πληρωμής, αφού ειδοποιήσει εγγράφως τον δανειζόμενο πριν από ορισμένο χρονικό διάστημα.

2. Η Διαχειρίστρια Τράπεζα διορίζεται με τη σύμβαση αποκλειστικός δέκτης καταβολής των ανωτέρω πληρωμών και κάθε πληρωμή έναντι της οφειλής διενεργείται μόνον προς τη Διαχειρίστρια Τράπεζα. Κάθε πληρωμή που γίνεται προς οποιοδήποτε άλλο λογίζεται ως μη γενομένη και δεν έχει αποσβεστικό αποτέλεσμα.

3. Όλες οι πληρωμές από τον δανειζόμενο γίνονται άνευ συμψηφισμού ή ανταπαιτήσεως ή οποιωνδήποτε εκπτώσεων, στο νόμισμα στο οποίο εκφράζεται εκάστοτε η οφειλή.

Επίσης, σε περίπτωση υπερημερίας του δανειζόμενου κάθε τράπεζα έχει δικαίωμα συμψηφισμού της οφειλής προς οποιαδήποτε άλλη ανταπαίτηση του δανειζόμενου έστω και αν προέρχεται από εμβάσματα ή καταθέσεις σε διαφορετικό νόμισμα.

Οι τράπεζες δεν είναι υποχρεωμένες να ενασκήσουν οποιοδήποτε δικαίωμα συμψηφισμού.

4. Κάθε καταβολή από τον δανειζόμενο προς τις τράπεζες έναντι της οφειλής καταλογίζεται κατά σειρά:

α) στα έξοδα με τους επ' αυτών τόκους και στη συνέχεια στα λοιπά δικαστικά έξοδα, αμοιβές δικηγόρων και λοιπά έξοδα,

β) στους τόκους κατά την ακόλουθη σειρά: τόκους επί των ληξιπροθέσμων τόκων, τόκους υπερημερίας και συμβατικούς,

γ) στην προμήθεια αδρανείας και διαχείρισης και

δ) στο κεφάλαιο.

6.5 Δηλώσεις – Υποχρεώσεις δανειζόμενου

Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό άρθρο της σύμβασης δανείου, αφού βάσει αυτού ο δανειζόμενος προβαίνει σε ορισμένες υπεύθυνες δηλώσεις και παράλληλα δεσμεύεται να συμμορφώνεται σε ορισμένες υποχρεώσεις, η παράβαση των οποίων, όπως αναφέρεται παρακάτω (υπό 6.6), μπορεί να επιφέρει και την καταγγελία της σύμβασης.

1. Ο δανειζόμενος δηλώνει υπεύθυνα και εγγυάται προς τις τράπεζες ότι:

α) Έχει συσταθεί και λειτουργεί με βάση τους νόμους, τα διατάγματα και τους κανονισμούς του τόπου συστάσεώς του, οι δε δραστηριότητές του ανταποκρίνονται απολύτως στους καταστατικούς σκοπούς του και δεν είναι αντίθετες με την εφαρμοστέα νομοθεσία.

β) Η υπογραφή της σύμβασης και η συμμόρφωση προς τις σχετικές με αυτήν υποχρεώσεις δεν αντίκειται άμεσα ή έμμεσα προς τις διατάξεις του καταστατικού του ούτε αποτελεί παράβαση άλλων υποχρεώσεων, που έχουν ήδη αναληφθεί έναντι τρίτων.

γ) Δεν εκκρεμεί (ούτε απειλείται) κατ' αυτού δικαστική (αστική, διοικητική) ή άλλης μορφής διαδικασία ή πράξη, που μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς την οικονομική κατάσταση ή τη δραστηριότητά του ή τις υποχρεώσεις του που πηγάζουν από τη σύμβαση.

δ) Όλες οι πληροφορίες, λογαριασμοί, δηλώσεις οικονομικής καταστάσεως, ισολογισμοί, εκθέσεις, εκτιμήσεις εξασφαλίσεων, που έχουν υποβληθεί στις τράπεζες πριν από την υπογραφή της σύμβασης είναι ακριβή και αληθή και σύμφωνα με γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές και την εμπορική πρακτική.

ε) Η οικονομική κατάσταση αυτού και των παρασχόντων εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες δεν έχει υποστεί ουσιαστική δυσμενή μεταβολή από τότε που η κατάσταση αυτή δηλώθηκε για τελευταία φορά στις τράπεζες.

στ) Κάθε άδεια, έγκριση, δήλωση ή άλλη διατύπωση προς ή από αρμόδιες αρχές που είναι απαραίτητη για τη σύναψη και την εκτέλεση της σύμβασης έχει ήδη ληφθεί.

ζ) Έχει συμμορφωθεί με τις διατάξεις νόμων ή κανονισμών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος και δεν έχει υπάρξει εκ μέρους του παράβαση αυτών, η οποία μπορεί ή θα μπορούσε στο μέλλον να οδηγήσει στη δημιουργία απαιτήσεων τρίτων γι' αποζημίωση.

2. Οι τράπεζες προσήλθαν στην κατάρτιση της σύμβασης βασιζόμενες στις ανωτέρω δηλώσεις/διαβεβαιώσεις/ εγγυήσεις του δανειζόμενου, ο οποίος δηλώνει, ανεπιφυλάκτως και ανεκκλήτως και εγγυάται ότι, αυτές θα ισχύουν καθόλη τη διάρκεια του δανείου και μέχρις εκπληρώσεως όλων των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τη σύμβαση.

3. Από την υπογραφή της σύμβασης και μέχρι την εκπλήρωση όλων των εξ αυτής υποχρεώσεών του, ο δανειζόμενος υποχρεούται όπως:

α) μη μεταβάλλει το αντικείμενο της επιχείρησής του και μη συγχωνευθεί ή με οποιονδήποτε τρόπο συνενωθεί με άλλη επιχείρηση, χωρίς προηγούμενη έγγραφη συναίνεση των τραπεζών (η οποία λαμβάνεται μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας),

β) μη συνάψει δανειακές συμβάσεις ή οποιαδήποτε άλλη πιστωτική σύμβαση, είτε ως δανειστής είτε ως δανειζόμενος ή παράσχει εγγύηση ή αναλάβει υποχρεώσεις πέραν των απαιτούμενων κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών του, χωρίς προηγούμενη έγγραφη συναίνεση των τραπεζών (η οποία λαμβάνεται μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας), την παροχή της οποίας οι τράπεζες δεν θα αρνηθούν χωρίς εύλογη αιτία,

γ) μη εκποιήσει ή εκμισθώσει την επιχείρησή του, ή μέρος αυτής, ή παραχωρήσει τη χρήση αυτής, με οποιαδήποτε νομική μορφή, σε τρίτους, χωρίς προηγούμενη έγγραφη συναίνεση των τραπεζών (η οποία λαμβάνεται μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας),

δ) τηρεί όλα τα προβλεπόμενα από το νόμο λογιστικά βιβλία, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές και τη συνήθη πρακτική,

ε) υποβάλει στη Διαχειρίστρια Τράπεζα τον ετήσιο ισολογισμό της επιχείρησής του μετά του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως, ελεγμένους από ορκωτούς λογιστές, εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από τη λήξη κάθε χρήσης (συνήθως το εν λόγω διάστημα ορίζεται σε 6 μήνες),

στ) παρέχει στη Διαχειρίστρια Τράπεζα οποιαδήποτε πληροφορία ζητήσει αυτή ευλόγως, σε σχέση με την οικονομική κατάστασή του και την εν γένει δραστηριότητα της επιχείρησής του και θέτει στη διάθεση της Διαχειρίστριας Τράπεζας τα λογιστικά του βιβλία και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία προς έλεγχο της οικονομικής καταστάσεώς του από τα οριζόμενα όργανα της Διαχειρίστριας Τράπεζας ή και άλλα πρόσωπα που θα υποδείξει η Διαχειρίστρια Τράπεζα, με τη σχετική δαπάνη να βαρύνει τον δανειζόμενο,

ζ) εξοφλεί εμπρόθεσμα και πριν από την ημερομηνία επιβολής προστίμου τις οφειλές προς το Δημόσιο και τους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς, που αφορούν την επιχείρηση και τα περιουσιακά στοιχεία της, εκτός αν αυτή αμφισβητηθεί αιτιολογημένα και καλόπιστα με τις προσήκουσες διαδικασίες,

η) Προβαίνει σε κάθε απαιτούμενη ενέργεια, ώστε η εκπλήρωση των υποχρεώσεών του από τη σύμβαση να προηγείται της εκπλήρωσης οποιασδήποτε παρούσας ή μέλλουσας υποχρέωσής του προς οποιονδήποτε τρίτο.

θ) Φροντίζει και εξασφαλίζει ώστε, καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου, το σύνολο της αξίας των εξασφαλίσεων, να καλύπτει το εκάστοτε ανεξόφλητο ποσό της οφειλής, τουλάχιστον κατά ένα συμφωνημένο ποσοστό. Σε περίπτωση, που η σχέση αυτή ανατραπεί, σε σημείο που η παραπάνω ποσοστιαία αναλογία (αξίας εξασφάλισης / υπόλοιπο οφειλής) υπολείπεται του ποσοστού αυτού, ο δανειζόμενος υποχρεούται όπως, εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από τότε που θα ειδοποιηθεί σχετικά

από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, αποκαταστήσει τη σχέση στο παραπάνω ποσοστό, με μια ή περισσότερες από τις εξής μεθόδους:

i) πληρώνοντας τέτοια αναλογία της οφειλής που να διασφαλίζει την αποκατάσταση της σχέσης στο παραπάνω ποσοστό και/ή

ii) παρέχοντας ο ίδιος ή άλλα πρόσωπα που αυτός θα υποδείξει και θα τύχουν της αποδοχής των τραπεζών πρόσθετες εξασφαλίσεις εγκρίσεως των τραπεζών, η αξία των οποίων θα καλύπτει το σχετικό έλλειμμα και/ή

iii) παρέχοντας οποιαδήποτε άλλη ασφάλεια αποδεκτή στις τράπεζες, κατά την απόλυτη κρίση τους.

i) Οι τράπεζες δικαιούνται, κατά την απόλυτη κρίση τους, να ζητήσουν από τον δανειζόμενο, όπως εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από την σχετική από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα έγγραφη ειδοποίησή του, ανοίξει και τηρεί στη Διαχειρίστρια Τράπεζα ένα λογαριασμό (“λογαριασμός παρακράτησης” - “retention account”), τον οποίο θα ενεχυράσει υπέρ αυτής και στον οποίο υποχρεούται να καταθέτει, μηνιαίως, ένα ποσό που θα αντιστοιχεί σε τέτοιο ποσοστό της εκάστοτε επομένης δόσεως αποπληρωμής του δανείου και των τόκων της τρέχουσας εκάστοτε περιόδου εκτοκισμού, έτσι ώστε μέχρι την έλευση της επόμενης ημερομηνίας αποπληρωμής δόσεων και τόκων να έχει συγκεντρωθεί στον λογαριασμό το συνολικό πληρωτέο ποσό (π.χ. εάν οι δόσεις και οι

τόκοι πληρώνονται ανά εξάμηνο θα καταθέτουν μηνιαίως ένα ποσό που θα αντιστοιχεί στο 1/6 του ποσού της επόμενης δόσεως και στο 1/6 του ποσού των τόκων).

Προς περαιτέρω διασφάλιση της ομαλής κίνησης του παραπάνω λογαριασμού, ο δανειζόμενος εξουσιοδοτεί δια της συμβάσεως ανέκκλητα και ανεπιφύλακτα καθεμία από τις τράπεζες να αναλαμβάνει, οποτεδήποτε, από οποιονδήποτε λογαριασμό του δανειζόμενου ή να παρακρατεί από εμβάσματα υπέρ του δανειζόμενου το απαιτούμενο ποσό, σε εκπλήρωση της προαναφερθείσας υποχρέωσης του δανειζόμενου και να το πιστώνει στον λογαριασμό παρακρατήσεως. Μέχρι την επέλευση κάποιου γεγονότος καταγγελίας της σύμβασης όλα τα ποσά που πιστώνονται στον ως άνω λογαριασμό παρακράτησης με τους τυχόν τόκους τους, αναλαμβάνονται από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, κατά την ημερομηνία λήξεως δόσεως και τόκων του δανείου και φέρονται σε πίστωση των αντίστοιχων οφειλών του δανειζόμενου. Μετά από την επέλευση γεγονότος καταγγελίας της σύμβασης δανείου η Διαχειρίστρια Τράπεζα αναλαμβάνει το τυχόν εναπομείναν υπόλοιπο του προαναφερθέντος λογαριασμού και το πιστώνει στις οφειλές του δανειζόμενου.

ια) Σε περίπτωση υπερημερίας, ο δανειζόμενος δεν θα καταβάλει μερίσματα ή προκαταβολές έναντι κερδών στους μετόχους.

ιβ) Ο δανειζόμενος υποχρεούται να μην προβεί σε αλλαγή ή τροποποίηση της επωνυμίας του.

6.6 Υπερημερία δανειζόμενου – Καταγγελία της σύμβασης δανείου

Σε περίπτωση που επέλθει εκ μέρους του δανειζόμενου αθέτηση υποχρεώσεων, οι τράπεζες απαλλάσσονται από την τυχόν υποχρέωσή τους για χορήγηση και νομιμοποιούνται να προβούν σε επίσπευση μέτρων.

Σύμφωνα με το ελληνικό ενοχικό δίκαιο ο οφειλέτης γίνεται υπερήμερος όταν από υπαιτιότητά του καθυστερεί να εκπληρώσει δυνατή και ληξιπρόθεσμη οφειλή.⁸ Όπως προαναφέρθηκε, οι συμβάσεις κοινοπρακτικών δανείων συνήθως διέπονται από τις διατάξεις του αγγλικού δικαίου, και δεδομένου του ύψους των κεφαλαίων τα οποία διακυβεύονται, προβλέπουν ένα πλήθος περιπτώσεων στις οποίες θεωρείται ότι ο δανειζόμενος έχει καταστεί υπερήμερος και δίνεται η δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης δανείου εκ μέρους των τραπεζών.

Όπως είναι αναμενόμενο, ο δανειζόμενος ενδιαφέρεται να περιορίσει τις πράξεις ή τις περιστάσεις εκείνες που θα αποτελούν γεγονός με το οποίο θεωρείται ότι έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του και να διασφαλίσει ότι θα περιληφθούν όροι που, πρώτον, θα του δίνουν χρόνο για την ανατροπή του γεγονότος αυτού και, δεύτερο, θα απαιτούν γνωστοποίηση στον δανειζόμενο εκ μέρους των τραπεζών για την έναρξη των χρονικών περιθωρίων μέσα στα οποία πρέπει να συμμορφωθεί στις συμβατικές του υποχρεώσεις.

Αντίστοιχα, οι τράπεζες επιθυμούν να προστατέψουν το δικαίωμά τους να δράσουν γρήγορα, καθιστώντας το υπόλοιπο του δανείου, πλέον τόκων, απαιτητό, σε περίπτωση εμφάνισης σοβαρών προβλημάτων. Στην πράξη συχνά ορισμένες ασήμαντες περιπτώσεις αθέτησης υποχρεώσεων παραβλέπονται από την τραπεζική κοινοπραξία.⁹

Ο όρος των περιπτώσεων αθέτησης υποχρεώσεων δεν είναι προκαθορισμένου περιεχομένου, αλλά αποφασίζεται συνήθως με ψηφοφορία, κατά περίπτωση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η επισήμανση των αθετήσεων γίνεται από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα του δανείου, πράγμα που, όπως είναι ευνόητο, μεταφέρει την ευθύνη σ' αυτήν και συνεπάγεται περιπλοκές για μια κοινοπραξία τραπεζών, τα μέλη της οποίας μπορεί να διαφωνούν στον τρόπο ενέργειας, ή, ακόμη, και στο εάν ή κατά πόσον υπάρχει πράγματι αθέτηση. Πάντως, όσο πιο προφανείς οι περιπτώσεις αθέτησης, τόσο λιγότερες είναι οι διαφωνίες, και για το λόγο αυτό θα πρέπει οι περιπτώσεις αυτές να καθορίζονται με σαφήνεια.¹⁰

Πρέπει να σημειωθεί πάντως ότι πολλές φορές τη στιγμή που επέρχεται η αθέτηση υποχρεώσεων είναι πολύ αργά για τις τράπεζες να προστατεύσουν τη θέση τους, αφού πιθανόν άλλοι πιστωτές έχουν ήδη λάβει μέτρα κατά του δανειολήπτη και έχουν λιγοστέψει οι διαθέσιμες πηγές αποπληρωμής. Υπάρχουν ωστόσο κάποια γεγονότα τα οποία αποτελούν προειδοποίηση για τις τράπεζες ότι ο δανειολήπτης πιθανόν σύντομα να παραβιάσει έναν όρο της δανειακής σύμβασης.

Συνηθισμένοι όροι καταγγελίας που απαντώνται στις συμβάσεις κοινοπρακτικών δανείων είναι οι παρακάτω:

Ο δανειζόμενος θεωρείται ότι, περιέρχεται σε υπερήμερία αμέσως και χωρίς σχετική ειδοποίηση εκ μέρους των τραπεζών ή της Διαχειρίστριας Τράπεζας σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής κάποιας δόσης του δανείου, ή μέρους αυτής, ή τόκων ή οποιουδήποτε άλλου χρηματικού ποσού, οφειλομένου δυνάμει των όρων της σύμβασης ή των άλλων εγγράφων, δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες.

Επιπλέον, ο δανειζόμενος θεωρείται ότι περιέρχεται σε υπερήμερία, μετά από όχληση της Διαχειρίστριας Τράπεζας (που περιέρχεται στον δανειζόμενο κατόπιν σχετικής αποφάσεως των τραπεζών) στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Παράβασης οποιουδήποτε άλλου όρου της σύμβασης και/ή των εγγράφων, δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα ή ενοχικές ασφάλειες, που παραμένει αθεράπευτη για προσυμφωνημένο χρονικό διάστημα από την παραπάνω όχληση της Διαχειρίστριας Τράπεζας, εκτός αν προβλέπεται αλλιώς στη σύμβαση.

β) Ουσιώδους μείωσης ή απώλειας των παρεχόμενων προς τις τράπεζες εξασφαλίσεων.

γ) Επιβαρύνσεως, κατασχέσεως ή σφραγίσεως της περιουσίας του δανειζόμενου.

δ) Παύσεως των πληρωμών ή πτωχεύσεως του δανειζόμενου ή θέσεως αυτού υπό αναγκαστική διαχείριση ή υπαγωγή αυτού υπό την διαχείριση των πιστωτών και θέσεως υπό ειδική εκκαθάριση ή υπαγωγής αυτού σε ανάλογο καθεστώς συλλογικής εκτέλεσης, καθώς και υποβολής αιτήσεως του δανειζόμενου ή τρίτου προς τον σκοπό περιελεύσεως του δανειζόμενου σε οποιοδήποτε από τα ως άνω καθεστώτα.

ε) Απώλειας ή περιορισμού της ικανότητας για δικαιοπραξία ή της εξουσίας για διάθεση της περιουσίας του δανειζόμενου.

στ) Μεταβίβασης της επιχείρησης του δανειζόμενου ή μέρους αυτής.

ζ) Λύσης του δανειζόμενου ή επέλευσης ουσιώδους μεταβολής στο νομικό καθεστώς ή στο καταστατικό του.

η) Επέλευσης οποιουδήποτε γεγονότος υπερημερίας ή ενάρξεως πράξεων εκτέλεσης σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη σύμβαση δανείου και εν γένει σύμβαση χρηματοδότησης, οποιασδήποτε μορφής, του δανειζόμενου ή οποιουδήποτε εκ των υφισταμένων κατά την υπογραφή της σύμβασης νομικού προσώπου, που συνδέεται με αυτές με αμοιβαία επιχειρηματικά και εν γένει οικονομικά συμφέροντα, με οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών (ρήτρα cross-default).¹¹

θ) Οποιοδήποτε έγγραφο ή στοιχείο που υπέβαλε ο δανειζόμενος στις τράπεζες ή στη Διαχειρίστρια Τράπεζα αποδειχθεί, κατά την εύλογη κρίση των τραπεζών, αναληθές ή ανατραπεί κατά τα ουσιώδη στοιχεία του.

ι) Οι δηλώσεις, διαβεβαιώσεις και εγγυήσεις του δανειζόμενου, που περιέχονται στη σύμβαση και σε κάθε σχετικό με αυτήν έγγραφο παύσουν να ισχύουν ή αποδειχθούν, κατά την εύλογη κρίση των τραπεζών, ανακριβείς ή ψευδείς ή παραπλανητικές.

ια) Οποιαδήποτε εμπράγματα ή ενοχική ασφάλεια που θα παραχωρηθεί υπέρ των τραπεζών ακυρωθεί ή θεωρηθεί ότι δεν έχει προσηκόντως παρασχεθεί.

ιβ) Μη αποκατάστασως της σχέσεως εξασφαλίσεων προς οφειλή εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από την ειδοποίηση της Διαχειρίστριας Τράπεζας.

Εφόσον συντρέχουν οι παραπάνω περιπτώσεις, επέρχονται οι ακόλουθες συνέπειες:

α) Ο δανειζόμενος, αυτοδικαίως, χρεώνεται με τόκο υπολογιζόμενο, με το επιτόκιο υπερημερίας, πλέον ανατοκισμών και λοιπών επιβαρύνσεων.

β) Οι τράπεζες (μέσω της Διαχειρίστριας Τράπεζας) δύνανται, μετά από σχετική απόφασή τους, να καταγγείλουν τη σύμβαση και να κηρύξουν το δάνειο ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, αξιώνοντας την εξόφληση ολόκληρου του ανεξόφλητου ποσού κεφαλαίου και τόκων, πλέον τόκων υπερημερίας, πλέον τόκων επί των εκάστοτε

καθυστερουμένων τόκων και λοιπών επιβαρύνσεων και εξόδων και να επιδιώξουν την είσπραξή τους, με οποιονδήποτε τρόπο.

Ρητώς συμφωνείται ότι: α) η μη πληρωμή χρημάτων εκ μέρους του δανειζόμενου, κατά το χρόνο που οφείλονται, αποδεικνύεται αποκλειστικά με μόνη την παρέλευση της ημέρας πληρωμής και β) η επέλευση οποιουδήποτε άλλου γεγονότος υπερημερίας αποδεικνύεται αποκλειστικά με έγγραφη δήλωση της Διαχειρίστριας Τράπεζας, η οποία αποτελεί πλήρη απόδειξη, ενώ ανταπόδειξη επιτρέπεται με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο πλην μαρτύρων.

6.7 Εκχώρηση

Συμφωνείται ρητά ότι η σύμβαση (τόσο ως σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όσο και ως προς καθένα από αυτά), από τη φύση της είναι ανεκχώρητη από τον δανειζόμενο σε οποιονδήποτε τρίτο και για οποιαδήποτε αιτία.

Οι τράπεζες, μετά από προηγούμενη ενημέρωση της Διαχειρίστριας Τράπεζας και μετά από σύμφωνη γνώμη του δανειζομένου, δύνανται οποτεδήποτε να μεταβιβάσουν τα δικαιώματά τους από την σύμβαση δανείου και από τα σχετικά έγγραφα, δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες σε εξασφάλιση των

απαιτήσεών τους, σε οποιαδήποτε τράπεζα ή χρηματοδοτικό οργανισμό, που έτσι καθίσταται διάδοχος. Στην περίπτωση αυτή ισχύουν τα ακόλουθα:

α) Οι τράπεζες δύνανται να δώσουν στον πιθανό διάδοχό τους, πριν και μετά από οποιαδήποτε μεταβίβαση, στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με το δανειζόμενο και τη σύμβαση. Οι πληροφορίες αυτές είναι εμπιστευτικές.

β) Ο δανειζόμενος, όταν του ζητηθεί από τις τράπεζες ή τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, υποχρεούται να παρέχει όλα τα έγγραφα και να ενεργήσει όπως θεωρείται απαραίτητο, προκειμένου να αποκτήσει αυτή η μεταβίβαση πλήρη ισχύ, συμπεριλαμβανομένης της τυχόν επαναλήψεως των εμπραγμάτων και ενοχικών ασφαλειών.

γ) Η ως άνω μεταβίβαση δεν επηρεάζει στο ελάχιστο τις υποχρεώσεις του δανειζόμενου, ο οποίος εκ των προτέρων αποδέχεται και αναγνωρίζει τη μεταβίβαση ως έγκυρη και ισχυρή.

δ) Η Διαχειρίστρια Τράπεζα συνεχίζει να διαχειρίζεται και να παρακολουθεί την εξέλιξη του δανείου και για λογαριασμό του εκάστοτε διαδόχου.

Μετά από την νόμιμη ολοκλήρωση της κατά τα προαναφερθέντα μεταβιβάσεως, ο διάδοχος θεωρείται ότι έχει τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις (στην έκταση που αυτά μεταβιβάζονται) με την μεταβιβάζουσα τράπεζα, σαν να είχε εξ' αρχής συμβληθεί στη σύμβαση.

Στη σύμβαση μεταβιβάσεως και αποκλειστικά και μόνον για τη ρύθμιση των σχέσεων μεταβιβάζοντος - διαδόχου μπορεί να τεθεί ρήτρα δικαιοδοσίας και εφαρμοστέου δικαίου, διαφορετική από εκείνη που διέπει τη σύμβαση.

6.8 Σχέσεις τραπεζών - Διορισμός – Εξουσίες και καθήκοντα Διαχειρίστριας

Τράπεζας

Για κάθε θέμα για το οποίο απαιτείται, σύμφωνα με τη σύμβαση, απόφαση των τραπεζών, η απόφαση, αποδοχή, έγκριση, συναίνεση ή γνώμη αυτή λαμβάνεται/ εκφράζεται από τις τράπεζες τόσο πριν όσο και μετά από τη χορήγηση του δανείου, ή ομόφωνα είτε κατά πλειοψηφία, όπως ορίζεται από τη σύμβαση δανείου.

Οι τράπεζες δηλώνουν ότι είναι και θα παραμείνουν αποκλειστικά υπεύθυνες, κατά το λόγο της συμμετοχής τους, για τη χρηματοδότηση που συμφωνείται με τη σύμβαση, καθώς και για την επάρκεια των εξασφαλίσεών της, με την έννοια ότι σε κάθε τράπεζα δίνεται η ευκαιρία να σταθμίσει και εκτιμήσει την οικονομική κατάσταση, φερεγγυότητα και αξιοπιστία του δανειζόμενου, καθώς και ότι η απόφαση κάθε τράπεζας για συμμετοχή της στο δάνειο διαμορφώθηκε από την ίδια και δεν βασίσθηκε σε συστάσεις, παραινέσεις ή συμβουλές της Διαχειρίστριας Τράπεζας. Τέλος οι λοιπές κοινοπρακτούσες τράπεζες οφείλουν να διαβιβάζουν άμεσα στη Διαχειρίστρια Τράπεζα κάθε επιστολή, τηλεομοιοτυπικό μήνυμα, τηλεγράφημα ή τηλετύπημα προερχόμενο

από τον δανειζόμενο, το οποίο περιήλθε απευθείας σε αυτήν, κατά παρέκκλιση των όρων της σύμβασης.

6.8.1 Υποχρεώσεις των λοιπών κοινοπρακτουςών τραπεζών

Οι λοιπές κοινοπρακτούσες τράπεζες υποχρεούνται:

α) να αποδίδουν στη Διαχειρίστρια Τράπεζα, κατά το λόγο τη συμμετοχής της στο δάνειο, οποιαδήποτε δαπάνη και εν γένει έξοδα που η Διαχειρίστρια Τράπεζα μπορεί να πραγματοποιήσει, κατά την ενάσκηση, κατ' εύλογο τρόπο, οποιασδήποτε εξουσίας της βάσει των όρων της σύμβασης ή σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης. Τα εν λόγω έξοδα επιρρίπτονται στον δανειζόμενο και φέρονται σε χρέωση του λογαριασμού του δανείου.

β) να αποδίδουν, συνήθως αυθημερόν, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, στη Διαχειρίστρια Τράπεζα προς διανομή μεταξύ των τραπεζών, κάθε ποσό που τυχόν έχουν λάβει από τον δανειζόμενο ή κάθε άλλο υπόχρεο έναντι της οφειλής, με οποιονδήποτε τρόπο, είτε οικειοθελώς είτε συνεπεία ρευστοποίησης είτε αλλιώς.

γ) να γνωστοποιούν στη Διαχειρίστρια Τράπεζα οποιαδήποτε πληροφορία τυχόν περιέλθει με οποιονδήποτε τρόπο στη γνώση της σχετικά με τη χρηματοδότηση και να

προβαίνουν σε οποιαδήποτε πράξη ή ενέργεια είναι απαραίτητη ή επιθυμητή, προκειμένου να διευκολύνουν τη Διαχειρίστρια Τράπεζα στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων και ενάσκηση των δικαιωμάτων της από τη σύμβαση.

Οι τράπεζες μπορούν να δέχονται καταθέσεις, να χορηγούν πιστώσεις για κεφάλαια κίνησης και γενικά να διεξάγουν οποιασδήποτε φύσεως τραπεζικές ή άλλες εργασίες με τον δανειζόμενο ανεξάρτητες από το κοινοπρακτικό δάνειο.

6.8.2 Υποχρεώσεις – δικαιώματα της Διαχειρίστριας Τράπεζας

A. Η Διαχειρίστρια Τράπεζα υποχρεούται να:

α) ενημερώνει άμεσα, εγγράφως, τις λοιπές κοινοπρακτούσες τράπεζες για τη λήψη από τον δανειζόμενο της έγγραφης ανέκκλητης ειδοποίησης για την επικείμενη ανάληψη ποσού εκ του δανείου και για την πλήρωση όλων των προϋποθέσεων εκταμίευσης του δανείου, οπότε η κάθε τράπεζα υποχρεούται να θέσει στη διάθεση της Διαχειρίστριας Τράπεζας το ποσό της συμμετοχής της στο δάνειο.

β) βεβαιωθεί ότι έχουν πληρωθεί, κατά την εύλογη κρίση της, όλες οι προϋποθέσεις εκταμίευσης του δανείου, σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης.

γ) φροντίζει για την εκταμίευση προς τον δανειζόμενο του ποσού του δανείου.

δ) αποδίδει σε κάθε κοινοπρακτούσα τράπεζα, κατά την αναλογία της συμμετοχής της στο δάνειο, οποιοδήποτε ποσό της οφειλής εισπράττει.

ε) γνωστοποιεί εγγράφως στις κοινοπρακτούσες τράπεζες τη διάρκεια του Libor.

στ) παρέχει στις κοινοπρακτούσες τράπεζες, κατόπιν αιτήσεώς τους, ενημερωμένες καταστάσεις λογαριασμών στις οποίες να εμφανίζεται η συμμετοχή τους στο δάνειο, καθώς και οι τόκοι και οποιαδήποτε άλλα ποσά της οφειλής έχουν λογισθεί μέχρι την ημερομηνία έκδοσης των καταστάσεων αυτών.

ζ) γνωστοποιεί έγκαιρα στις κοινοπρακτούσες τράπεζες το περιεχόμενο οποιασδήποτε αίτησης, ειδοποίησης, δήλωσης, βεβαίωσης, πιστοποιητικού ή άλλου εγγράφου που τυχόν λάβει σχετικά με τη σύμβαση και/ή τα έγγραφα δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες.

η) ειδοποιεί τις κοινοπρακτούσες τράπεζες περί της μη πληρωμής εκ μέρους του δανειζόμενου οποιοδήποτε ποσού εκ κεφαλαίου ή τόκων του δανείου.

θ) ύστερα από σύμφωνη γνώμη των κοινοπρακτουσών τραπεζών, επιμελείται της καταγγελίας της σύμβασης, σύμφωνα με τους όρους της, καθώς και της λήψης δικαστικών ή εξωδίκων μέτρων κατά του δανειζόμενου και παντός άλλου υπόχρεου για

την είσπραξη της οφειλής εκ του δανείου, συμπεριλαμβανομένων των πράξεων της αναγκαστικής εκτέλεσης, ενεργώντας για δικό της λογαριασμό, καθώς και στο όνομα και για λογαριασμό των κοινοπρακτουσών τραπεζών.

Ρητά συμφωνείται ότι, με εξαίρεση την περίπτωση της μη πληρωμής εκ μέρους του δανειζόμενου οποιουδήποτε ποσού εκ κεφαλαίου ή τόκων του δανείου, η Διαχειρίστρια Τράπεζα δεν έχει υποχρέωση να προβεί σε οποιαδήποτε πράξη ή ενέργεια προκειμένου να διαπιστώσει τη συνδρομή οποιουδήποτε γεγονότος καταγγελίας ή οποιουδήποτε γεγονότος που με την πάροδο του χρόνου ή τη συνδρομή πρόσθετων προϋποθέσεων πρόκειται να αποτελέσει γεγονός καταγγελίας της σύμβασης.

Είναι δυνατό να υφίσταται όρος που προβλέπει ότι σε περίπτωση που η Διαχειρίστρια Τράπεζα δεν προβεί στις απαιτούμενες προς τον σκοπό των παραπάνω ενέργειες, εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από τη λήψη των σχετικών αποφάσεων των τραπεζών, κάθε μία από τις κοινοπρακτούσες τράπεζες, αφού ειδοποιήσει σχετικά την Διαχειρίστρια Τράπεζα και η τελευταία δεν προβάλει εύλογη αντίρρηση εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από την περιέλευση σε αυτήν της σχετικής ειδοποίησης, θα δύναται να προβεί στις παραπάνω ενέργειες στο όνομα και των άλλων τραπεζών.

B. Η Διαχειρίστρια Τράπεζα δικαιούται να:

α) προσλαμβάνει και αμείβει ανεξάρτητους δικηγόρους, λογιστές, εμπειρογνώμονες, τεχνικούς συμβούλους ή άλλα πρόσωπα με ειδικές γνώσεις, των οποίων οι συμβουλές ή οι υπηρεσίες είναι δυνατόν να κριθούν από τη Διαχειρίστρια Τράπεζα αναγκαίες, σκόπιμες ή επιθυμητές για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της από τη σύμβαση. Η Διαχειρίστρια Τράπεζα μπορεί να βασίζεται σε οποιοσδήποτε συμβουλές δοθούν κατ' αυτό τον τρόπο.

β) βασίζεται σε οποιαδήποτε αίτηση, ειδοποίηση, δήλωση, βεβαίωση, πιστοποιητικό ή έγγραφο σχετικό με τη σύμβαση και/ή τα έγγραφα δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες, το οποίο θεωρεί ως γνήσιο κατά την εύλογη κρίση της, χωρίς περαιτέρω έλεγχο της γνησιότητάς του.

γ) βασίζεται στο περιεχόμενο οποιασδήποτε αίτησης, ειδοποίησης, δήλωσης, βεβαίωσης, πιστοποιητικού ή εγγράφου σχετικού με τη σύμβαση ή τα έγγραφα δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες, το οποίο θεωρεί, κατά την εύλογη κρίση της, ότι εμπίπτει στην αρμοδιότητα και/ή στην αντίληψη του συντάξαντος προσώπου, χωρίς περαιτέρω έλεγχο της ακρίβειάς του.

Περαιτέρω ρητά συμφωνείται ότι:

α) η Διαχειρίστρια Τράπεζα δεν υπέχει οποιαδήποτε ευθύνη για την επάρκεια των εξασφαλίσεων, νομιμότητα, εγκυρότητα, εκτελεστότητα και ακρίβεια της σύμβασης, των εγγράφων δυνάμει των οποίων παραχωρούνται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες

και κάθε άλλου εγγράφου σχετικού με τα προαναφερθέντα, εκτός αν συντρέχει εκ μέρους της βαρεία αμέλεια,

β) η Διαχειρίστρια Τράπεζα, κατά την ενάσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της από τη σύμβαση, δεν ευθύνεται για οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη των εκπροσώπων, εκτός αν συντρέχει εκ μέρους τους βαρεία αμέλεια,

γ) η Διαχειρίστρια Τράπεζα μπορεί να παραιτηθεί οποτεδήποτε και χωρίς σπουδαίο λόγο από τις υποχρεώσεις της, υπό τον όρο της σχετικής ειδοποίησης των κοινοπρακτουςών τραπεζών και του δανειζόμενου. Η εν λόγω παραίτηση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ισχύσει πριν από το διορισμό νέας Διαχειρίστριας Τράπεζας.

δ) Με τη λήψη της παραπάνω ειδοποίησης της Διαχειρίστριας Τράπεζας για την παραίτησή της, οι τράπεζες οφείλουν να αποφασίσουν ομόφωνα το διορισμό άλλης τράπεζας ως Διαχειρίστριας Τράπεζας. Αν οι τράπεζες δεν διορίσουν νέα Διαχειρίστρια Τράπεζα, εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από τη λήψη της σχετικής ειδοποίησης της Διαχειρίστριας Τράπεζας, τότε δίνεται το δικαίωμα στην τελευταία να διορίσει μόνη της νέα Διαχειρίστρια Τράπεζα. Η παραίτηση της Διαχειρίστριας Τράπεζας και η εκλογή του αντικαταστάτη της είναι ισχυρές από την ημέρα που η νέα Διαχειρίστρια Τράπεζα ειδοποιεί εγγράφως όλα τα συμβαλλόμενα μέρη ότι αποδέχεται την εκλογή της και από εκείνη τη στιγμή η νέα Διαχειρίστρια Τράπεζα υπεισέρχεται στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις της παραιτηθείσας Διαχειρίστριας Τράπεζας.

6.9 Λοιποί όροι

6.9.1 Λοιπές συμφωνίες

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει ένα πλήθος συμφωνιών σχετικά με τις διατάξεις της σύμβασης δανείου:

1. Η σύμβαση είναι δεσμευτική και ισχύει προς όφελος των τραπεζών, του δανειζόμενου και των αντιστοίχων τυχόν διαδόχων τους.
2. Τα δικαιώματα και τα ένδικα μέσα, που παρέχονται στις τράπεζες και/ή στην Διαχειρίστρια Τράπεζα, σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, μπορούν να ασκηθούν σωρευτικά ή μεμονωμένα, χωρίς να αποκλείουν την άσκηση άλλων δικαιωμάτων ή ενδίκων μέσων, που παρέχονται από το νόμο.
3. Σε καμία περίπτωση η παράλειψη ή καθυστέρηση των τραπεζών να ασκήσουν νόμιμα ή συμβατικά δικαιώματά τους, δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως παραίτηση από τα δικαιώματα αυτά.
4. Η παροχή συγκατάθεσης ή άδειας προς τον δανειζόμενο να πράξει ή να παραλείψει κάτι, κατά παρέκκλιση των όρων της σύμβασης, όπως και η επίδειξη ανοχής από τις τράπεζες και/ή τη Διαχειρίστρια Τράπεζα, δεν μπορούν να προβληθούν κατ' αυτού ή να

θεμελιώσουν δικαίωμα του δανειζόμενου για το μέλλον, ούτε να ερμηνευθούν ως παραίτηση των τραπεζών ή της Διαχειρίστριας Τράπεζας από οποιοδήποτε δικαίωμά τους.

5. Όλοι οι όροι της σύμβασης, τους οποίους οι συμβαλλόμενοι συνομολόγησαν και συναποδέχονται ως ουσιώδεις, τροποποιούνται μόνον ρητά και εγγράφως και ο έγγραφος τύπος είναι συστατικός, τυχόν δε τροποποίηση αρχίζει να ισχύει από τη στιγμή που περιβάλλεται τον έγγραφο τύπο. Ανταπόδειξη κατά των όρων της σύμβασης ή για την ύπαρξη προσθέτου συμφώνου επιτρέπεται μόνον εγγράφως και αποκλείεται κάθε άλλο αποδεικτικό μέσο και αυτός ακόμη ο όρκος.

6. Συνηθίζεται να εισάγεται στις λοιπές συμφωνίες και η επονομαζόμενη ρήτρα διασώσεως, σύμφωνα με την οποία στην περίπτωση που, οποιαδήποτε διάταξη που περιέχεται στη σύμβαση, τα λοιπά έγγραφα δυνάμει των οποίων παράσχονται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες και οποιαδήποτε άλλα έγγραφα που καταρτίστηκαν και υπεγράφησαν δυνάμει των διατάξεων αυτών, είναι ανίσχυρη, παράνομη ή μη εκτελεστή, σύμφωνα με οποιοδήποτε δίκαιο σε οποιαδήποτε δικαιοδοσία, η διάταξη θα είναι άνευ αποτελέσματος μόνον ως προς την συγκεκριμένη δικαιοδοσία, χωρίς να επηρεάζει τις υπόλοιπες διατάξεις.

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, εάν κατά την εφαρμογή του άρθρου 181 ΑΚ, κριθεί ότι η ακυρότητα μέρους επιφέρει την ακυρότητα όλης της δικαιοπραξίας, συμφωνείται ότι

υπάρχει αυτοτελής υποχρέωση του δανειζόμενου για την άμεση εξόφληση του δανείου, πλέον τόκων, εξόδων και λοιπών επιβαρύνσεων.

7. Οι διατάξεις της σύμβασης και των λοιπών εγγράφων, δυνάμει των οποίων παράσχονται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες και κάθε άλλου σχετικού με αυτές εγγράφου αποτελούν το σύνολο της συμφωνίας μεταξύ των μερών και υπερισχύουν των προηγουμένων συμφωνιών οποιασδήποτε φύσεως, καθώς και κάθε άλλης προηγούμενης αλληλογραφίας και προφορικής διαπραγμάτευσης των μερών, σε σχέση με θέματα που έχουν ρυθμιστεί από τη σύμβαση.

8. Στην περίπτωση που προκύψει κάποια αντίφαση ή διάσταση μεταξύ των διατάξεων της σύμβασης και των διατάξεων κάποιου από τα έγγραφα, δυνάμει των οποίων παράσχονται εμπράγματα και ενοχικές ασφάλειες, οι διατάξεις της σύμβασης υπερισχύουν.

9. Όλοι οι λογιστικοί και εμπορικοί όροι, που περιλαμβάνονται στη σύμβαση, ερμηνεύονται σύμφωνα με την τραπεζική και λογιστική πρακτική του χρόνου της υπογραφής της σύμβασης.

10. Όλα τα έγγραφα που αναφέρονται στη σύμβαση νοούνται όπως εκάστοτε ισχύουν, με τις τροποποιήσεις ή συμπληρώσεις τους καθ' οποιονδήποτε χρόνο.

11. Οποιαδήποτε αντίγραφα παραδίδονται στη Διαχειρίστρια Τράπεζα και/ή στις συμμετέχουσες τράπεζες πρέπει να είναι επικυρωμένα από δικηγόρο, ή από άλλη αρχή, ή με άλλο τρόπο που η Διαχειρίστρια Τράπεζα κρίνει νόμιμο.

12. Αποφάσεις διοικητικού συμβουλίου ή μετόχων ή άλλων οργάνων, πιστοποιητικά γραμματέων και οποιαδήποτε άλλα έγγραφα πρέπει, κατά την κρίση της Διαχειρίστριας Τράπεζας, να επικυρώνονται, ως προς την γνησιότητα των υπογραφών.

13. Για τις συμβάσεις οι οποίες είχαν συνομολογηθεί σε χρόνο προγενέστερο της ολοκλήρωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ρητά συμφωνείται ότι η επέλευση οποιουδήποτε γεγονότος συνδεδεμένου με αυτήν δεν μεταβάλλει αυτοδικαίως τους όρους της σύμβασης, ούτε απαλλάσσει τα συμβαλλόμενα μέρη από τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη σύμβαση, ούτε αποτελεί ανανέωση της σύμβασης αυτής.

Ως γεγονός συνδεδεμένο με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορεί, ενδεικτικά και χωρίς περιορισμό, να αναφερθεί η καθιέρωση ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος (του ΕΥΡΩ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως νομίμου χρήματος (legal tender), η αντικατάσταση οποιουδήποτε νομίσματος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αναφέρεται στη σύμβαση, από το ΕΥΡΩ, η απόσυρση οποιουδήποτε νομίσματος εξαιτίας της καθιέρωσης του ΕΥΡΩ.

6.9.2 Επικοινωνία - Ειδοποιήσεις – Διορισμός αντίκλητου

Το άρθρο αυτό ρυθμίζει τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών:
Οποιαδήποτε ειδοποίηση, όχληση ή άλλη επικοινωνία, σύμφωνα με τη σύμβαση οφείλει να είναι έγγραφη, να παραδίδεται προσωπικώς ή δια ταχυδρομείου δια συστημένης επιστολής, δια τηλετύπου (TELEX), τηλεομοιοτυπίας (FAX) ή τηλεγραφήματος ή να επιδίδεται με Δικαστικό Επιμελητή.

Κάθε, κατά τ' ανωτέρω, ειδοποίηση αποστέλλεται από μεν τον δανειζόμενο στη Διαχειρίστρια Τράπεζα σε συγκεκριμένο κατάστημα αυτής, από δε τις τράπεζες ή τη Διαχειρίστρια Τράπεζα στον δανειζόμενο στην διεύθυνση της έδρας του, ή σε οποιαδήποτε άλλη διεύθυνση ή αριθμό τηλεομοιοτυπίας τους έχει γνωστοποιηθεί.

Ο δανειζόμενος διορίζει και καθιστά με τη σύμβαση αντίκλητό του δικηγόρο, στον οποίο μπορεί να κοινοποιείται κάθε σχετικό με τη σύμβαση έγγραφο ή δικόγραφο, που απευθύνεται σε αυτόν ή στρέφεται κατ' αυτού.

6.9.3 Πληροφορίες

Το άρθρο αυτό καθορίζει τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών ως προς τη τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που περιέχονται στην αντίληψή τους.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος συμφωνεί και αναλαμβάνει να τηρεί εμπιστευτικά όλα τα έγγραφα και τις πληροφορίες, σχετικά με τις εργασίες, σχέσεις, στελέχη του άλλου συμβαλλομένου μέρους, που περιέχονται στην κατοχή του και να μην τα χρησιμοποιεί για κανένα άλλο σκοπό εκτός εκείνου για τον οποίο δόθηκαν.

Κάθε τράπεζα δύναται να δίνει πληροφορίες και να παραδώσει οποιαδήποτε έγγραφα που εκ του νόμου είναι υποχρεωμένη να παράσχει σε δημόσια υπηρεσία ή αρχή.

Σε κάθε περίπτωση οι τράπεζες μπορούν να παράσχουν πληροφορίες ή να παραδώσουν έγγραφα που σχετίζονται με τον δανειζόμενο σε τρίτους (π.χ. τεχνικούς συμβούλους, δικηγόρους, λογιστές), κατά την έκταση που αυτό είναι αναγκαίο για την εκτέλεση δικαιωμάτων των τραπεζών ή για οποιονδήποτε λόγο που οι τράπεζες κρίνουν σκόπιμο ή αναγκαίο για προώθηση ή προστασία των συμφερόντων τους.

6.9.4 Εφαρμοστέο δίκαιο - Δικαιοδοσία

Το άρθρο αυτό ορίζει το δίκαιο από το οποίο διέπεται και σύμφωνα με το οποίο ερμηνεύεται η σύμβαση του κοινοπρακτικού δανείου.

Το αγγλικό νομικό σύστημα και σπανιότερα αυτό των Η.Π.Α. είναι αυτά που κυριαρχούν στην κοινοπρακτική αγορά και γίνονται αποδεκτά από πελάτες και τράπεζες όλων των εθνικοτήτων. Αυτό κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Παρ' όλα αυτά, από καιρό σε καιρό, χρησιμοποιούνται και άλλα δίκαια, χωρίς να έχει παρατηρηθεί αρνητικό αντίκτυπο στη διαδικασία υλοποίησης του κοινοπρακτικού δανείου, και αναμένεται ότι αυτή η τάση θα συνεχιστεί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όποιο δίκαιο και να ισχύει σε μια συναλλαγή, το περιεχόμενο των νομικών εγγράφων θα είναι παρόμοιο, αφού τα θέματα που σχετίζονται με τις διάφορες πλευρές της συναλλαγής θα πρέπει πάντα να συμμορφώνονται με τους βασικούς όρους που έχουν συμφωνήσει οι τράπεζες με τον δανειζόμενο¹². Δεδομένης της ύπαρξης πολλών δανειστών που εδρεύουν σε διαφορετικές χώρες, το δίκαιο που θα διέπει τη σύμβαση του κοινοπρακτικού δανείου είναι θέμα που συμφωνείται μεταξύ των τραπεζών.

Επίσης ορίζεται ότι κάθε διαφορά που προκύπτει από την ερμηνεία της σύμβασης θα υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων μίας ορισμένης χώρας. Αν δεν υπάρχει ρητή συμφωνία και η διαφορά άγεται ενώπιον ελληνικών δικαστηρίων, τότε εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που αρμόζει στη σύμβαση από το σύνολο των ειδικών συνθηκών.

6.9.5 Γενικοί όροι των συναλλαγών

Η δημιουργία νέων συμβατικών τύπων, όπως είναι αναμενόμενο, συνδέεται με σοβαρά ρυθμιστικά και λειτουργικά προβλήματα. Πρόκειται αφενός για πρακτικά προβλήματα και αφετέρου για ζητήματα οριοθέτησης και ελέγχου της άσκησης της συμβατικής ελευθερίας. Διέξοδο αποτελεί η προσφυγή σε τυποποιημένους συμβατικούς όρους, που δημιουργούν ένα ρυθμιστικό πλαίσιο με βάση το οποίο οι συναλλασσόμενοι διαμορφώνουν το περιεχόμενο της συμβατικής τους σχέσης (γενικοί όροι των συναλλαγών). Τους εν λόγω όρους διατυπώνει συνήθως η οικονομικώς ισχυρότερη πλευρά, γεγονός που συχνά δημιουργεί κίνδυνο καταχρήσεων σε βάρος του άλλου συμβαλλομένου, ο οποίος είτε από λόγους ανάγκης είτε για λόγους ταχύτητας και ορθολογισμού, αποδέχεται, πολλές φορές παρά τη θέλησή του, τους προσυntagμένους όρους του αντισυμβαλλομένου του.¹³

Σε μία σύμβαση κοινοπρακτικού δανείου υφίστανται τυποποιημένοι συμβατικοί όροι τους οποίους διατυπώνουν οι τράπεζες. Ο δανειζόμενος όμως έχει ουσιαστικό λόγο επ' αυτών και διατυπώνει τα σχόλιά του, μέσω των νομικών του συμβούλων. Εξάλλου, λόγω της οικονομικής ισχύος των πελατών, οι οποίοι διαθέτουν ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα, δεν θα ήταν εύκολο να συμπεριληφθούν καταχρηστικοί για τον δανειζόμενο όροι. Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχει πρότυπο της αγοράς για τους όρους της δανειακής σύμβασης, αλλά αυτοί αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Yoon S. Park - Jack Zwick, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, σελ. 132.
2. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 133.
3. Anthony Angelini, Maximo Eng & Francis A. Lees, «International lending, risk & the Euromarkets», Εκδόσεις Lowe and Brydone Printers Ltd, 1979, σελ. 88.
4. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 140-141.
5. Frank Fabozzi – Franco Modigliani, «Capital Markets, Institutions and Instruments», Εκδόσεις Prentice Hall Inc., Second Edition, 1996, σελ. 547.
6. Hazel J. Johnson, «Global Financial Institutions and Markets», Εκδόσεις Blackwell Publishers Inc., USA, First Edition, 2000, σελ. 441.
7. Anthony Angelini, ό.π. σελ. 86.
8. Πηνελόπη Χρ. Αγαλλοπούλου, «Βασικές έννοιες Αστικού δικαίου, Ενοχικό δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, τρίτη έκδοση, Αθήνα 1997, σελ. 143-145.
9. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 274.
10. Yoon S. Park - Jack Zwick, ό.π. σελ. 133-134.
11. Heather D. Gibson, «International Finance - Exchange Rates and Financial Flows in the International System», Εκδόσεις Longman Publishing, New York, First Edition, 1996, σελ. 295.
12. Tony Rhodes, ό.π. σελ. 459.

13. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Νέες Μορφές Συμβάσεων της Σύγχρονης Οικονομίας»,
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 4^η έκδοση, Αθήνα, 2000, σελ. 4-5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

7.1 Καθορισμός του περιθωρίου επιτοκίου

Τα έξοδα που έχουν σχέση με τη διαπραγμάτευση και οργάνωση ενός κοινοπρακτικού δανείου και την είσπραξη των αποπληρωμών, σε γενικές γραμμές εισπράττονται ξεχωριστά από τον δανειζόμενο. Σε μια πρώτη προσέγγιση, πιστεύεται ότι το ύψος του περιθωρίου επιτοκίου είναι ανεξάρτητο από τα εν λόγω έξοδα και καθορίζεται από τη ζήτηση δανείων από τους πελάτες και από την προθυμία των τραπεζών να παρέχουν τα κεφάλαια. Όπως προκύπτει και από σχετικές μελέτες, παρατηρούνται κυκλικές διακυμάνσεις στα επίπεδα του περιθωρίου επιτοκίου των κοινοπρακτικών δανείων, οι οποίες εξηγούνται με όρους προσφοράς και ζήτησης.

Όμως τα έσοδα των τραπεζών και το κόστος του δανειζόμενου καθορίζονται συνολικά από το περιθώριο επιτοκίου συν τις αμοιβές και προμήθειες, και ούτε οι τράπεζες ούτε οι πελάτες τους μένουν αδιάφοροι στο μίγμα ανάμεσα στα δύο αυτά συστατικά στοιχεία. Όπως αποδεικνύεται οι τράπεζες δεν καθορίζουν το περιθώριο επιτοκίου και τις προμήθειες ανεξάρτητα, εξαιτίας των διαφορετικών χρόνων πληρωμής τους, και αξιολογούν τι πρέπει να εισπράξουν από περιθώριο επιτοκίου και προμήθειες ανάλογα με την περίπτωση. Επίσης επειδή το περιθώριο επιτοκίου του δανείου λαμβάνει

δημοσιότητα, ενώ οι προμήθειες δεν ανακοινώνονται, οι δανειζόμενοι, οι οποίοι δεν επιθυμούν να γίνει γνωστό το πραγματικό κόστος δανεισμού τους, προτίθενται να επιβαρυνθούν με αυξημένες προμήθειες σε αντάλλαγμα για ένα χαμηλότερο περιθώριο επιτοκίου. Γι' αυτό το λόγο, γενικότερα, είναι σωστότερη η θεώρηση ότι το περιθώριο επιτοκίου και οι προμήθειες καθορίζονται με βάση την προσφορά και ζήτηση κεφαλαίων. Ωστόσο είναι πιο βολική στην πράξη η απλούστευση ότι οι προμήθειες καλύπτουν το κόστος, και η επικέντρωση στον καθορισμό του περιθωρίου επιτοκίου.

Από την πλευρά μίας συμμετέχουσας τράπεζας, το περιθώριο επιτοκίου και το τυχόν κέρδος που προκύπτει από την τιμολόγηση του δανείου αποτελεί την αναμενόμενη πηγή απόδοσης, που είναι διαθέσιμη για την πληρωμή των μισθών του προσωπικού, την κάλυψη του παγίου κόστους και την αύξηση των κερδών των μετόχων. Αυτά τα στοιχεία κόστους, συν το επίπεδο του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, καθορίζουν το περιθώριο επιτοκίου που επιδιώκουν οι τράπεζες. Ακόμη μέρος του περιθωρίου επιτοκίου αντιμετωπίζεται σαν “ασφάλιστρο” που οι τράπεζες επιβάλλουν για να καλύψουν τους κινδύνους υπερημερίας και ανανέωσης κεφαλαίων (funding risk). Ο κίνδυνος ανανέωσης κεφαλαίων υπάρχει, λόγω της διαβεβαίωσης που παρέχεται στον δανειζόμενο ότι, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων, το δάνειο θα ανανεώνεται, πράγμα που εκθέτει κάθε συμμετέχουσα τράπεζα σε πιθανές δυσκολίες για την ανανέωση των δανειζόμενων κεφαλαίων στη διατραπεζική αγορά. Αυτοί οι κίνδυνοι υφίστανται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, όσο μεγαλύτερη χρονική διάρκεια έχει το δάνειο.

Για τον υπολογισμό της αμοιβής που απαιτούν οι τράπεζες για τους παραπάνω κινδύνους, είναι αναγκαία η συνολική θεώρηση των εργασιών τους, αφού, όπως είναι γνωστό από τη χρηματοοικονομική θεωρία, το μέτρο του κινδύνου ενός μεμονωμένου στοιχείου ενός χαρτοφυλακίου είναι η συνεισφορά του στον κίνδυνο του χαρτοφυλακίου του επενδυτή και όχι το αντικειμενικό ρίσκο του όταν κριθεί απομονωμένα.¹

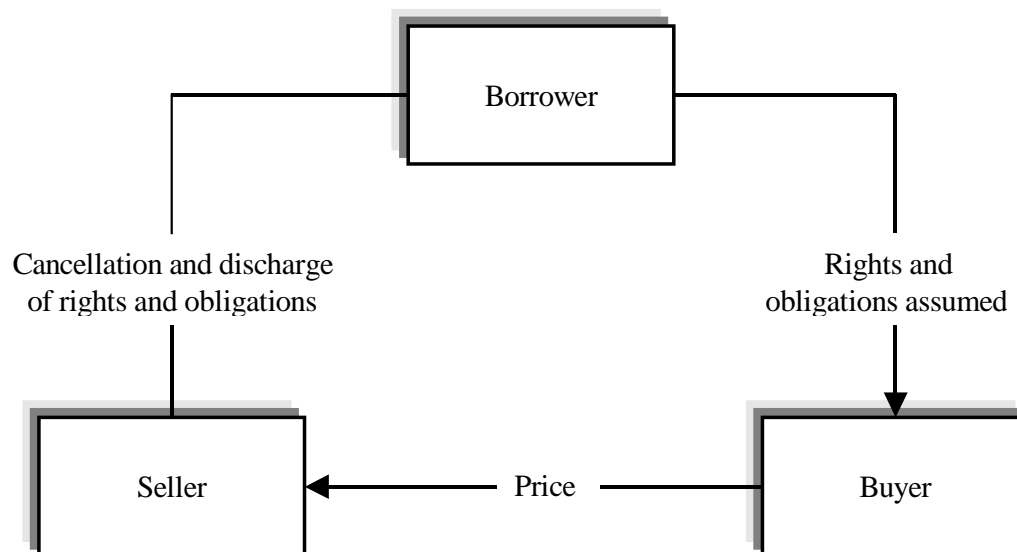
7.2 Διανομή δανείων

Τα δάνεια νομικώς μπορούν να μεταβιβασθούν με τρεις διαφορετικές μεθόδους, την ανανέωση, την εκχώρηση και τη συμμετοχή. Κάθε μέθοδος έχει τα σχετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, αν και η εκχώρηση συνήθως είναι η διαδικασία που προτιμάται.

7.2.1 Ανανέωση (Novation)

Η ανανέωση αποτελεί τον πιο ξεκάθαρο τρόπο μεταβίβασης ενός δανείου, σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο. Αναφέρεται στην ακύρωση και απαλλαγή των υφιστάμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση δανείου, αφού ο αγοραστής αναλαμβάνει δικαιώματα και υποχρεώσεις ταυτόσημες με αυτές που είχε προηγουμένως ο πωλητής.²

Η ανανέωση είναι η μόνη μέθοδος με την οποία, υπό το αγγλικό δίκαιο, οι υποχρεώσεις του αρχικού δανειστή προς τον δανειολήπτη μπορούν να μεταβιβασθούν στον αγοραστή. Η δυσκολία που παρουσιάζει αυτή η μέθοδος μεταβίβασης για ένα κοινοπρακτικό δάνειο είναι η προϋπόθεση για συμφωνία όλων των μερών της σύμβασης δανείου. Εάν εφαρμοζόταν η αρχή αυτή σε ένα κοινοπρακτικό δάνειο, θα έπρεπε να ερωτηθούν όλα τα συμβαλλόμενα μέρη προκειμένου να αντικαταστήσει ένας νέος δανειστής έναν παλιό σε όλα του τα δικαιώματα και υποχρεώσεις, πράγμα το οποίο είναι δύσκολο στην πράξη.

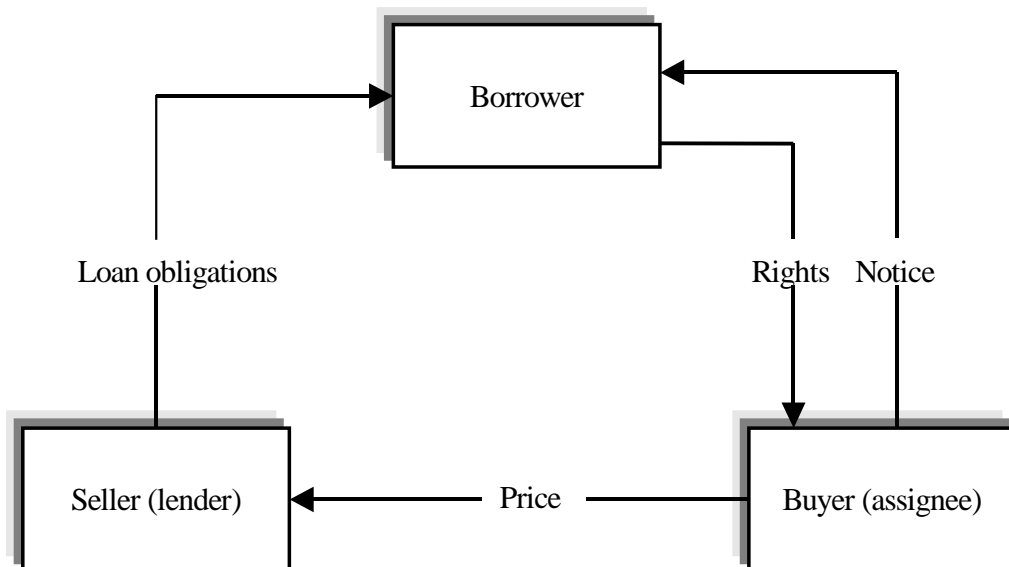
Σχήμα 1: Ανανέωση

Πηγή: T. Rhodes, 1996

7.2.2 Εκχώρηση (Assignment)

Όταν αυτός που έχει χορηγήσει ένα δάνειο ενδιαφέρεται να πουλήσει το μερίδιό του, μπορεί να το κάνει μεταβιβάζοντας το συμφέρον του στο δάνειο με τη μέθοδο της εκχώρησης. Σε αυτή τη διαδικασία ο πωλητής μεταβιβάζει όλα τα δικαιώματά του πλήρως στον εκδοχέα (assignee). Ο εκδοχέας λέγεται έτσι ότι έχει έννομη σχέση με τον δανειζόμενο.³ Επειδή αποτελεί το πιο ξεκάθαρο μονοπάτι ανάμεσα στον δανειζόμενο και τον εκδοχέα, η εκχώρηση αποτελεί την καλύτερη μέθοδο μεταβίβασης κυριότητας.

Σχήμα 2: Νόμιμη εκχώρηση

Πηγή: T. Rhodes, 1996

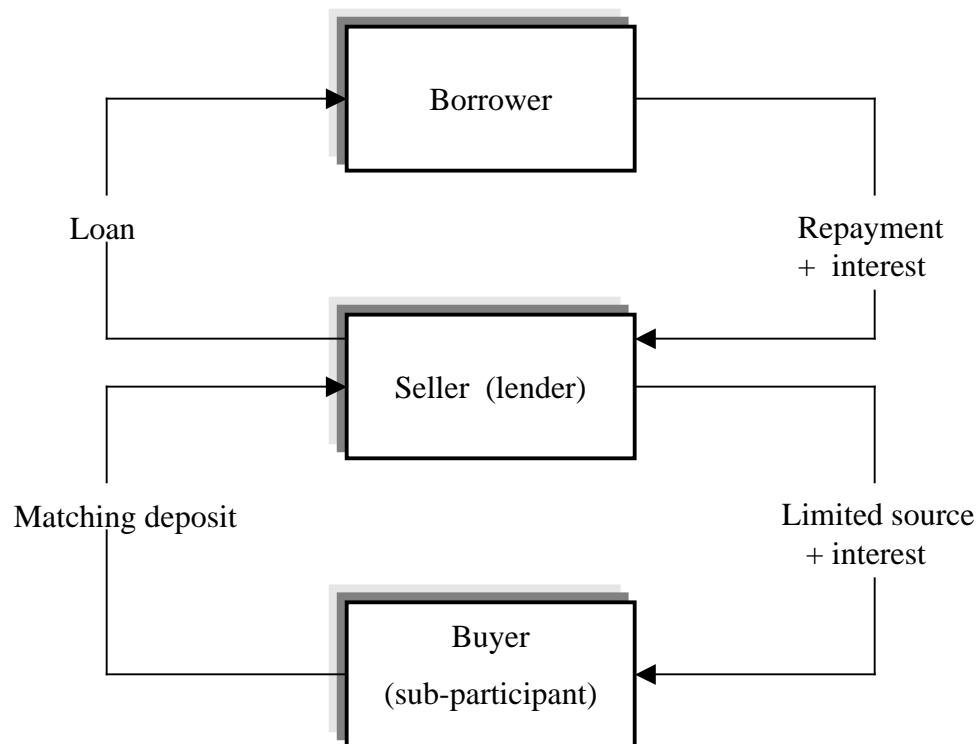
7.2.3 Συμμετοχή (Participation)

Στη διαδικασία της συμμετοχής, αντίστοιχα, αυτός που έχει χορηγήσει ένα δάνειο δίνει σε κάποιον άλλο τη συμμετοχή του που αφορά κάποιο μερίδιο του συγκεκριμένου δανείου. Ο αγοραστής της συμμετοχής δεν γίνεται συμβαλλόμενο μέλος της σύμβασης δανείου. Δεν έχει καμία σχέση με τον δανειζόμενο, παρά μόνο με τον πωλητή της συμμετοχής. Σε αντίθεση με την εκχώρηση, η συμμετοχή δεν παρέχει έννομη σχέση* στον κάτοχο της συμμετοχής. Παρ' όλα αυτά, στον αγοραστή της συμμετοχής δίνεται το δικαίωμα να ψηφίζει σε ορισμένα νομικά θέματα που αφορούν τροποποιήσεις της σύμβασης δανείου. Αυτά τα θέματα συνήθως περιλαμβάνουν αλλαγές ως προς την λήξη του δανείου, το επιτόκιο και τις εξασφαλίσεις.

Στη συνήθη τραπεζική πρακτική διακρίνονται δύο είδη συμμετοχών:

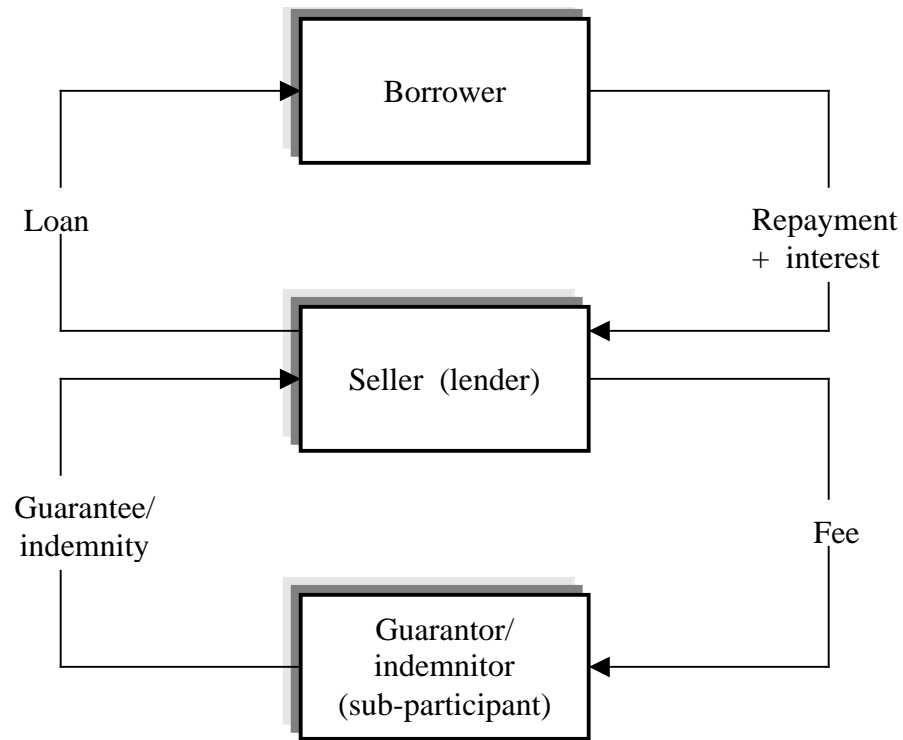
* Απόδοση του αγγλικού όρου privity of contract.

Στον πρώτο τύπο συμμετοχής (funded sub-participation) ο αγοραστής της συμμετοχής καταθέτει ένα ποσό στον πωλητή, προς χρήση του δανειζόμενου, με όρους που συμφωνούν με τους όρους της σύμβασης δανείου. Ο αγοραστής της συμμετοχής έχει ένα διπλό πιστωτικό κίνδυνο που προέρχεται από το δανειζόμενο και από τον πωλητή της συμμετοχής. Αυτό, γιατί εάν ο πωλητής κηρυχθεί υπό ρευστοποίηση, τα χρήματα που εισπράττει από τον δανειζόμενο διατίθενται προς ικανοποίηση του σώματος των πιστωτών του και όχι προς εκπλήρωση των υποχρεώσεών του προς τον αγοραστή της συμμετοχής.

Σχήμα 3: Funded sub-participation

Πηγή: T. Rhodes, 1996

Σχήμα 4: Non-funded sub-participation

Πηγή: T. Rhodes, 1996

Στον δεύτερο τύπο (non-funded or risk sub-participation) ο αγοραστής της συμμετοχής εισπράττει μία αμοιβή σε ανταπόδοση της συμφωνίας που συνάπτει, να αποζημιώσει τον πωλητή στην περίπτωση που ο δανειολήπτης αθετήσει τις υποχρεώσεις του. Σε περίπτωση που καταγγελθεί η σύμβαση δανείου, ο αγοραστής της συμμετοχής αποζημιώνει τον πωλητή, και στη συνέχεια διεκδικεί τα χρήματά του, είτε λόγω εκχώρησης υπέρ αυτού των δικαιωμάτων του πωλητή κατά του δανειολήπτη, ή απλώς λόγω συμβατικού του δικαιώματος σε ο,τιδήποτε ποσά καταφέρει ο πωλητής να εισπράξει από τον δανειολήπτη.⁴

Επειδή τα κοινοπρακτικά δάνεια μπορούν να πωληθούν με τους τρόπους που περιγράφονται παραπάνω, έχουν γίνει διαπραγματεύσιμα σε ειδική αγορά. Λόγω του μεγάλου αριθμού τραπεζικών δανείων που εκδόθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και της ισχυρής πιστωτικής προστασίας τους, μερικές εμπορικές τράπεζες και χρηματοδοτικοί οίκοι έδειξαν την προθυμία να δεσμεύσουν κεφάλαια και λοιπούς πόρους για να προωθήσουν τη διαπραγμάτευση των δανείων, παίζοντας έτσι οι ίδιες ένα ρόλο αντιπροσώπου πωλήσεων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στη σχετική αγορά είναι διαπραγματεύσιμα τόσο τα ενήμερα δάνεια, δηλ. εκείνα στα οποία ο δανειολήπτης εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, όσο τα δάνεια σε καθυστέρηση, δηλ. εκείνα στα οποία έχει επέλθει γεγονός υπερημερίας.⁵

Από τότε που δημιουργήθηκαν τέτοιου είδους κοινοπραξίες υπάρχει και η αντίστοιχη δευτερογενής αγορά στην οποία οι τράπεζες πωλούν τις συμμετοχές τους. Η διαπραγματευσιμότητα των συμμετοχών αυξάνεται όταν τα δάνεια εκδίδονται με μεταβιβάσιμα πιστοποιητικά συμμετοχής, με τα οποία οι δανειστές μπορούν να πωλήσουν και μεταβιβάσουν πλήρως το μερίδιό τους σε ένα χρέος, ενώ παράλληλα καταγράφεται η αλλαγή της κυριότητας του μεριδίου αυτού. Χωρίς την ύπαρξη ενός τέτοιου πιστοποιητικού ο νέος κάτοχος της συμμετοχής δεν μπορεί να εξασκήσει τα δικαιώματά του, και πρέπει να βασίζεται στον αρχικό κάτοχο να ενεργεί για λογαριασμό του.⁶

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 7ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. M.K. Lewis, K.T. Davis, «Domestic & International Banking», Εκδόσεις Philip Allan, 1987, σελ. 352-353.
2. Julian Walmsley, «The New Financial Instruments», Εκδόσεις John Wiley & Sons, Inc., 1988, σελ. 234.
3. Frank Fabozzi, Franco Modigliani, Michael Ferri, «Foundations of Financial Markets and Institutions», Εκδόσεις Prentice-Hall, Inc., Second Edition, 1998, σελ. 396.
4. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 413-415.
5. Frank Fabozzi – Franco Modigliani, «Capital Markets, Institutions and Instruments», Εκδόσεις Prentice Hall Inc., Second Edition, 1996, σελ. 548.
6. M.K. Lewis, K.T. Davis, ό.π. σελ. 349.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Παρατίθενται στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν από το Διαδίκτυο για την αγορά των κοινοπρακτικών δανείων σε παγκόσμιο επίπεδο. Περιλαμβάνεται επίσης πίνακας με τα κοινοπρακτικά δάνεια που οργανώθηκαν στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα από 1983 έως Απρίλιο του 2002, με τα στοιχεία που έχουν γίνει γνωστά για το ποσό, τον δανειζόμενο και τους χρηματοδοτικούς ηγέτες. Ο αριθμός των συναλλαγών που έχουν καταγραφεί ανέρχεται σε 312 (βλ. Παράρτημα Πιν. 1).

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, ο διεθνής δανεισμός σε ποσοστό 69,2% αφορούσε χορηγήσεις σε USD, με δεύτερο νόμισμα το EURO, τρίτο το Γιεν Ιαπωνίας και τέταρτη την αγγλική λίρα (βλ. Παράρτημα Πιν. 2).

Ο τραπεζικός οργανισμός που πήρε την πρώτη θέση, οργανώνοντας συναλλαγές μεγαλύτερου συνολικού ποσού, την περίοδο 1.1.2002 –10.5.2002 στη Δυτική Ευρώπη είναι η Deutsche Bank, με δεύτερη την Barclays Capital και τρίτη την Royal Bank of Scotland. Το συνολικό ποσό των κοινοπρακτικών δανείων που οργανώθηκαν στη Δυτική Ευρώπη κατά την ως άνω περίοδο ανήλθε σε 103,6 δις USD (βλ. Παράρτημα Πιν. 3).

Στη Βόρειο Αμερική αντίστοιχα την πρώτη θέση στην οργάνωση, τόσο σε αριθμό κοινοπρακτικών δανείων, όσο σε συνολικό ποσό, έχει η JP Morgan, με δεύτερη τη Bank of America και τρίτη τη Citigroup/Salomon Smith Barney. Το συνολικό ποσό των

κοινοπρακτικών δανείων που οργανώθηκαν στη Βόρειο Αμερική ανήλθε σε 363,1 δις USD (βλ. Παράρτημα Πιν. 4).

Σύμφωνα με στοιχεία για το πρώτο εννιάμηνο του 2001, το συνολικό ποσό των συναλλαγών στην αγορά της Νοτίου Αμερικής ανήλθε σε 23,1 δις USD, ενώ η τράπεζα που κυριάρχησε ήταν η Citigroup, με δεύτερη την Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA και τρίτη τη JPMorgan (βλ. Παράρτημα Πιν. 5).

Το συνολικό ποσό των δανείων που οργανώθηκαν σε Μέση Ανατολή και Αφρική από 1.1.2002 έως 10.5.2002 ανήλθε σε 3,8 δις USD, και η τράπεζα που αναδείχθηκε επικεφαλής χρηματοδοτικός ηγέτης ήταν η BNP Paribas, με σημαντικό προβάδισμα έναντι των Australia & NZ Banking Group και Arab Banking Corporation (βλ. Παράρτημα Πιν. 6).

Στην Ασιατική αγορά το διάστημα 1.1.2001 έως 30.11.2001 οργανώθηκαν κοινοπρακτικά δάνεια συνολικού ποσού 124,9 δις USD. Οι τράπεζες που κυριάρχησαν στην αγορά αυτή ήταν η Mitsubishi Tokyo Financial Group (18,3%), η Mizuho (11%) και η Citigroup Inc (8,2%) (βλ. Παράρτημα Πιν. 7).

Σε παγκόσμιο επίπεδο η τράπεζα που οργάνωσε κοινοπρακτικά δάνεια μεγαλύτερου συνολικού ποσού, στις κατηγορίες χρηματοδοτήσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις, συγχωνεύσεις και εξαγορές και στον χρηματοοικονομικό τομέα, είναι η JP Morgan. Στον τηλεπικοινωνιακό τομέα υπερίσχυσε η Citigroup Inc, ενώ στις κρατικές χρηματοδοτήσεις η Deutsche Bank AG (βλ. Παράρτημα Πιν. 8-12).

Οι χορηγήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο το 2001 ανήλθαν σε 511 δις USD (1.320 συναλλαγές) και σε ποσοστό 65,2% αφορούσαν χορηγήσεις στον βιομηχανικό τομέα και σε ποσοστό 21,3% στον χρηματοοικονομικό τομέα (βλ. Παράρτημα Πιν. 13). Στην Ευρώπη το αντίστοιχο ποσό ανήλθε σε 61 δις USD και σε ποσοστό 54,2% αφορά χορηγήσεις στον βιομηχανικό τομέα και 37,8% σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας (βλ. Παράρτημα Πιν. 14).

Η χρήση των αντληθέντων κεφαλαίων στις Η.Π.Α και τον Καναδά αφορούσε κατά 47,4% γενικούς εταιρικούς σκοπούς, 16,2% κεφάλαια τα οποία δεν αναλαμβάνονται εξαρχής, αλλά μένουν σε “εφεδρεία” (stand-by), 16,1% αναχρηματοδοτήσεις δανείων και 6,4% αγορές παγίων (βλ. Παράρτημα Πιν. 15).

Το 69,7% του συνολικού ποσού των κοινοπρακτικών δανείων παγκοσμίως, την περίοδο 1.1.2002 – 10.5.2002, αφορούσε συναλλαγές που έγιναν στην Αμερική, ενώ η Ευρώπη ακολουθεί με 20,1%, η Ιαπωνία με 5,4% και η Ασία με 4,1% (βλ. Παράρτημα Πιν. 16).

Στην Δυτική Ευρώπη η πιο ενεργός αγορά είναι εκείνη της Μεγάλης Βρετανίας (35,4% του συνολικού ποσού), με δεύτερη τη Γαλλία (22,6%), τρίτη τη Γερμανία (12,3%), τέταρτη την Ιταλία (8,1%) και πέμπτη την Ελβετία (6,2%). Η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση με ποσό 489 εκ. USD, απορροφώντας μόλις το 0,5% των κεφαλαίων (βλ. Παράρτημα Πιν. 17). Από τα δάνεια που χορηγήθηκαν στην Ελλάδα, ποσό 138 εκ. USD αφορούσε αναχρηματοδοτήσεις υφισταμένων δανείων (βλ. Παράρτημα Πιν. 19).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

9.1 Πλεονεκτήματα των κοινοπρακτικών δανείων

Ο δανεισμός με τη μορφή κοινοπρακτικού δανείου αποτελεί για πολλούς λόγους ένα ελκυστικό εργαλείο χρηματοδότησης, τόσο για τις τράπεζες, όσο και για τον δανειζόμενο.

Τα κίνητρα για να συμμετάσχει μία τράπεζα στην αγορά κοινοπρακτικών δανείων μπορεί να ποικίλλουν. Πρώτον, το ποσό που ζητά να αναλάβει ο πελάτης μπορεί να είναι πολύ υψηλό για μια τράπεζα για να το χορηγήσει εξολοκλήρου, λόγω των περιορισμών της επάρκειας κεφαλαίων, και δεύτερον, η τράπεζα ίσως να μην επιθυμεί να εκτεθεί σε κίνδυνο τέτοιου ύψους, όσον αφορά την πίστη του συγκεκριμένου πελάτη.¹

Πέρα από τη μείωση του πιστοδοτικού κινδύνου, μπορεί η τράπεζα να επιδιώκει να αυξήσει την απόδοση επί των στοιχείων του ενεργητικού της, με το να ηγηθεί του κοινοπρακτικού δανείου, οπότε και αυξάνει σημαντικά τα έσοδά της από την είσπραξη προμηθειών. Επιπλέον η χορήγηση κοινοπρακτικών δανείων επιτρέπει και τη μείωση του κόστους.² Ακόμη, μία τράπεζα που κατέχει ηγετική θέση στην αγορά

κοινοπρακτικών δανείων, μέσω της φήμης που αποκτά, προωθεί την ανάπτυξη και των άλλων εργασιών της.

Μία μικρή εμπορική τράπεζα που συμμετέχει σε κοινοπρακτικό δάνειο έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να βασιστεί στην οικονομική ανάλυση και την πληροφόρηση, που της παρέχει η μεγάλη τράπεζα που δρα ως χρηματοδοτικός ηγέτης. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των κρατικών δανείων, μια μικρή τράπεζα δεν έχει την τεχνογνωσία και τους πόρους να εκτιμήσει τον κίνδυνο της χρηματοδοτούμενης χώρας. Η συμμετοχή μεγάλων τραπεζών σε ένα κοινοπρακτικό δάνειο δίνει ασφάλεια στη μικρή τράπεζα, καθώς σηματοδοτεί ότι οι μεγάλες τράπεζες θεωρούν φερέγγυο τον δανειζόμενο.³

Όσον αφορά τους δανειολήπτες, στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων καταφεύγουν οι επιχειρηματίες εκείνοι που ζητούν την συγκέντρωση πολύ σημαντικού ύψους κεφαλαίων με τραπεζικό δανεισμό και όχι με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Γενικότερα, το κοινοπρακτικό δάνειο αποτελεί ένα μέσο άντλησης κεφαλαίων συνήθως για πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατ' αυτό τον τρόπο μπορούν να χρηματοδοτήσουν πολυδάπανα επενδυτικά σχέδια με ταχύτητα, εχεμύθεια και άριστη εξυπηρέτηση.

Μία από τις δυνάμεις της αγοράς κοινοπρακτικών δανείων είναι η τεράστια ελαστικότητά της, όχι μόνο ως προς τους διαφορετικούς τύπους των προϊόντων που προσφέρει, αλλά και ως προς το ποσό, τη διάρκεια του δανείου, την εκταμίευση, την

αποπληρωμή. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η ποικιλία των αποδεκτών χρήσεων των κεφαλαίων, που κυμαίνονται από κεφάλαιο κίνησης και χρηματοδότηση παγίων μέχρι τις πιο εξεζητημένες μορφές χρηματοδότησης. Αυτή η ελαστικότητα αποτελεί βασικό λόγο που η αγορά των κοινοπρακτικών δανείων παραμένει κυρίαρχος προμηθευτής κεφαλαίων για πάρα πολλούς δανειολήπτες, που επωφελούνται από αυτή.⁴

9.2 Το μέλλον της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων

Οι περιπτώσεις στις οποίες ένα κοινοπρακτικό δάνειο αποτελεί το βέλτιστο ή το μόνο πιθανό χρηματοδοτικό εργαλείο είναι αμέτρητες και δεν υπάρχουν όρια στην ελαστικότητα που μπορεί να προσφέρει, πέρα από αυτά που επιβάλλονται εσωτερικά από τις ίδιες τις τράπεζες. Γι' αυτό και μόνο το λόγο, η αγορά έχει αδιαμφισβήτητο μέλλον, έστω και αν ο όγκος των συναλλαγών από χρονιά σε χρονιά αυξομειώνεται.

Την τελευταία δεκαετία οι παίκτες που κυριάρχησαν στην αγορά ήταν οι τράπεζες των Η.Π.Α. και της Μεγάλης Βρετανίας. Αν και οι αμερικανικές τράπεζες παρουσιάζουν τάσεις απόσυρσης από τη διεθνή αγορά, λόγω της μη ανταγωνιστικής τιμολόγησης, εξακολουθούν να πρωτοστατούν στον όγκο των συναλλαγών, αφού η εσωτερική αγορά των Η.Π.Α. χαρακτηρίζεται από δάνεια πολύ μεγάλων ποσών.

Ενδιαφέρον θα έχει να παρακολουθήσουμε την περαιτέρω ανάπτυξη των τραπεζών της Ηπειρωτικής Ευρώπης, οι οποίες έχουν την επάρκεια κεφαλαίων για να γίνουν ανάδοχοι σε μεγάλες συναλλαγές και των οποίων το ενεργητικό κατά βάση στηρίζεται στα παραδοσιακά δάνεια. Αρκετές από αυτές τις τράπεζες έχουν δραστηριοποιηθεί και στη διεθνή αγορά, από αναγκαιότητα, όταν η εγχώρια αγορά των κοινοπρακτικών δανείων είναι αδρανής (όπως η Γερμανία έως το 1995) ή πολύ μικρή (όπως π.χ. η Ελβετία, το Βέλγιο, η Δανία) για να αποτελέσει εφελκυστικό για την ανάληψη ηγετικού ρόλου στην διεθνή αγορά.

Κάποιοι γνώστες της αγοράς πιστεύουν ότι οι συγκριτικές δυνάμεις των ηγετιδών τραπεζών θα αλλάξουν εντός των ερχομένων ετών. Ο προσανατολισμός θα είναι στην παροχή ενός πακέτου πολλαπλών υπηρεσιών στους πελάτες, το οποίο θα ικανοποιεί τα κριτήρια απόδοσης των τραπεζών. Όπως είναι φανερό οι μεγάλοι ενοποιημένοι οίκοι είναι οι πιο κατάλληλοι για να το επιτύχουν. Μεγάλες τράπεζες, που μπορούν να προσφέρουν στους πελάτες τους μία μεγάλη ποικιλία από χρηματοδοτικά προϊόντα και πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων, σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι η ABN-Amro, Bank of America, Citibank, JP Morgan, κ.α.

Οι τύποι των συναλλαγών που αναμένεται να εμφανισθούν στην αγορά των κοινοπρακτικών δανείων τα επόμενα χρόνια θα είναι όλο και πιο πολύπλοκοι. Οι πολιτικές συνθήκες, αλλά και περιορισμοί στον προϋπολογισμό σε πολλές χώρες, ανοίγουν νέες περιοχές επιχειρηματικής δραστηριοποίησης. Η Μεγάλη Βρετανία, για

παράδειγμα, έχει γίνει πηγή μεγάλων έργων σε τομείς όπως η ενέργεια, οι υποδομές και οι τηλεπικοινωνίες. Το ίδιο ισχύει και για τη Γαλλία και κάποιες άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η χρηματοδότηση μεγάλων έργων αποτελεί επίσης μία αναγκαιότητα για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η εμπειρία των ζημιών που είχαν πολλές τράπεζες στις αρχές της δεκαετίας του 1990 δημιουργεί ερωτηματικά για την διαδικασία μελέτης του πιστοδοτικού κινδύνου που χρησιμοποιούν οι τράπεζες. Αξίζει να απαντηθεί το ερώτημα εάν οι τράπεζες πρέπει να καταφεύγουν σε εξωτερικούς συμβούλους που παρέχουν αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας για κάθε δανειζόμενο. Αυτό γίνεται σε πολλές περιπτώσεις, ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. όπου οι πιο σημαντικές εταιρίες στο χώρο είναι οι Moody's και οι Standard and Poor's.⁵ Η συνήθης πρακτική είναι ότι όσο η διαβάθμιση αυτή μειώνεται, τόσο η τιμολόγηση του δανείου αυξάνεται.

Οι αγορές των ομολογιών έχουν αναπτύξει συστήματα ηλεκτρονικής παράδοσης των υπηρεσιών. Κάποιοι γνώστες της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων αναρωτιούνται εάν ανάλογα συστήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εδώ. Υπάρχουν ορισμένα εμπόδια για να γίνει αυτό πραγματικότητα. Το κυριότερο είναι η ίδια η φύση της αγοράς, που επιτρέπει στον δανειζόμενο και στις τράπεζες να διαπραγματευτούν οποιαδήποτε συναλλαγή τους ταιριάζει. Δεν υπάρχει πρότυπο της αγοράς για τους όρους, τις συνθήκες και τα έγγραφα. Αντίθετα, στις αγορές των ομολογιών η αποδοχή μίας συμμετοχής συνήθως βασίζεται σε τυποποιημένα έγγραφα, στα οποία προσχωρούν όλα τα μέρη. Επίσης, τα συστήματα ηλεκτρονικής παράδοσης απαιτούν σημαντικές

επενδύσεις κεφαλαίων. Υπάρχει ακόμη το ερώτημα εάν με την εισαγωγή των εν λόγω συστημάτων θα διαφυλαχθεί ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των πληροφοριών.

Ένα άλλο θέμα είναι το πώς θα εξελιχθεί στο μέλλον ο θεσμός της Διαχειρίστριας Τράπεζας. Ο ρόλος του εκπροσώπου των τραπεζών αφορά κατ' αρχήν την διαχειριστική λειτουργία, αμοίβεται μάλλον λίγο, ενώ υπάρχει αρκετός ανταγωνισμός. Οι προσδοκίες στην αρχή είναι ότι το δάνειο θα εξελιχθεί ομαλά έως τη λήξη του και ο δανειζόμενος θα συμμορφώνεται στους όρους της σύμβασης. Σε έναν αρκετά μεγάλο αριθμό περιπτώσεων όμως η Διαχειρίστρια Τράπεζα καλείται να εκπληρώσει και άλλα καθήκοντα, από την διαπραγμάτευση άρσης όρων και τροποποιήσεων της σύμβασης, μεταξύ του δανειζόμενου και των τραπεζών, έως την ενέργεια για λογαριασμό των τραπεζών μετά την επέλευση κάποιου γεγονότος υπερημερίας. Θέματα τριβής μπορούν να εμφανισθούν εύκολα: ανάμεσα στην Διαχειρίστρια Τράπεζα στον ρόλο της ως δανείστριας και στον ρόλο της ως αντιπροσώπου των τραπεζών, ανάμεσα στις τράπεζες και τον δανειζόμενο, ο οποίος συχνά περιμένει από την Διαχειρίστρια Τράπεζα να «πουλήσει» για λογαριασμό του το δάνειο στις τράπεζες, και ανάμεσα στη Διαχειρίστρια Τράπεζα και τις υπόλοιπες τράπεζες. Γενικά επιθυμία των Διαχειριστριών Τραπεζών είναι να περιορίσουν τον ρόλο τους στις συνήθεις τυπικές λειτουργίες, προκειμένου να περιορίσουν τα σημεία τριβής. Γίνονται πάντως προσπάθειες να διασφαλισθεί ότι μία τράπεζα, αναλαμβάνοντας το ρόλο του αντιπροσώπου των τραπεζών, θα αμείβεται κατάλληλα για τις υπηρεσίες της⁶.

Παρά τις αλλαγές που έχουν λάβει χώρα στο παρελθόν, τα στελέχη της αγοράς των κοινοπρακτικών δανείων είναι γενικά αισιόδοξα για το μέλλον της αγοράς. Παρ' όλ' αυτά είναι σημαντικό να αναγνωρισθεί ότι η εξελικτική διαδικασία δεν έχει τελειώσει ακόμη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 9ου ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Frank Fabozzi – Franco Modigliani, «Capital Markets, Institutions and Instruments», Εκδόσεις Prentice Hall Inc., Second Edition, 1996, σελ. 547.
2. Keith Pilbeam, «Finance & Financial Markets», Εκδόσεις Macmillan Press Ltd, First Edition, 1998, σελ. 88.
3. Arvind K. Jain, «International financial markets and institutions», Εκδόσεις Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 1996, σελ. 135.
4. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996, σελ. 16.
5. Peter Howells, Keith Bain, «Financial Markets and Institutions», Εκδόσεις Addison Wesley Longman Publishing, New York, Second Edition, 1994- Fourth impression 1998, σελ. 227.
6. Tony Rhodes, ό.π. σελ. 456-460.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Πηνελόπης Χρ. Αγαλλοπούλου, «Βασικές έννοιες Αστικού δικαίου, Ενοχικό δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, τρίτη έκδοση, Αθήνα 1997.
2. Π. Αλεξάκη - Π. Πετράκη, «Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα κάτω από τις εσωτερικές, τις κοινοτικές και τις άλλες διεθνείς εξελίξεις», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990.
3. Ελίζας Δ. Αλεξανδρίδου, «Δίκαιο εμπορικών εταιριών, Τεύχος α', Προσωπικές εταιρίες», επανέκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1995.
4. Βουζίκας Ε., «Ερμηνεία Αστικού Κώδικος», άρθρο 809.
5. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Εμπράγματο δίκαιο II», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Ανατύπωση 1995, Αθήνα.
6. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Η εξασφάλιση των πιστώσεων», Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2001.
7. Απόστολου Σ. Γεωργιάδη, «Νέες Μορφές Συμβάσεων της Σύγχρονης Οικονομίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 4η έκδοση, Αθήνα, 2000.
8. Σταύρου Θωμαδάκη - Μανώλη Ξανθάκη, «Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1990.
9. Νικολάου Ρόκα, «Το δίκαιο των προσωπικών εταιριών», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.
10. Π. Φίλιος, «Ενοχικόν Δίκαιον - Ειδικόν μέρος», 1977.

11. Σπύρου Δ. Ψυχομάνη, «Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, 8' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1999.

ΞΕΝΗ

1. Anthony Angelini, Maximo Eng & Francis A. Lees, «International lending, risk & the Euromarkets», Εκδόσεις Lowe and Brydone Printers Ltd, 1979.
2. Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, «Principles of Corporate Finance», Εκδόσεις McGraw-Hill Inc., 1991.
3. Maximo V. Eng, Francis A. Lees, Laurence J. Mauer, «Global Finance», Εκδόσεις Addison-Wesley Educational Publishers, Inc., Second Edition, 1998.
4. Frank Fabozzi, Franco Modigliani, Michael Ferri, «Foundations of Financial Markets and Institutions», Εκδόσεις Prentice-Hall, Inc., Second Edition, 1998.
5. Frank Fabozzi – Franco Modigliani, «Capital Markets, Institutions and Instruments», Εκδόσεις Prentice Hall Inc., Second Edition, 1996.
6. Heather D. Gibson, «International Finance - Exchange Rates and Financial Flows in the International System», Εκδόσεις Longman Publishing, New York, First Edition, 1996.
7. Peter Howells, Keith Bain, «Financial Markets and Institutions», Εκδόσεις Addison Wesley Longman Publishing, New York, Second Edition, 1994- Fourth impression 1998.

8. Arvind K. Jain, «International financial markets and institutions», Εκδόσεις Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 1996.
9. Hazel J. Johnson, «Global Financial Institutions and Markets», Εκδόσεις Blackwell Publishers Inc., USA, First Edition, 2000.
10. David S. Kidwell, Richard L. Peterson, «Financial Institutions, Markets and Money», Εκδόσεις The Dryden Press, Fourth Edition, 1990.
11. M.K. Lewis, K.T. Davis, «Domestic & International Banking», Εκδόσεις Philip Allan, 1987.
12. Yoon S. Park - Jack Zwick, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988.
13. Keith Pilbeam, «Finance & Financial Markets», Εκδόσεις Macmillan Press Ltd, First Edition, 1998.
14. Tony Rhodes, «Syndicated Lending, Practice and Documentation», Euromoney Books Second Edition, 1996.
15. Julian Walmsley, «The New Financial Instruments», Εκδόσεις John Wiley & Sons, Inc., 1988.

WEBSITES

<http://www.euromoney.com/index.html>

<http://www.ifrloans.com>

<http://www.occ.treas.gov/wp2000-10.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – ΕΤΗ 1983 -2002

SOURCE: www.ifrloans.com

	Date	Borrower	Size (USD Equiv) in thousands	Arranger
1.	01 Apr 2002	Athens Area Urban TransportOrg	246.500 U.S. Dollar	Banca Opi, Westdeutsche Landesbank Giro, Helaba, Bayerische Landesbank Giro
2.	Apr 2002	Coca-Cola HBC SA	1,000.000 EURO (880.300)	Deutsche Bank AG, Credit Suisse First Boston Int, HSBC Holdings PLC, Citibank NA
3.	Apr 2002	FORTHnet SA	20.000 U.S. Dollar	Commercial Bank of Greece SA
4.	26 Mar 2002	Sanyo Hellas SA	60.000 EURO (52.650)	To Be Announced
5.	26 Mar 2002	Lavipharm SA	31.000 EURO (27.203)	Alpha Bank, HypoVereinsbank AG
6.	Mar 2002	Prince Oliver-C Toumanidis	32.200 EURO (28.072)	Commercial Bank of Greece SA
7.	Mar 2002	Maillas	120.000 EURO (103.764)	BNP Paribas SA, National Bank of Greece SA, Citibank NA
8.	Mar 2002	MJ Maillis SA	130.000 EURO (113.802)	BNP Paribas SA, National Bank of Greece SA, EFG Eurobank Ergasias SA, Citibank International PLC
9.	20 Feb 2002	Sfakianakis	64.500 EURO (56.083)	Alpha Bank
10.	Feb 2002	Sea Farm Ionian	15.000 EURO (13.128)	Piraeus Bank SA
11.	18 Jan 2002	Papoutsanis	29.000 EURO (25.627)	To Be Announced
12.	Jan 2002	Vis Containers Manufacturing	20.500 EURO (17.655)	Commercial Bank of Greece SA

13.	28 Nov 2001	Silver & Baryte Ores Mining Co	90.000 EURO (79.011)	Alpha Bank
14.	28 Nov 2001	Athens Medical Centre	107.000 EURO (95.037)	Alpha Bank
15.	Nov 2001	Delta Holding SA	200.000 EURO (177.520)	National Bank of Greece SA, Citibank NA
16.	Oct 2001	Lavipharm SA	45.000 EURO (41.252)	Alpha Bank, HypoVereinsbank AG
17.	Oct 2001	Mytilineos Holdings SA	55.000 U.S. Dollar	Alpha Bank, Mitsubishi Tokyo Fin'l Group, HypoVereinsbank AG
18.	Sep 2001	Eletson Holdings Inc	150.000 U.S. Dollar	Citibank NA
19.	Sep 2001	Loulis Flour Mills SA	44.840 EURO (41.064)	Alpha Bank, National Bank of Greece SA
20.	20 Jul 2001	Minoan Lines SA	265.000 EURO (235.453)	Alpha Bank, Citibank International PLC, ABN AMRO Bank NV
21.	Jul 2001	Delta Holding SA	10,000.000 Greek Drachma (24.920)	Societe Generale
22.	Jul 2001	Petzetakis AG	47.600 EURO (42.445)	Alpha Bank, Societe Generale
23.	Jul 2001	Thraki SA(Spentzos)	53.000 EURO (45.024)	To Be Announced
24.	Jul 2001	Sarantis SA	66.500 EURO (58.134)	Alpha Bank, EFG Eurobank Ergasias SA
25.	Jul 2001	Yalco	15.600 EURO (14.140)	Piraeus Bank SA, Societe Generale
26.	Jul 2001	Autohellas Hertz	70.000 EURO (61.194)	Alpha Bank
27.	Jun 2001	Hellenic Petroleum	400.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo-Mitsubishi (Ldn), National Bank of Greece SA, Credit Lyonnais SA, Bank of New York

28.	May 2001	Coca-Cola HBC SA	750.000 EURO ()	Credit Suisse First Boston,Lon, HSBC Bank PLC, Salomon Brothers International
29.	30 Apr 2001	Public Power Corp(Greece)	450.000 EURO (400.320)	To Be Announced
30.	Mar 2001	Enterprises Shipholding Corp	42.000 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
31.	Feb 2001	Hellespont Shipping	200.000 U.S. Dollar	JP Morgan, Fortis Bank Nederland NV, Citibank International PLC
32.	Feb 2001	Arcadia Metal Rokas SA	8.000 EURO (7.522)	Hellenic Investment Bank
33.	Jan 2001	Centenia Finance	150.000 U.S. Dollar	Prime Bank, Bank of Tokyo-Mitsubishi
34.	Nov 2000	Hellenic Indl Development Bank	150.000 EURO (133.560)	Alpha Bank, National Bank of Greece SA, Raiffeisen Zentralbank, Westdeutsche Landesbank Giro, Commercial Bank of Greece SA, HypoVereinsbank AG, Sanwa International PLC
35.	Nov 2000	Motor Oil (Hellas) Corinth Ref	150.000 U.S. Dollar	Citibank NA London
36.	Nov 2000	Mailis M J SA	47.000 EURO (40.467)	Citibank NA London
37.	Oct 2000	Metro Tankers	376.250 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank (London)
38.	Sep 2000	CosmOTE	350.000 EURO (298.060)	NGB International, Citibank (Greece) N.A.
39.	Aug 2000	F/B Leyka Ori	40.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan International
40.	Jul 2000	Tsakos Shipping and Trading SA	18.350 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
41.	Jul 2000	Lesvos Shipping Co	118.300 EURO (109.664)	Chase Manhattan International, Credit Lyonnais SA
42.	Jul 2000	STET Hellas Telecommunicati ons	48.000 EURO (45.725)	ABN AMRO Bank NV

43.	Jun 2000	Hellenic Petroleum	400.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece (Ldn), Bank of New York (London), Credit Lyonnais SA, Bank of Tokyo-Mitsubishi
44.	Jun 2000	Nel Lines	118.300 EURO (113.615)	Chase Manhattan Bank NA
45.	May 2000	Ermis Maritime	23.300 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
46.	Mar 2000	Intracom SA	200.000 EURO (193.240)	Citibank NA, Alpha Credit Bank
47.	Mar 2000	ANEK Lines Shipping SA	40.900 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank NA
48.	Feb 2000	Diana Shipping Co	16.000 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
49.	Feb 2000	Pateras Group	6.375 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
50.	Feb 2000	Hellespont Shipping	250.000 U.S. Dollar	Credit Suisse First Boston Ltd, Chase Manhattan Bank NA, Deutsche Verkehrs Bank, KBC International Group, MeesPierson NV, Deutsche Schiffsbank AG, Citibank (Greece) N.A., Alpha Credit Bank
51.	Feb 2000	Hellenic Republic(Greece)	120.000 U.S. Dollar	Landesbank Rheinland Pfalz, Landesbank Schleswig-Holstein, ABN AMRO Bank NV, Alpha Credit Bank
52.	Feb 2000	Costamare Shipping Group	93.000 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
53.	Feb 2000	Royal Olympic Cruises Ltd	65.700 U.S. Dollar	Fortis Bank Nederland NV
54.	Jan 2000	Lagoa Shipping Corp	9.500 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
55.	Jan 2000	Athens Area Urban TransportOrg	93.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Commercial Bank of Greece SA, ABN AMRO Bank NV, Alpha Credit Bank
56.	10 Dec 1999	Minoan Lines SA	250.000 EURO (256.700)	National Bank of Greece SA, Citibank NA
57.	02 Dec 1999	Eletson Holdings Inc	42.800 U.S. Dollar	Citibank NA
58.	10 Nov 1999	Metro Tankers	138.900 U.S. Dollar	Chase Manhattan International

59.	Nov 1999	Hellenic Bottling Co SA	710.000 British Pound (710.000)	Bank of America, ING Barings, Citibank (Greece) N.A., Alpha Credit Bank
60.	22 Oct 1999	ACOL Tankers Ltd	125.000 U.S. Dollar	Citibank NA
61.	Oct 1999	Egnatia Bank	30.000 U.S. Dollar	Deutsche Pfandbrief Hypotheken, London Forfaiting Cyprus Ltd, Commercial Bank of Greece SA, Alpha Credit Bank
62.	Oct 1999	Public Power Corp(Greece)	250.000 EURO (262.881)	Sanwa Bank Ltd, National Bank of Greece SA, Commercial Bank of Greece SA, Bayerische Landesbank Giro, Alpha Credit Bank
63.	Oct 1999	P Kotsovolos SA	80.000 EURO (84.136)	Piraeus Bank SA, Bank of Tokyo-Mitsubishi
64.	Oct 1999	Hellenic Aerospace Industry	105.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA
65.	Oct 1999	Agricultural Bank of Greece	500.000 EURO (487.200)	BNP Paribas SA, Bank of Tokyo-Mitsubishi
66.	Sep 1999	Arcadia Metal Rokas SA	25,000.000 EURO (80.800)	Paribas SA
67.	Aug 1999	Thessaloniki Metro Project	550.000 EURO (585.902)	Paribas SA, HypoVereinsbank AG, Bank of Tokyo-Mitsubishi
68.	Aug 1999	ATE Holding SA	600.000 EURO (639.166)	Banca Commerciale Italiana SpA, San Paolo-IMI SpA, Sanwa Bank Ltd, Commercial Bank of Greece SA, HypoVereinsbank AG, Dresdner Kleinwort Benson (UK), Alpha Credit Bank
69.	Aug 1999	Strintzis Lines Martime SA	168.450 U.S. Dollar	Landesbank Schleswig-Holstein, Financiere Company Viking SA, ABN AMRO Bank NV
70.	30 Jul 1999	Laskaridis Shipping Company	40.000 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
71.	12 Jul 1999	Hellenic Petroleum	400.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Credit Lyonnais SA, Bank of New York, Bank of Tokyo-Mitsubishi

72.	Jul 1999	Alpha Credit Bank	225.000 EURO (233.645)	Barclays Capital Group, Banca Commerciale Italiana SpA, Banque Nationale de Paris{BNP}, Banca Nazionale del Lavoro, Westdeutsche Landesbank Giro, SGZ Bank, Commerzbank AG, American Express Bank Ltd, Dresdner Kleinwort Benson (UK), Bayerische Landesbank Giro, KBC Bank NV
73.	Jul 1999	TVX Hellas SA	170.000 U.S. Dollar	Deutsche Bank AG
74.	29 Jun 1999	Hellenic Vehicle Industry SA	46.000 EURO (47.558)	Societe Generale
75.	Jun 1999	ANEK Lines Shipping SA	290.700 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank NA
76.	May 1999	Piraeus Bank Group	150.000 EURO (156.387)	Banca Commerciale Italiana SpA, Commerzbank AG, Bank of New York, Bank of Tokyo-Mitsubishi
77.	May 1999	Athens Area Urban TransportOrg	193.200 EURO (196.341)	Sanwa Bank Ltd, Bankgesellschaft Berlin AG, Agricultural Bank of Greece, Commercial Bank of Greece SA, RZB Austria, Alpha Credit Bank
78.	May 1999	Hellespont Shipping	370.000 U.S. Dollar	Citibank International PLC, Chase Manhattan Corp
79.	28 Apr 1999	Olympic Airways SA	57.000 U.S. Dollar	Credit Lyonnais SA
80.	Apr 1999	Hellenic Telecommunications SA	1,000.000 U.S. Dollar	Citigroup Inc, National Bank of Greece SA, Dresdner Bank AG
81.	16 Mar 1999	Babyland	5,000.000 Greek Drachma (15.640)	Societe Generale
82.	16 Mar 1999	Euromedica (Axon Holdings)	2,100.000 Greek Drachma (6.569)	Societe Generale
83.	12 Mar 1999	Festival Cruises Inc	457.600 EURO (498.647)	Credit Agricole Indosuez

84.	Mar 1999	Hellenic Shipyards SA	15,000.000 Greek Drachma (50.730)	Sanwa Bank Ltd
85.	Feb 1999	Hellenic Railways Organization	240.000 Deutsche Mark (133.974)	Bank of Tokyo-Mitsubishi
86.	29 Jan 1999	Olympic Airways SA	256.000 U.S. Dollar	Banque Paribas (Greece), Credit Lyonnais SA, Credit Agricole Indosuez
87.	22 Jan 1999	Ceres Hellenic Shipping Ent	82.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank NA
88.	Jan 1999	Attica Bank	30.000 EURO (33.888)	Bank of Tokyo-Mitsubishi
89.	Jan 1999	CosmOTE	225.000 EURO (241.898)	National Bank of Greece SA, Citibank (Greece) N.A.
90.	Jan 1999	Agricultural Bank of Greece	500.000 EURO (579.039)	Banque Nationale de Paris{BNP}, Greenwich NatWest, Generale Bank, Bank of New York, Bank of Tokyo-Mitsubishi
91.	22 Dec 1998	Hellenic Aerospace Industry	2,000.000 Japanese Yen (17.216)	Sanwa Bank Ltd
92.	Dec 1998	Altec SA	10,000.000 Greek Drachma (35.750)	Piraeus Bank SA, Societe Generale
93.	02 Nov 1998	Costamare Shipping Group	52.000 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
94.	02 Nov 1998	Hellenic Telecommunications SA	600.000 EURO ()	National Bank of Greece SA
95.	Oct 1998	Fiat Hellas	40.000 EURO (47.393)	Banque Nationale de Paris{BNP}
96.	Oct 1998	Sidma	5,000.000 Greek Drachma (17.875)	Societe Generale, Alpha Credit Bank

97.	10 Sep 1998	Mornos SA	22.400 EURO (26.446)	Citicorp Investment Bank Ltd, Citibank NA
98.	Sep 1998	Costamare Shipping Group	144.000 U.S. Dollar	Nedship Norge A.S., Bank of New York
99.	13 Aug 1998	Thraki SA	63.000 Deutsche Mark (37.700)	Citibank NA
100.	Jul 1998	Attiki Odus Ringroad	455,313.750 Greek Drachma (1,607.258)	Bank of Tokyo-Mitsubishi (Ldn), National Bank of Greece SA, Commercial Bank of Greece SA, Midland Bank International, European Investment Fund, HypoVereinsbank AG, European Investment Bank, Societe Generale
101.	Jun 1998	Village Roadshow	2,500.000 Greek Drachma (8.938)	Societe Generale
102.	May 1998	Sarantis SA	9,500.000 Greek Drachma (33.963)	Societe Generale
103.	23 Apr 1998	Kyklades Group	44.000 U.S. Dollar	Citicorp Investment Bank Ltd
104.	Mar 1998	Public Power Corp	500.000 U.S. Dollar	Dai-Ichi Kangyo Bank (Germany), Dresdner Bank Luxembourg SA, Greenwich NatWest, Banca Nazionale del Lavoro, Bank of New York (London), Commerzbank AG, Bank of America Intl SA, Credit Lyonnais SA, Istituto Mobiliare Italiano, Sumitomo Bank Limited (UK), Bayerische Landesbank Giro, Banco Central Hispanoamericano
105.	Mar 1998	Athens Area Urban TransportOrg	80.000 U.S. Dollar	Bank of America International, Bank of Tokyo-Mitsubishi (Ldn), National Bank of Greece (Ldn), National Australia Bank (UK)
106.	Mar 1998	Nethold Mediterranean BV	14,000.000 Greek Drachma (43.778)	Chase Manhattan Bank PLC

107.	27 Feb 1998	Vardinoyaniis Group	163.000 U.S. Dollar	Citicorp Investment Bank Ltd
108.	Feb 1998	Commercial Bank of Greece SA	100.000 U.S. Dollar	Bank of New York, Bank of Tokyo-Mitsubishi
109.	27 Jan 1998	Public Power Corp	30,000.000 Greek Drachma (104.820)	Barclays Capital Group, Sanwa Bank Ltd, Macedonia Thrace Bank, Commercial Bank of Greece SA, NatWest Markets, ABN AMRO Bank NV, Ergobank SA
110.	26 Jan 1998	Festival Cruises Inc	70.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank PLC
111.	Jan 1998	Agricultural Bank of Greece	European Curr. Unit ()	Banca Commerciale Italiana SpA, Banque Nationale de Paris{BNP}, NatWest Markets, Generale Bank, Bank of Tokyo-Mitsubishi
112.	Dec 1997	Rion-Antirion Bridge	407.000 European Curr. Unit (452.584)	Bank of America International, Bank of Tokyo-Mitsubishi
113.	Dec 1997	Thenmaris Group	32.500 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
114.	27 Nov 1997	Public Power Corp	20,000.000 Greek Drachma (73.300)	Bank of Tokyo-Mitsubishi
115.	25 Oct 1997	Hellenic Aerospace Industry	75.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd, National Bank of Greece SA
116.	12 Oct 1997	Athens Area Urban TransportOrg	28.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd
117.	Sep 1997	Vardinoyaniis Group	150.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo-Mitsubishi
118.	Aug 1997	Ionian and Popular Bank of	50.000 U.S. Dollar	Banque Nationale de Paris{BNP}, Sanwa Bank Ltd, ING Barings, Fuji Bank
119.	17 Jun 1997	Kyklades Group	70.000 U.S. Dollar	Credit Agricole Indosuez
120.	04 Jun 1997	Public Power Corp	100,500.000 Greek Drachma (350.444)	Morgan Stanley Dean Witter, Morgan Stanley & Co, Banque Paribas SA, National Bank of Greece SA, Fuji Bank, Bank of Tokyo-Mitsubishi, Sumitomo Bank Ltd

121.	May 1997	Minoan Lines SA	125.000 European Curr. Unit (142.694)	Citibank Shipping ASA, Citibank International PLC
122.	Apr 1997	Attica Enterprises SA	134.200 Deutsche Mark (77.716)	Chase Investment Bank Limited
123.	Apr 1997	Eletson Holdings Inc	114.300 U.S. Dollar	Chase Investment Bank Limited
124.	Apr 1997	Alpha Credit Bank	150.000 U.S. Dollar	Deutsche Morgan Grenfell, Sanwa Bank Ltd, Dresdner Bank Luxembourg SA, Dai-Ichi Kangyo Bank
125.	11 Mar 1997	Ceres Hellenic Shipping Ent	60.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan Corp
126.	13 Feb 1997	Hellenic Vehicle Industry SA	45.000 Deutsche Mark (26.744)	Fuji Bank
127.	Feb 1997	Hellenic Railways Organization	2,500.000 Greek Drachma (9.378)	Banca Commerciale Italiana SpA, Kredietbank NV, Sakura Bank Ltd, Industrial Bank of Japan, Toyo Trust & Banking, Royal Bank of Scotland Group, Dai-Ichi Kangyo Bank, Deutsche Genossenschafts Bank, Suedwestdeutsche LB Giro, Bank of Tokyo-Mitsubishi, Mitsubishi Trust & Banking, Banque Caisse d'Epargne Lux
128.	Jan 1997	Athens Area Urban TransportOrg	50.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Industrial Bank of Japan, Bank of Tokyo- Mitsubishi
129.	Jan 1997	Agricultural Bank of Greece	250.000 European Curr. Unit (304.878)	Banque Nationale de Paris{BNP}, Credit Suisse, Bank of Tokyo- Mitsubishi
130.	Jan 1997	Panafon Hellenic Telecommun	30,000.000 Greek Drachma (116.730)	SBC Warburg
131.	1997	Rion-Antirion Bridge	370.000 European Curr. Unit (406.817)	European Investment Bank

132.	27 Nov 1996	Agricultural Bank of Greece	200.000 European Curr. Unit (254.130)	Fuji Bank
133.	Nov 1996	Attica Bank	20.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo-Mitsubishi
134.	Nov 1996	Hellenic Aerospace Industry	105.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Bank of Tokyo-Mitsubishi
135.	Nov 1996	Commercial Bank of Greece SA	150.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo-Mitsubishi
136.	Oct 1996	National Mortgage Bank	113.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd, BZW
137.	Sep 1996	Public Power Corp	280.000 U.S. Dollar	Credit Suisse, Bank of Tokyo-Mitsubishi, Societe Generale, Sumitomo Bank Ltd
138.	Aug 1996	Commercial Bank of Greece SA	350.000 Deutsche Mark (234.852)	Bank of Tokyo-Mitsubishi
139.	Jun 1996	Athens Airport SA	1,950.000 Deutsche Mark (1,282.051)	European Investment Bank
140.	Jun 1996	Athens Airport SA	619.000 Deutsche Mark (406.969)	Bayerische Vereinsbank AG
141.	May 1996	Public Power Corp	50.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
142.	May 1996	Alpha Credit Bank	130.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd, BZW
143.	Mar 1996	Hellenic Railways Organization	100.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo-Mitsubishi
144.	Mar 1996	Attica Bk(Commercial Bk of GR)	20.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd
145.	Feb 1996	Public Power Corp	150.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd

146.	Feb 1996	Agricultural Bank of Greece	250.000 European Curr. Unit (320.924)	Sanwa Bank Ltd, Generale Bank
147.	01 Jan 1996	Athens Area Urban TransportOrg	85.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
148.	Jan 1996	Commercial Bank of Greece SA	100.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd, Bank of New York
149.	01 Dec 1995	Elliniki Radiophonia Tileoras	75.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Hill Samuel & Co Ltd
150.	01 Nov 1995	Agricultural Bank of Greece	137.000 European Curr. Unit (103.529)	Lloyds Bank Capital Market Grp, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, Bank of New York Capital Mkts
151.	10 Oct 1995	Commercial Bank of Greece SA	30,000.000 Japanese Yen (297.780)	Mitsubishi Bank Ltd
152.	01 Sep 1995	Hellenic Aerospace Industry	50.000 U.S. Dollar	Hill Samuel & Co Ltd
153.	May 1995	Athens Area Urban TransportOrg	67.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
154.	01 Apr 1995	OAS	67.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
155.	Mar 1995	Commercial Bank of Greece SA	200.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd
156.	01 Feb 1995	Hellenic Telecommunications SA	200.000 U.S. Dollar	Sakura Bank Ltd, Sanwa Bank Ltd, Chase Investment Bank Limited, Mitsubishi Bank Ltd
157.	Feb 1995	Panafon Hellenic Telecommun	150.000 U.S. Dollar	Banque Nationale de Paris{BNP}, Credit Commercial de France
158.	Feb 1995	Agricultural Bank of Greece	250.000 European Curr. Unit (318.471)	Lloyds Bank Capital Market Grp, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, Bank of New York Capital Mkts
159.	Dec 1994	IRO	51.340 U.S. Dollar	LFC Far East Ltd, Fuji Bank

160.	Nov 1994	Elliniki Radiophonia Tileoras	40.000 U.S. Dollar	Fuji Bank
161.	Oct 1994	Agricultural Bank of Greece	250.000 Deutsche Mark (160.689)	Bank of America International, NatWest Capital Markets, Dai-Ichi Kangyo Bank, London Forfaiting Co PLC, Mitsubishi Bank Ltd
162.	Oct 1994	Public Power Corp	50.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
163.	Sep 1994	National Bank of Greece	200.000 U.S. Dollar	Dai-Ichi Kangyo Bank, Mitsubishi Bank Ltd
164.	Sep 1994	Hellenic Aerospace Industry	140.000 U.S. Dollar	Sanwa Bank Ltd, Bank of America, Standard Chartered Bank PLC, Hill Samuel & Co Ltd, Mitsubishi Bank Ltd
165.	Aug 1994	Public Power Corp	150.000 U.S. Dollar	Union Bank of Switzerland, Sakura Bank Ltd, Commercial Bank of Greece SA, London Forfaiting Co PLC, Mitsubishi Bank Ltd
166.	May 1994	National Bank of Greece	150.000 U.S. Dollar	Lloyds Bank Capital Market Grp, Bank of New York, Deutsche Bank Luxembourg SA, ING Bank NV
167.	May 1994	Commercial Bank of Greece SA	150.000 U.S. Dollar	Bank of America, Standard Chartered Bank PLC, London Forfaiting Co PLC, Mitsubishi Bank Ltd
168.	May 1994	Athens Area Urban TransportOrg	110.000 U.S. Dollar	Bank of America, Dai-Ichi Kangyo Bank, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank
169.	01 Mar 1994	Athens Area Urban TransportOrg	110.000 U.S. Dollar	Bank of America, Dai-Ichi Kangyo Bank, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank
170.	Mar 1994	Olympic Airways SA	20.000 U.S. Dollar	Bankers Trust New York Corp
171.	Feb 1994	Olympic Airways SA	50.000 U.S. Dollar	Commercial Bank of Greece SA, Bankers Trust International, Fuji Bank, Sumitomo Bank Ltd
172.	Feb 1994	Commercial Bank of Greece SA	200.000 U.S. Dollar	Bank of America, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, ING Bank NV
173.	01 Jan 1994	Agricultural Bank of Greece	225.000 European Curr. Unit (250.000)	Union Bank of Switzerland, Lloyds Bank Capital Market Grp, Commercial Bank of Greece SA, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, ING Bank NV, Bank of New York Capital Mkts

174.	Jan 1994	Athens Area Urban TransportOrg	60.000 U.S. Dollar	Sakura Bank Ltd, Standard Chartered Bank PLC, LFC Far East Ltd, Mitsubishi Bank Ltd
175.	Nov 1993	IRO	50.000 U.S. Dollar	Scotiabank-Bank of Nova Scotia, Hessesische Landesbank Giro, Dai-Ichi Kangyo Bank, Hill Samuel & Co Ltd
176.	Oct 1993	Olympic Airways SA	()	Credit Lyonnais SA
177.	08 Sep 1993	Hellenic Railways Organization	8,000.000 Japanese Yen (75.904)	Industrial Bank of Japan
178.	23 Jul 1993	National Bank of Greece	150.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd
179.	13 Jul 1993	Motor Oil (Hellas) Corinth Ref	50.000 U.S. Dollar	Citibank International PLC, Commercial Bank of Greece SA, Barclays Bank PLC, Citibank NA
180.	04 Jul 1993	Athenian Sea Carriers	50.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan Bank NA
181.	01 Jul 1993	Bank of Greece	60.000 Italian Lira (0.039)	Chase Investment Bank Limited, Credit Suisse First Boston Inc, Mitsubishi Bank Ltd, Banco Central Hispanoamericano
182.	Jun 1993	Hellenic Radio and Television	35.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
183.	Jun 1993	Elliniki Radiophonia Tileoras	35.000 U.S. Dollar	Credit Bank AE, Commercial Bank of Greece SA, Sumitomo Bank Ltd
184.	Jun 1993	Royal Cruise Line Ltd	128.000 U.S. Dollar	Chemical Banking Corp
185.	Apr 1993	Panafon Hellenic Telecommun	14,000.000 Greek Drachma (63.602)	Bayerische Vereinsbank AG, Banque Nationale de Grece (FR), ING Bank NV
186.	Apr 1993	Athens Area Urban TransportOrg	50.000 U.S. Dollar	Westdeutsche Landesbank Giro, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd
187.	Apr 1993	Panafos	10.000 Greek Drachma (0.047)	Banque Nationale de Grece (FR)
188.	Mar 1993	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd

189.	01 Jan 1993	Public Petroleum Corp	100.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd
190.	10 Nov 1992	Hellenic Railways Organization	6,500.000 Japanese Yen (53.281)	Nippon Credit Bank
191.	Nov 1992	Hellenic Aerospace Industry	50.000 U.S. Dollar	Arab Banking Corporation, Mitsubishi Bank Ltd
192.	Sep 1992	Hellenic Railways Organization	60.000 Deutsche Mark (39.960)	Dai-Ichi Kangyo Bank, Commercial Bank of Greece SA, Sumitomo Bank Ltd
193.	10 Jul 1992	Hellenic Railways Organization	22.200 U.S. Dollar	Standard Chartered Bank PLC, Suedwestdeutsche LB Giro
194.	25 Jun 1992	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	Credit Suisse
195.	09 Jun 1992	Bank of Greece	120.000 Deutsche Mark (75.486)	Bank of America International, Arab Banking Corp (London), Commercial Bank of Greece SA, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd
196.	May 1992	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	Hill Samuel & Co Ltd
197.	Apr 1992	Olympic Airways SA	80.000 U.S. Dollar	Bankers Trust New York Corp
198.	24 Jan 1992	Hellenic Railways Organization	5,000.000 Japanese Yen (40.260)	Mitsubishi Bank Ltd
199.	06 Jan 1992	Agricultural Bank of Greece	90.000 U.S. Dollar	Union de Banques Arabes & Euro, Lloyds Bank PLC, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Financiere CIC Union Europeene, Commercial Bank of Greece SA, Standard Chartered Bank PLC, Schweizerischer Bankverein, Generale Bank, Suedwestdeutsche LB Giro, NMB-Postbank Groep NV, Bank of New York Capital Mkts

200.	01 Jan 1992	Olympic Airways SA	65.000 U.S. Dollar	Century Leasing Systems Inc, Creditanstalt-Bankverein AG, Bankers Trust New York Corp, ABN AMRO Bank NV, Mitsubishi Bank Ltd, Diamond Lease (HK) Ltd
201.	Jan 1992	Olympic Airways SA	200.000 U.S. Dollar	Bankers Trust New York Corp, Mitsubishi Bank Ltd
202.	02 Dec 1991	Bank of Greece	30.000 U.S. Dollar	CECA - Ahorro Corporacion, Mitsubishi Bank Ltd
203.	01 Dec 1991	Bank of Greece	60.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Standard Chartered Bank PLC
204.	Dec 1991	Public Petroleum Corp	50.000 U.S. Dollar	Chase Investment Bank
205.	Dec 1991	Hellenic Railways Organization	40.000 U.S. Dollar	Credit Suisse
206.	01 Nov 1991	Hellenic Aerospace Industry	50.000 U.S. Dollar	Standard Chartered Bank PLC, Hill Samuel & Co Ltd
207.	Nov 1991	Public Ent for Const of Hosp	133.400 European Curr. Unit (156.444)	Banca Popolare di Milano (LN), Banca di Roma SpA, Commerzbank AG, Interbanca SpA, Banco di Napoli SpA, Istituto Bancario San Paolo, NMB-Postbank Groep NV
208.	Oct 1991	Hellenic Railways Organization	70.000 Deutsche Mark (41.298)	Gulf International Bank, Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, Sumitomo Finance (Middle East)
209.	Aug 1991	Hellenic Vehicle Industry SA	30.000 Deutsche Mark (17.116)	Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd, Bank of New York Capital Mkts
210.	Jul 1991	Olympic Airways SA	20.000 U.S. Dollar	Bankers Trust International
211.	Jul 1991	Silver Holt & Silver Holt Ship	20.000 U.S. Dollar	Manufacturers Hanover Trust Co
212.	Jul 1991	Bank of Greece	100.000 U.S. Dollar	Hill Samuel & Co Ltd, Mitsubishi Bank Ltd
213.	26 Jun 1991	SPC"S	8.100 U.S. Dollar	Manufacturers Hanover Trust Co
214.	Apr 1991	Hellenic Railways Organization	30.000 U.S. Dollar	Standard Chartered Bank PLC, Suedwestdeutsche LB Giro, Dresdner Bank AG, Mitsubishi Bank Ltd, Banco di Napoli SpA, Bank of New York

				Capital Mkts
215.	Apr 1991	Athens Area Urban TransportOrg	30.000 U.S. Dollar	Westdeutsche Landesbank Giro
216.	26 Mar 1991	Eletson Holdings Inc	65.000 U.S. Dollar	Manufacturers Hanover Trust Co, Citibank NA
217.	Mar 1991	Olympic Airways SA	55.000 U.S. Dollar	Banque Internationale Lux SA, Standard Chartered Bank PLC, Hill Samuel & Co Ltd, Mitsubishi Bank Ltd
218.	Feb 1991	Bank of Greece	65.000 European Curr. Unit (89.532)	ICCRI-Istituto di Credito Dell, Mitsubishi Bank Ltd
219.	Feb 1991	Bank of Greece	65.000 Italian Lira (0.058)	ICCRI-Istituto di Credito Dell, Mitsubishi Bank Ltd
220.	Jan 1991	Hellenic Railways Organization	30.000 U.S. Dollar	Standard Chartered Bank PLC, Mitsubishi Bank Ltd
221.	Dec 1990	IRO	50.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
222.	12 Oct 1990	Hellenic Aspropyrgos SA	100.000 U.S. Dollar	Ente Finanziario Interbancario, Korea Development Bank, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Standard Chartered Bank PLC, Hill Samuel & Co Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank
223.	05 Sep 1990	Livanos	100.000 U.S. Dollar	Chase Investment Bank
224.	Aug 1990	Bank of Greece	200.000 U.S. Dollar	Credit Suisse First Boston Ltd
225.	04 Jul 1990	Ceres Hellenic Shipping Ent	204.000 U.S. Dollar	Algemene Bank Nederland NV, Citibank International PLC, Christiania Bank og Kredit, Citibank NA
226.	Jun 1990	Public Petroleum Corp	150.000 U.S. Dollar	Sakura Bank Ltd, IMI Capital Markets (UK) Ltd, Nippon Credit Bank, Sumitomo Bank Ltd
227.	Jun 1990	Athens Area Urban TransportOrg	40.000 U.S. Dollar	Credit Local de France SA, Consorzio de Credito-Opere Pub, Credit National, Istituto Mobiliare Italiano, Sumitomo Bank Ltd

228.	Jun 1990	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	Marubeni Corp, Credit Suisse First Boston Ltd
229.	Jun 1990	Bank of Greece	30.000 U.S. Dollar	Kyodo Lease Co Ltd, Credit Suisse First Boston Ltd
230.	May 1990	Olympic Airways SA	30.000 U.S. Dollar	Hiroshima Bank Ltd, BNL Investment Bank plc, Hill Samuel & Co Ltd, Istituto Mobiliare Italiano, Mitsubishi Bank Ltd, Mitsubishi Trust & Banking
231.	Feb 1990	ColdStream Shipping SA	24.000 U.S. Dollar	Manufacturers Hanover Ltd
232.	Feb 1990	Bank of Greece	500.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo Ltd, First National Bank of Chicago, Industrial Bank of Japan, Chase Investment Bank, Banque Internationale Lux SA, Westdeutsche Landesbank Giro, Nippon Credit Bank, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Hill Samuel & Co Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Istituto Bancario San Paolo
233.	Jan 1990	Adriatic Tankers	170.000 U.S. Dollar	Manufacturers Hanover Ltd
234.	Dec 1989	IRO	50.000 U.S. Dollar	Chase Investment Bank
235.	17 Nov 1989	Hellenic Indl Development Bank	100.000 Deutsche Mark (53.548)	Deutsche Bank AG, Westdeutsche Landesbank Giro, Dresdner Bank AG, Barclays Bank PLC, Commerzbank International SA
236.	Nov 1989	Public Petroleum Corp	80.000 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd
237.	Sep 1989	Public Petroleum Corp	321.000 Deutsche Mark (163.484)	Saitama Bank, Bank of Tokyo Ltd, Scotiabank-Bank of Nova Scotia, Sanwa Bank Ltd, Gulf International Bank, Chase Investment Bank, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Mitsui Finance Intl, Tokai Bank Ltd, Copenhagen Handelsbank A/S, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Credit Agricole, Sumitomo Bank Ltd

238.	Aug 1989	Bank of Greece	400.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Banque Nationale de Paris{BNP}, Chase Manhattan Bank NA, Industrial Bank of Japan, Gulf International Bank, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Citibank International PLC, Yasuda Trust, Kyowa Bank, Mitsui Trust & Banking, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank
239.	17 Jul 1989	Bank of Greece	400.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Banque Nationale de Paris{BNP}, IBJ International PLC, Gulf International Bank, Chase Investment Bank, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Citibank International PLC, Commerzbank AG, Yasuda Trust, Kyowa Bank, Mitsui Finance Intl, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Mitsubishi Trust & Banking, Banco di Napoli SpA
240.	17 Jul 1989	National Bank of Greece	400.000 U.S. Dollar	IBJ International PLC, Chase Investment Bank, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Citibank International PLC, Mitsubishi Bank Ltd
241.	Jul 1989	Bank of Greece	150.000 U.S. Dollar	Chase Investment Bank
242.	Jun 1989	Athens, City of Athens	25.000 U.S. Dollar	Privatbanken A/S
243.	Jun 1989	Olympic Airways SA	30.000 U.S. Dollar	Mitsubishi Bank Ltd
244.	Jun 1989	Motor Oil (Hellas) Corinth Ref	180.000 U.S. Dollar	Banque Nationale de Paris{BNP}, National Bank of Greece SA, Citibank International PLC, Credit Lyonnais SA, Barclays Syndications, Citibank NA, Societe Generale
245.	30 May 1989	Bank of Greece	10,000.000 Japanese Yen (67.290)	Long Term Credit Bank of Japan
246.	May 1989	Athens Area Urban TransportOrg	37.500 U.S. Dollar	Sumitomo Bank Ltd

247.	Apr 1989	Public Petroleum Corp	200.000 U.S. Dollar	Lloyds Bank PLC, Sanwa Bank Ltd, Gulf International Bank, Deutsche Girozentrale Intl, Dresdner Bank International, Fuji Bank, Sumitomo Bank Ltd
248.	Apr 1989	Silver Carriers SA	36.000 U.S. Dollar	Privatbanken A/S
249.	Apr 1989	Silver Carriers SA	6.680 U.S. Dollar	Privatbanken A/S
250.	Mar 1989	Bank of Greece	136.350 Deutsche Mark (75.758)	Privatbanken A/S
251.	27 Jan 1989	Bank of Greece	47.760 European Curr. Unit (55.574)	Privatbanken A/S
252.	Jan 1989	Bank of Greece	150.000 U.S. Dollar	Mitsui Bank Ltd, Standard Chartered Bank PLC, Sumitomo Bank Ltd
253.	Dec 1988	Bank of Greece	425.000 U.S. Dollar	Irving Trust Co, Bank of Tokyo Ltd, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Citibank International PLC
254.	Dec 1988	Olympic Airways SA	43.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Saudi International Bank, Copenhagen Handelsbank A/S
255.	Oct 1988	Co-op Union of Agricultural	100.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Commercial Bank of Kuwait, Rabobank Nederland, Sumitomo Bank Ltd
256.	Oct 1988	Public Petroleum Corp	5,000.000 Japanese Yen (39.370)	Sanwa Bank Ltd, Chuo Trust & Banking Co Ltd, Taiyo Kobe Bank Ltd, Norinchukin Bank Ltd, Mitsui Finance Intl, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Yamaichi International NT, Sumitomo Bank Ltd
257.	Sep 1988	Bank of Greece	140.000 U.S. Dollar	Bankers Trust New York Corp, Mitsubishi Bank Ltd
258.	29 Jun 1988	Athens Area Urban TransportOrg	50.000 U.S. Dollar	Swiss Bank Corp (UK), Girozentrale Vienna, London
259.	14 Jun 1988	Bank of Greece	278.000 Deutsche Mark (161.150)	Moscow Narodny Bank Ltd, Chase Investment Bank, OKOBANK

260.	Jun 1988	Public Petroleum Corp	150.000 U.S. Dollar	Banque Paribas SA, Gulf International Bank, Bankers Trust New York Corp, Bankers Trust International, Deutsche Bank Luxembourg SA, Mitsubishi Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd
261.	17 May 1988	Bank of Greece	3,500.000 Japanese Yen (28.735)	Saitama Bank
262.	17 May 1988	Bank of Greece	3,000.000 Japanese Yen (24.696)	Saitama Bank
263.	Feb 1988	Bank of Greece	350.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Bank of Tokyo Ltd, Dresdner Bank Luxembourg SA, Gulf International Bank, Chase Investment Bank, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, First Chicago Ltd, Commerzbank AG, Kyowa Bank, Mitsui Finance Intl, Fuji Bank, Orion Royal Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd
264.	11 Nov 1987	Hellenic Telecommunications SA	175.000 U.S. Dollar	Banque Belge Ltd, Westdeutsche Landesbank Giro, Financiere CIC Union Europeene, Dai-Ichi Kangyo Bank, Commercial Bank of Greece SA, Bankers Trust International, Mitsubishi Bank Ltd
265.	Nov 1987	Athens, City of Athens	40.000 U.S. Dollar	Privatbanken Ltd, Sumitomo Bank Ltd
266.	Sep 1987	Dimosia Epihiris Petroleo	50.000 U.S. Dollar	Chase Investment Bank
267.	Sep 1987	Dimosia Epihiris Petroleo	50.000 U.S. Dollar	Irving Trust Intl
268.	Jul 1987	Public Petroleum Corp	100.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, IBJ International PLC, Taiyo Kobe Bank Ltd, Gulf International Bank, Commercial Bank of Kuwait, CIC Securities, First Chicago Ltd, Commerzbank AG, Kyowa Bank, Bank of Tokyo Capital Markets, Credit National, Generale Bank, Tokai Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd

269.	Jun 1987	Bank of Greece	24,000.000 Japanese Yen (161.280)	Bank of Tokyo Ltd, Sanwa Bank Ltd, Dai-ichi Mutual Life Insurance, Industrial Bank of Japan, Sumitomo Life Insurance Co, Long Term Credit Bank of Japan, Nippon Credit Bank, Yasuda Trust, Mitsubishi Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd
270.	Feb 1987	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	Swiss Cantobank International, Privatbanken A/S
271.	Dec 1986	Bank of Greece	100.000 British Pound (144.217)	Alahli Bank of Kuwait KSC, Bankers Trust International, London Forfaiting Co PLC, Mitsubishi Bank Ltd, Bayerische Landesbank Giro, Banco di Napoli SpA
272.	Dec 1986	Bank of Greece	2,000.000 Luxembourg Franc (46.946)	Banque Internationale Lux SA
273.	04 Nov 1986	Heracles General Cement Co SA	20.000 U.S. Dollar	Privatbanken A/S
274.	Sep 1986	Bank of Greece	50.000 U.S. Dollar	ANZ Merchant Bank
275.	07 Aug 1986	Hellenic Investment Bank	15,000.000 Japanese Yen (97.500)	Century Leasing Systems Inc, BOT Lease Co Ltd, Tokyo Leasing Co Ltd
276.	11 Jul 1986	Bank of Greece	140.000 U.S. Dollar	Bankers Trust International, Mitsubishi Bank Ltd
277.	Jul 1986	Olympic Airways SA	43.000 U.S. Dollar	National Bank of Greece SA, Saudi International Bank, Copenhagen Handelsbank A/S
278.	Jul 1986	Public Petroleum Corp	160.000 U.S. Dollar	First National Bank of Chicago, Scotiabank-Bank of Nova Scotia, Gulf International Bank, Arab Banking Corporation, Chase Manhattan Capital Mkts, UBAF, Bank of Tokyo Intl, Copenhagen Handelsbank A/S, Credit Agricole
279.	Jun 1986	Agroinvest SA	60.000 Deutsche Mark (27.930)	Midland Bank PLC, HSBC Samuel Montagu & Co Ltd, Den Danske Bank af 1871

	Apr 1986	Bank of Greece	375.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Irving Trust Co, LFC Middle East Ltd, Alahli Bank of Kuwait KSC, Westdeutsche Landesbank Giro, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Burgan Bank, Credit Commercial de France, Dai-Ichi Kangyo Bank, Citibank International PLC, Kyowa Bank, Bank of Tokyo Capital Markets, Postipankki Ltd, Bayerische Vereinsbank Intl SA
280.	Mar 1986	Bank of Greece	60.000 U.S. Dollar	Privatbanken A/S
281.	Mar 1986	Greece	25.000 Canadian Dollar (18.031)	Banco Fonsecas & Burnay EP, Banque Nationale de Paris{BNP}, Scotiabank-Bank of Nova Scotia, National Bank of Greece (Ldn), International Commercial Bank, Rural & Industries Bk of W AU, ABC Union Bank of Norway
282.	Mar 1986	Ariadne Shipping Inc	6.550 U.S. Dollar	First International Financial, Banque Indosuez, Locabail (UK) Ltd
283.	Jul 1985	Royal Cruise Line Ltd	407.000 Deutsche Mark (143.765)	Citibank AG, Citicorp
284.	13 May 1985	Bank of Greece	5,000.000 Japanese Yen (19.875)	Sumitomo Bank Ltd
285.	Apr 1985	Royal Cruise Line Ltd	99.000 U.S. Dollar	Citibank NA
286.	Apr 1985	Hellenic Aspropyrgos SA	200.000 U.S. Dollar	Chase Manhattan Capital Mkts
287.	Mar 1985	Bank of Greece	450.000 U.S. Dollar	Saitama Bank, Alahli Bank of Kuwait KSC, Bank of Tokyo Ltd, Union Bank of Finland Ltd, Creditanstalt-Bankverein AG, Mitsui Bank Ltd, Taiyo Kobe Bank Ltd, Chemical New York Corp, National Westminster Bank PLC, Nippon Credit Bank, Arab Banking Corporation, Burgan Bank, Credit Commercial de France, Sumitomo Trust & Banking, Commerzbank AG, Standard Chartered Bank PLC, Bank of Bahrain & Kuwait, Kyowa Bank, Banco Portugues do

				Atlantico, Generale Bank, Tokai Bank Ltd, Fuji Bank, Mitsubishi Trust & Banking, Sanwa International Finance HK, Orion Royal Bank Ltd
288.	Dec 1984	Bank of Greece	45,000.000 Japanese Yen (173.610)	Sanwa Bank Ltd, Mitsui Bank Ltd, Industrial Bank of Japan, Long Term Credit Bank of Japan, Nippon Credit Bank, Dai-Ichi Kangyo Bank, Sumitomo Trust & Banking, Yasuda Trust, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Mitsubishi Trust & Banking, Sumitomo Bank Ltd
289.	Oct 1984	Hellenic Telecommunications SA	300.000 U.S. Dollar	Kansallis-Osake-Pankki{KOP}, HSBC Samuel Montagu & Co Ltd, Citicorp Capital Markets, Gulf International Bank, Chemical New York Corp, National Westminster Bank PLC, Arab Banking Corporation, Dai-Ichi Kangyo Bank, Sumitomo Trust & Banking, Standard Chartered Bank PLC, Commerzbank AG, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Chemical Bank International, Orion Royal Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd
290.	Sep 1984	Hellenic Investment Bank	6,500.000 Japanese Yen (26.650)	Industrial Bank of Japan
291.	Aug 1984	Hellenic Aspropyrgos SA	50,000.000 U.S. Dollar	Citicorp
292.	19 Jul 1984	Public Petroleum Corp	245.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo Ltd, Banque Nationale de Paris{BNP}, Kredietbank International Grp, IJB International PLC, Creditanstalt-Bankverein AG, Dresdner Bank Luxembourg SA, Mitsui Bank Ltd, Taiyo Kobe Bank Ltd, Banque de la Soc Fin Euro, National Westminster Bank PLC, First Chicago Ltd, Commerzbank AG, Standard Chartered Bank PLC, Yasuda Trust, Kyowa Bank, Tokai Bank Ltd

293.	19 Jul 1984	Public Petroleum Corp	72.500 European Curr. Unit (53.188)	Bank of Tokyo Ltd, Banque Nationale de Paris{BNP}, Kredietbank International Grp, IBJ International PLC, Creditanstalt-Bankverein AG, Dresdner Bank Luxembourg SA, Mitsui Bank Ltd, Taiyo Kobe Bank Ltd, Banque de la Soc Fin Euro, National Westminster Bank PLC, First Chicago Ltd, Commerzbank AG, Standard Chartered Bank PLC, Yasuda Trust, Kyowa Bank, Tokai Bank Ltd
294.	19 Jul 1984	Public Petroleum Corp	64.000 British Pound (77.897)	Bank of Tokyo Ltd, Banque Nationale de Paris{BNP}, Kredietbank International Grp, IBJ International PLC, Creditanstalt-Bankverein AG, Dresdner Bank Luxembourg SA, Mitsui Bank Ltd, Taiyo Kobe Bank Ltd, Banque de la Soc Fin Euro, National Westminster Bank PLC, First Chicago Ltd, Commerzbank AG, Standard Chartered Bank PLC, Yasuda Trust, Kyowa Bank, Tokai Bank Ltd
295.	May 1984	Defiant Maritime Ltd	10.710 U.S. Dollar	Den norske Creditbank plc
296.	Mar 1984	Bank of Greece	400.000 U.S. Dollar	BAll, Saitama Bank, Irving Trust Co, JP Morgan, Union Bank of Switzerland, Bank of Tokyo Ltd, Scotiabank-Bank of Nova Scotia, Union Bank of Finland Ltd, IBJ International PLC, Kansallis-Osake-Pankki{KOP}, Taiyo Kobe Bank Ltd, National Bank of Canada Intl, Commercial Bank of Kuwait, Gulf Bank KSC, Ist Banc San Paolo Tor (LN), Long Term Credit Bank of Japan, National Westminster Bank PLC, Nippon Credit Bank, National Bank of Kuwait SAK, Dai-Ichi Kangyo Bank, Sumitomo Trust & Banking, Standard Chartered Bank PLC, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Mitsubishi Trust & Banking, Orion Royal Bank Ltd, Sumitomo Bank Ltd

297.	27 Jan 1984	Bank of Greece	50.000 Dutch Guilder (15.798)	Amsterdam-Rotterdam Bank NV
298.	Dec 1983	Hellenic Telecommunications SA	10,000.000 Japanese Yen (42.680)	Dai-Ichi Kangyo Bank, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Sumitomo Bank Ltd
299.	31 Oct 1983	Public Petroleum Corp	290.000 U.S. Dollar	Bank of Tokyo Ltd, Allied Irish Banks PLC, Banque Indosuez, Banque Nationale de Paris{BNP}, Sanwa Bank Ltd, Toyo Trust & Banking, NatWest Investment Bank Ltd, Hokkaido Takushoku Bank, Dai-Ichi Kangyo Bank, Sumitomo Trust & Banking, Standard Chartered Bank PLC, Yasuda Trust, Mitsui Trust & Banking, UBAF, Bank of Tokyo Ltd (London), Orion Royal Bank Ltd
300.	Oct 1983	Public Petroleum Corp	10,000.000 Japanese Yen (42.760)	Sanwa Bank Ltd, Sumitomo Trust & Banking, Dai-Ichi Kangyo Bank, Mitsubishi Bank Ltd, Fuji Bank, Sumitomo Bank Ltd
301.	Aug 1983	Hellenic Lines	38.800 U.S. Dollar	Soditic (Jersey) Ltd
302.	18 Jul 1983	Hellenic Telecommunications SA	290.000 U.S. Dollar	Lloyds Merchant Bank, Bank of America International, Crocker National Corp, HSBC Samuel Montagu & Co Ltd, Marine Midland Banks Inc, Continental Capital Markets, Chemical New York Corp, Nippon Credit Bank, Sumitomo Trust & Banking, First Chicago Ltd, Standard Chartered Bank PLC, Tokai Bank Ltd, Mitsubishi Bank Ltd, Chemical Bank International, Orion Royal Bank Ltd
303.	18 Jul 1983	Titan Cement Co SA	11.000 U.S. Dollar	CCF (Securities) Ltd, Credit Commercial de France, BNP PLC, Christiania Bank (Luxembourg), International Westminster Bank, Privatbanken Ltd
304.	07 Jul 1983	Agroinvest SA	12.000 U.S. Dollar	Banque Paribas (Greece)

305.	21 Jun 1983	Aluminium de Grece SAIC	10.710 Deutsche Mark (4.161)	Credit Chimique
306.	21 Jun 1983	Aluminium de Grece SAIC	2.200 Deutsche Mark (0.855)	Credit Chimique
307.	20 May 1983	Heracles General Cement Co SA	5.000 British Pound (7.778)	Privatbanken Ltd
308.	Apr 1983	Bank of Greece	10,000.000 Japanese Yen (41.540)	Bank of Tokyo Ltd
309.	Apr 1983	Commercial Bank of Greece SA	30.000 Dutch Guilder (11.308)	Algemene Bank Nederland NV, Dai-Ichi Kangyo Bk Netherlands, Banque de la Soc Fin Euro, Rabobank Nederland, Westpac Banking
310.	Mar 1983	Bank of Greece	500.000 U.S. Dollar	Lloyds Merchant Bank, Alahli Bank of Kuwait KSC, Bank of Tokyo Ltd, Mitsubishi Bank (Europe) SA, Sumitomo Bank Merchant Banking, Scotiabank-Bank of Nova Scotia, Bacob Banque, IBJ International PLC, Libyan Arab Foreign Bank, Citicorp Capital Markets, Gulf International Bank, KFTCIC, National Westminster Bank PLC, Daiwa Bank, Dai-Ichi Kangyo Bank, Bankers Trust New York Corp, Bankers Trust International, Bank of Ireland, Orion Royal Bank Ltd
311.	Mar 1983	Aluminium de Grece SAIC	20.000 U.S. Dollar	Credit Commercial de France, Continental Illinois Ltd
312.	Jan 1983	Hellenic Aspropyrgos SA	105.000 British Pound (162.087)	Lloyds Merchant Bank, HSBC Samuel Montagu & Co Ltd, NatWest Investment Bank Ltd, Dai-Ichi Kangyo Bank, Grindlay Brandts Ltd, Sumitomo Bank Ltd

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Volume of Syndicated Lending by Currency

[01 Jan 2002 to 29 Apr 2002]

Currency	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Australian Dollar	4716.6	1.7	20
British Pound	7358.1	2.6	19
Canadian Dollar	1799.7	0.6	5
Chinese Yuan	1096.7	0.4	1
EURO	38397.6	13.5	58
Hong Kong Dollar	4127.1	1.5	13
Japanese Yen	25385.1	8.9	200
Malaysian Ringgit	341.9	0.1	5
New Zealand Dollar	440.5	0.2	2
Norwegian Krone	237.7	0.1	1
Philippine Peso	34.1	0	3
Singapore Dollar	408	0.1	5
Spanish Peseta	31.1	0	1
Swedish Krona	365.2	0.1	2
Swiss Franc	502.2	0.2	1
Taiwanese Dollar	1186	0.4	9
Thai Baht	1157.6	0.4	5
U.S. Dollar	196961.4	69.2	607
TOTAL	284546.7	100	952

SOURCE: www.ifrloans.com

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Top Arrangers of Syndicated Loans (Western Europe)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	Deutsche Bank AG	22	8065.7
2	Barclays Capital	38	8015.5
3	Royal Bank of Scotland Group	34	7333.2
4	Citigroup/Salomon Smith Barney	24	6440.6
5	JP Morgan	28	5839.3
6	HSBC Holdings PLC	29	5232.7
7	BNP Paribas SA	22	5044.6
8	Dresdner Kleinwort Wasserstein	15	4539.9
9	ABN AMRO	16	3280.2
10	Societe Generale	17	2681
11	Westdeutsche Landesbank Giro	12	2414.5
12	Credit Suisse First Boston	10	2188.1
13	Commerzbank AG	14	2146.9
14	Credit Agricole	13	1910.7
15	ING	15	1778.7
16	Banc of America Securities LLC	6	1722.1
17	Merrill Lynch & Co Inc	2	1651.5
18	Morgan Stanley	4	1568.2
19	Bayerische Landesbank Giro	15	1456.7
20	San Paolo-IMI SpA	3	1429.6
21	Lloyds TSB Group PLC	8	1394.6
22	Lehman Brothers	6	1345.5
23	HBOS Plc	12	1335.7
24	HypoVereinsbank AG	14	1325.5
25	Mizuho Financial Group	8	1223.8
TOTAL		167	103591.5

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Top Arrangers of Syndicated Loans (North America)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	JP Morgan	227	67635
2	Banc of America Securities LLC	304	57582.1
3	Citigroup/Salomon Smith Barney	136	45529.2
4	Deutsche Bank AG	75	21220.2
5	BANK ONE Corp	109	15539.8
6	FleetBoston Financial Corp	105	13883.9
7	Wachovia Corp	118	12880.7
8	Credit Suisse First Boston	43	10349.4
9	Scotiabank-Bank of Nova Scotia	56	8221.4
10	BNP Paribas SA	39	7649.7
11	Morgan Stanley	13	7520.8
12	ABN AMRO	40	7446.9
13	Barclays Capital	26	7225.8
14	Commerzbank AG	27	6528.2
15	Credit Lyonnais SA	33	5834.8
16	Merrill Lynch & Co Inc	9	4614.6
17	TD Securities Inc	27	4575.9
18	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	15	4152.2
19	RBC Capital Markets	21	4148.2
20	Lehman Brothers	13	4131.6
21	Bank of New York	34	4075
22	Mizuho Financial Group	20	3420.8
23	Societe Generale	17	3124.5
24	Royal Bank of Scotland Group	14	2762.3
25	US Bancorp	43	2433.9
TOTAL		814	363143.6

* denotes equal placing
© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
Top 50 Arrangers of Latin American market loans

1.1.2001 to 30.9.2001

Pos.	Bank name	Amt US\$ m	No.	%Share
1	Citigroup Inc	2,851.51	54	12.32
2	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	1,900.79	28	8.21
3	JP Morgan	1,852.45	26	8.00
4	BankAmerica Corp	1,734.75	22	7.49
5	Barclays	1,133.75	12	4.90
6	Banco Santander Central Hispano SA	1,123.21	18	4.85
7	BNP Paribas	1,037.46	20	4.48
8	HSBC	1,030.70	12	4.45
9	WestLB	883.06	10	3.81
10	FleetBoston	876.81	26	3.79
11	Deutsche Bank AG	779.94	15	3.37
12	Dresdner Kleinwort Wasserstein	743.16	13	3.21
13	Bayerische Hypo-und Vereinsbank-Hypovereinsbank	603.10	9	2.61
14	ABN-AMRO Bank NV	555.60	11	2.40
15	SG	430.34	5	1.86
16	RBC Dominion Securities Inc	394.80	5	1.71
17	ING Barings	361.81	6	1.56
18	Wachovia Corp	315.49	9	1.36
19	Credit Agricole	307.58	4	1.33
20	IntesaBci	289.34	7	1.25
21	Mitsubishi Tokyo Financial Group Inc	256.85	6	1.11
22	Credit Lyonnais	240.02	7	1.04
23	Sanpaolo IMI SpA	200.00	2	0.86
24	Rabobank Nederland	195.83	4	0.85
25	Banco Latinoamericano de Exportaciones (BLADEX)	193.75	6	0.84
26	Toronto-Dominion Bank	186.12	4	0.80
27	Caja Madrid	180.88	3	0.78
28	Export Development Corp (EDC)	171.00	4	0.74
29	Mizuho	160.97	2	0.70
30	Credit Suisse First Boston	148.30	2	0.64
31	Banco Nacional de Mexico SA (BANAMEX)	147.43	3	0.64
32	CIBC World Markets	144.80	1	0.63
32	National Bank of Canada	144.80	1	0.63
34	BayernLB	138.75	2	0.60
35	ANZ Banking Group Ltd	132.00	3	0.57
36	Comerica Bank	117.93	4	0.51

37	Corporacion Andina do Fomento	112.50	2	0.49
38	Uniao de Bancos Brasileiros SA (Unibanco)	106.66	2	0.46
39	Standard Bank London Ltd	105.00	2	0.45
40	Banco Nacional de Comercio Exterior (BANCOMEXT)	77.88	2	0.34
41	Standard Chartered Bank	77.50	3	0.33
42	Inter-American Development Bank	76.85	3	0.33
43	Banco do Brasil	70.00	2	0.30
44	Banca di Roma SpA	68.38	2	0.30
45	Royal Bank of Scotland	58.75	1	0.25
46	Morgan Stanley Dean Witter	55.56	1	0.24
47	KBC Bank NV	47.00	1	0.20
48	Japan Bank for International Cooperation (JBIC)	43.40	1	0.19
49	Scotia Capital	43.14	2	0.19
50	Wells Fargo Bank NA	37.50	1	0.16
	Total of items used in the table	23,148.55	126	100.00

Source: [Deologic Loanware](#)

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
Top Arrangers of Syndicated Loans (Africa/Middle East)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	BNP Paribas SA	6	1059.7
2	Australia & NZ Banking Group	3	284.7
3	Arab Banking Corporation	2	244.7
4	HSBC Holdings PLC	3	208.3
5	Societe Generale	4	200
6	Citigroup/Salomon Smith Barney	5	185
7	Banque Federale Banques Pop	2	147.5
8	Credit Agricole	3	142.5
9	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	4	137.5
10	Glencore	1	125
11	Mizuho Financial Group	4	95.8
12	Stanbic Merchant Bank Nigeria	1	85
13	Standard Chartered PLC	3	82.5
14	ING	3	80.8
15*	Royal Bank of Scotland Group	2	55.8
15*	BMO Nesbitt Burns Inc	2	55.8
15*	Sumitomo Mitsui Banking Corp	2	55.8
15*	Dresdner Kleinwort Wasserstein	2	55.8
15*	Commerzbank AG	2	55.8
20	HypoVereinsbank AG	2	40
21*	Deutsche Bank AG	1	33.3
21*	Barclays Capital	1	33.3
21*	RMB Intl Bank (Dublin)	1	33.3
21*	RBC Capital Markets	1	33.3
21*	JP Morgan	1	33.3
TOTAL		16	3763.7

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
Top 50 Arrangers of Asiamarket loans

1 Jan 01 to 30 Nov 01

Pos.	Bank name	Amt US\$ m	No.	%Share
1	Mitsubishi Tokyo Financial Group Inc	22,808.88	59	18.26
2	Mizuho	13,675.56	111	10.95
3	Citigroup Inc	10,284.63	77	8.23
4	Sumitomo Mitsui Banking Corp	6,746.51	75	5.40
5	HSBC	4,949.39	49	3.96
6	JP Morgan	4,562.57	21	3.65
7	BNP Paribas	2,575.56	40	2.06
8	Standard Chartered Bank	2,563.96	54	2.05
9	Barclays	2,555.77	20	2.05
10	Bank of China	2,507.91	33	2.01
11	Sanwa Bank Ltd	2,427.58	49	1.94
12	National Australia Bank Ltd	2,367.93	23	1.90
13	Credit Agricole	2,242.63	18	1.80
14	ABN-AMRO Bank NV	1,780.26	38	1.43
15	Industrial & Commercial Bank of China	1,752.59	32	1.40
16	Development Bank of Singapore Ltd (DBS Bank)	1,695.60	28	1.36
17	Deutsche Bank AG	1,635.22	13	1.31
18	WestLB	1,599.94	29	1.28
19	Westpac Banking Corp	1,495.62	11	1.20
20	ANZ Banking Group Ltd	1,435.96	22	1.15
21	Commerzbank AG	1,371.48	13	1.10
22	Tokai Bank Ltd	1,344.68	26	1.08
23	Bayerische Hypo-und Vereinsbank-Hypovereinsbank	1,193.34	9	0.96
24	BankAmerica Corp	1,175.88	18	0.94
25	Commonwealth Bank of Australia	1,099.19	14	0.88
26	Oversea-Chinese Banking Corp	1,080.01	19	0.86
27	BayernLB	1,031.22	14	0.83
28	Japan Bank for International Cooperation (JBIC)	1,018.50	2	0.82
29	SG	964.53	20	0.77
30	United Overseas Bank	791.98	9	0.63
31	Credit Suisse First Boston	779.40	5	0.62
32	Credit Lyonnais SA	740.00	17	0.59
33	Bangko Sentral ng Pilipinas	740.00	1	0.59
34	Toronto-Dominion Bank	738.11	7	0.59
35	Bank of East Asia	712.66	13	0.57
36	Rabobank Nederland	653.18	15	0.52

37	Norinchukin Bank	630.42	7	0.50
38	Aozora Bank	603.69	4	0.48
39	Korea Development Bank	589.55	12	0.47
40	Dresdner Kleinwort Wasserstein	576.71	6	0.46
41	Scotia Capital	563.07	7	0.45
42	Overseas Union Bank	514.56	4	0.41
43	ING Barings	509.55	12	0.41
44	Asahi Bank	486.56	3	0.39
45	Sumitomo Trust & Banking Co	476.04	2	0.38
46	IntesaBci SpA	464.31	5	0.37
47	Chuo Mitsui Trust & Banking Co Ltd	455.07	1	0.36
47	Daiwa Bank	455.07	1	0.36
49	Chinatrust Commercial Bank	413.94	9	0.33
50	FleetBoston	411.64	15	0.33
	Total of items used in the table	124,892.41	457	100.00

Source: [Deologic Loanware](#).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Top Arrangers of Syndicated Loans (Financial - Global)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	JP Morgan	37	17483
2	Banc of America Securities LLC	59	15694.4
3	Citigroup/Salomon Smith Barney	35	10879.2
4	Deutsche Bank AG	18	6152.9
5	Credit Lyonnais SA	13	4216.2
6	FleetBoston Financial Corp	21	3607.1
7	BNP Paribas SA	13	3286
8	BANK ONE Corp	15	3006.9
9	Commerzbank AG	11	2831.4
10	Credit Suisse First Boston	3	2625.6
11	Barclays Capital	15	2410.4
12	ABN AMRO	6	2120
13	Bank of New York	7	1808.8
14	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	10	1760.3
15	Wachovia Corp	16	1603.3
16	TD Securities Inc	1	1060
17	Lloyds TSB Group PLC	7	854.4
18	Scotiabank-Bank of Nova Scotia	5	809.4
19	RBC Capital Markets	4	740
20	HypoVereinsbank AG	4	690.2
21	Societe Generale	10	660.3
22	UFJ Holdings Inc	3	637.6
23	Royal Bank of Scotland Group	5	607.3
24	Wells Fargo Bank NA	9	559.2
25	Standard Chartered PLC	9	433.2
TOTAL		192	96926.2

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
Top Arrangers of Syndicated Loans (Corporate - Global)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	JP Morgan	228	53743.1
2	Citigroup/Salomon Smith Barney	175	46442.3
3	Banc of America Securities LLC	259	44679
4	Deutsche Bank AG	88	21149.1
5	Barclays Capital	60	13754.2
6	Mizuho Financial Group	119	13750
7	BANK ONE Corp	94	12532.9
8	Wachovia Corp	105	11364.6
9	BNP Paribas SA	70	11180.1
10	FleetBoston Financial Corp	92	10377.4
11	Credit Suisse First Boston	50	9911.9
12	Royal Bank of Scotland Group	46	9555.6
13	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	54	9409.1
14	ABN AMRO	63	8853.3
15	Morgan Stanley	16	8824.9
16	Sumitomo Mitsui Banking Corp	86	7548.7
17	Scotiabank-Bank of Nova Scotia	54	7153.6
18	HSBC Holdings PLC	47	6554
19	Merrill Lynch & Co Inc	11	6266.1
20	Commerzbank AG	39	6201.9
21	Societe Generale	36	5696.9
22	Lehman Brothers	17	5162.6
23	Dresdner Kleinwort Wasserstein	17	4814.4
24	TD Securities Inc	32	4783.7
25	Westdeutsche Landesbank Giro	27	4159.9
TOTAL		1150	418602.9

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
Top Arrangers of Syndicated Loans (M&A - Global)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	JP Morgan	53	12340.7
2	Deutsche Bank AG	23	9207
3	Morgan Stanley	8	7466.4
4	Banc of America Securities LLC	30	7425.4
5	Citigroup/Salomon Smith Barney	17	5517.7
6	Lehman Brothers	10	3671.7
7	Merrill Lynch & Co Inc	4	3530.2
8	Royal Bank of Scotland Group	17	3502.8
9	Barclays Capital	16	3447.5
10	Credit Suisse First Boston	11	3270.7
11	BNP Paribas SA	17	2371.1
12	ABN AMRO	15	2299.6
13	Wachovia Corp	23	2266.9
14	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	4	2222.7
15	FleetBoston Financial Corp	18	2010.2
16	BANK ONE Corp	15	1458.7
17	San Paolo-IMI SpA	1	1201.2
18	RBC Capital Markets	3	1125.6
19	Dresdner Kleinwort Wasserstein	5	1102.7
20	HSBC Holdings PLC	7	1021.5
21	Goldman Sachs & Co	6	1017.5
22	CIBC World Markets Inc	11	1001.1
23	Mizuho Financial Group	4	842.1
24	ING	7	789
25	Credit Agricole	6	769.6
TOTAL		177	95736.5

* denotes equal placing
© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
Top Arrangers of Syndicated Loans (Telecoms - Global)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1	Citigroup/Salomon Smith Barney	15	4156
2	JP Morgan	15	3082.2
3	Banc of America Securities LLC	7	2369.2
4	Commerzbank AG	3	1454.7
5	Deutsche Bank AG	5	1301.7
6	ABN AMRO	9	1244.9
7	HSBC Holdings PLC	3	950.5
8	Wachovia Corp	4	870.9
9	Mitsubishi Tokyo Fin'l Group	4	863.2
10	Mizuho Financial Group	2	808.2
11	Merrill Lynch & Co Inc	3	796.9
12	Westdeutsche Landesbank Giro	4	778.3
13	Societe Generale	4	707.2
14	Credit Agricole	4	704.6
15	Credit Suisse First Boston	4	697.7
16	BNP Paribas SA	4	656.7
17	Barclays Capital	3	648.5
18*	Bank of China	2	642.3
18*	Royal Bank of Scotland Group	2	642.3
20*	Lloyds TSB Group PLC	2	543.2
20*	Credit Lyonnais SA	2	543.2
22*	Banque Federale Banques Pop	2	504.2
22*	ING	2	504.2
24	Banco Bilbao Vizcaya Argent	2	488.2
25	Morgan Stanley	2	484.4
TOTAL		44	33409.6

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12
Top Arrangers of Syndicated Loans (Sovereigns - Global)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Rank	Arranger	No. of Deals	Adjusted US\$ (m)
1*	Deutsche Bank AG	1	3000
1*	JP Morgan	1	3000
3*	Kreditanstalt Wiederaufbau	1	135
3*	Societe Generale	1	135
3*	Bayerische Landesbank Giro	1	135
3*	ABN AMRO	1	135
TOTAL		2	6539.8

* denotes equal placing

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
Worldwide Corporate* Lending by Sector (*to include financials)

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Agency	475.3	0.1	3
Financial	108583.2	21.3	260
Industrial	333153.2	65.2	958
Utilities	68574.6	13.4	99
TOTAL	510786.2	100	1320

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14
European Investment Grade Lending by Sector

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Agency	331.9	0.6	2
Financial	4525.2	7.5	20
Industrial	32849.8	54.2	48
Utilities	22907.4	37.8	10
TOTAL	60614.3	100	80

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15
US/Canada Volumes by Use of Proceeds

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Acquisition Financing	22866.3	6.4	46
Acquisition of Securities	263.8	0.1	3
Bridging Loan	2995	0.8	2
Capital Expenditures	1989.8	0.6	47
Common Stock Repurchase	1700.4	0.5	6
Communications	37.5	0	1
Construction	1298.1	0.4	10
Debtor-In-Possession	3302.9	0.9	26
Future Acquisitions	7743.7	2.2	130
General Corporate Purposes	170390.2	47.4	809
Investment/Loan	384.3	0.1	9
Investment/Loan to Affiliate	40	0	1
Issue/Placing Paper	2692.5	0.8	2
Leases	1155.3	0.3	11
Leveraged Buyout	753.5	0.2	19
Other	180	0.1	1
Pay Fees & Expenses	7066.2	2	79
Payment For Borrowings	319.5	0.1	6
Project Finance	1998	0.6	17
Property Acquisition	1000	0.3	1
Property Development	25	0	1
Recapitalization	292.5	0.1	6
Refinance Bank Debt	58046.8	16.1	275
Refinancing	3200	0.9	3
Restructuring	1000	0.3	2
Standby/CP Support	58390.3	16.2	60
Working Capital	9468	2.6	190
TOTAL	359849.4	100	1175

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Worldwide Regional Volume

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Africa/Middle East	3763.7	0.7	16
Americas	368392.7	69.7	847
Central Asia/Asia-Pacific	21850.3	4.1	111
Europe	106085.6	20.1	192
Japan	28595.4	5.4	209
TOTAL	528687.7	100	1375

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Western Europe Volume

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Belgium	2950	2.9	1
Finland	1148.6	1.1	3
France	23379.7	22.6	25
Germany	12696.3	12.3	18
Greece	488.7	0.5	7
Italy	8354	8.1	9
Netherlands	2744.3	2.7	8
Norway	825.1	0.8	4
Portugal	654.6	0.6	1
Republic of Ireland	836.9	0.8	4
Spain	2612.4	2.5	12
Sweden	3193.7	3.1	9
Switzerland	6451.4	6.2	7
Turkey	539.8	0.5	1
United Kingdom	36716	35.4	58
TOTAL	103591.5	100	167

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18
US/Canada/Western Europe Country Volumes (excluding Refinancings)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Belgium	2950	0.9	1
Bermuda	400	0.1	1
Canada	11696.7	3.7	35
Finland	1148.6	0.4	3
France	4930.6	1.6	19
Germany	8812	2.8	13
Greece	350.8	0.1	3
Italy	8354	2.6	9
Netherlands	646.2	0.2	4
Republic of Ireland	551.4	0.2	2
Spain	684.6	0.2	7
Sweden	2528.3	0.8	7
Switzerland	5051.4	1.6	6
Turkey	539.8	0.2	1
United Kingdom	28753.5	9.1	45
United States of America	238958.7	75.5	592
TOTAL	316356.7	100	748

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
US/Canada/Western Europe Country Volumes (Refinancings only)

[01 Jan 2002 to 10 May 2002]

Item	Amount US\$(m)	%age of Total	No. of Deals
Canada	6196.1	4.2	4
France	18449.1	12.5	7
Germany	3884.3	2.6	5
Greece	137.9	0.1	4
Netherlands	2098.1	1.4	4
Norway	825.1	0.6	4
Portugal	654.6	0.5	1
Republic of Ireland	285.5	0.2	2
Spain	1927.8	1.3	5
Sweden	665.4	0.5	3
Switzerland	1400	1	1
United Kingdom	7962.5	5.4	15
United States of America	102597.9	69.8	183
TOTAL	147084.2	100	238

© 2001 Thomson Financial. All Rights Reserved.

